

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİRASIN REDDİ VE HUKUKİ SONUÇLARI

AYDIN EBRAR GÜNAL

MAYIS 2016

**ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

MİRASIN REDDİ VE HUKUKİ SONUÇLARI

AYDIN EBRAR GÜNAL

MAYIS 2016

Tez Başlığı : Mirasın Reddi ve Hukuki Sonuçları

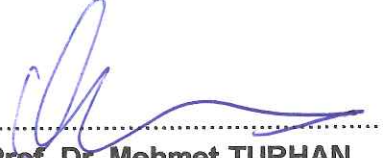
Tezi Hazırlayan: Aydın Ebrar GÜNAL

Sosyal Bilimler Enstitüsü Onayı:

Prof. Dr. Mehmet YAZICI
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

Bu tezin yüksek lisans derecesi elde etmek için gerekli koşulları sağladığını onaylarım.

Prof. Dr. Mehmet TURHAN
Özel Hukuk Anabilim Dalı Başkanı

Bu tez, tarafımdan incelenmiş olup yüksek lisans tezi olarak uygun bulunmuştur.

Yrd. Doç. Dr. Gamze TURAN BAŞARA
Tez Danışmanı

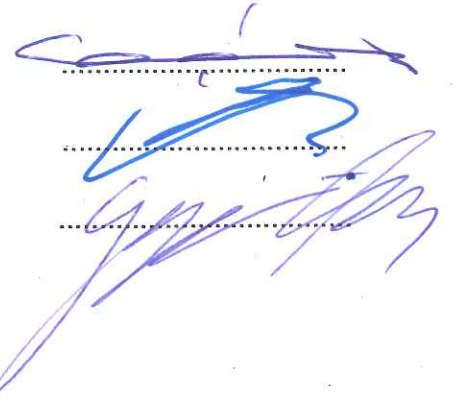
Tez Jüri Tarihi : 06/06/2016

Tez Jüri Üyeleri:

Prof. Dr. Cemal OĞUZ (Gazi Üniv.)

Yrd. Doç. Dr. Emel BADUR (Çankaya Üniv.)

Yrd. Doç. Dr. Gamze TURAN BAŞARA (Çankaya Üniv.)

ÇANKAYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, tez çalışmamda bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları bilimsel etik kurallar gözeterek ifade ettiğimi ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.

Adı, Soyadı: Aydın Ebrar GÜNAL

İmza: *A. Ebrar*

Tarih: 06/06/2016

ÖZET

MİRASIN REDDİ VE HUKUKİ SONUÇLARI

GÜNAL, Aydın Ebrar

Yüksek Lisans Tezi

Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Gamze TURAN BAŞARA

Mayıs 2016, 107 sayfa

Türk Miras Hukukunda benimsenen külli halefiyet ilkesinin sonuçlarının sınırlandırılması ve mirasçılara mirasbırakanın borçlarına ilişkin sorumluluğundan kurtarmak amacıyla, 4721 s. Türk Medeni Kanunu m.605 ile m.618 hükümleri arasında mirasın reddi kurumu düzenlenmiştir.

Tezde mirasçılara tanınan mirası ret hakkı ile bu hakkın kullanılması neticesinde ortaya çıkan hukuki sonuçlar incelenmiştir. Konu incelerken başta Türk Medeni Kanunu olmak üzere konuya ilişkin diğer mevzuat hükümleri, doktrinde yer alan görüşler ve birçok yargı kararından yararlanılmıştır.

Tezin birinci bölümünde, mirası reddin hakkında genel bilgiler verilmiş, mirasın reddi kavramı ve temel özellikleri üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte mirasın reddinin benzer kurumlarla karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tezin ikinci bölümünde, mirasın reddi çeşitleri olan, mirasçılarının bu yöndeki irade açıklamalarından kaynaklanan gerçek ret ile kanunun bu konuda öngördüğü karineden kaynaklanan hükmen ret incelenmiştir. Burada mirasın gerçek reddine ilişkin olarak, mirası ret beyanı ve mirası ret hakkının kullanılması hakkında değerlendirmeler yapılmış, ayrıca devletin mirasçılığı ve ret hakkı ile vasiyet alacaklısının vasiyeti ret hakkı üzerinde durulmuştur. Mirasın hükmen reddi

başığında ise, mirası hükmen reddin şartlarına, mirasın hükmen reddi hakkının kullanılması ve bununla birlikte ortaya çıkan hukuki sonuçlara yer verilmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde ise, mirasın reddinin hukuki sonuçları ile birlikte, mirasın reddinde alacaklıların korunmasına yer verilmiştir. Mirasın reddinde alacaklıların korunması konusunda, mirası reddeden mirasçılarının alacaklılarının korunmasına yönelik düzenlenen reddin iptali davası ile mirasbırakanın alacaklılarının korunması bakımından söz konusu olan denkleştirmeye tabi olan birtakım kazandırmaların geri verilmesine ilişkin dava hakkı incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mirasın Reddi, Gerçek Ret, Hükmen Ret, Mirasın Reddinde Alacaklıların Korunması, Mirası Reddin İptali, Mirasçılık Sıfatının Kaybı, Külli Halefiyet.

ABSTRACT

DISCLAIMER OF INHERITANCE AND LEGAL CONSEQUENCES

GÜNAL, Aydın Ebrar
Master Thesis

The Institute of Social Sciences,
Department of Private Law

Thesis Supervisor: Yrd. Doç. Dr. Gamze TURAN BAŞARA

May 2016, 107 pages

In order to limit the consequences of universal succession principle adopted in our legal system and to release heirs from liabilities of the debts of the deceased, Turkish Civil Code No. 4721 regulated disclaimer of inheritance between Articles 605 and 618.

In our thesis, right to disclaim provided for heirs and legal consequences arising from its use are analysed. While discovering the subject, provisions related to subject other than Turkish Civil Code as being first, remarks existing in doctrine and many rulings are utilized.

In the first section of the thesis, general information on disclaimer of inheritance are given, the concept of disclaimer of inheritance and fundamental features are dwelled on. In addition, the comparison between disclaimer of inheritance and the concepts akin to it are included.

In the second section of the thesis, as being kinds of disclaimer of inheritance, virtual disclaimer arising from the statements of heirs for this purpose and judicial disclaimer arising from the presumption law provides in this regard are analysed. Related to virtual disclaimer of inheritance, assessments regarding the statement of disclaimer and the use of disclaimer are done, besides escheatage

plus right to disclaim and right to disclaim of creditor of will are dwelled on. In terms of judicial disclaimer of inheritance, the prerequisites of disclaimer of inheritance and the use of the right to disclaim and the legal consequences arising along with are included.

In the third section of the thesis, along with the disclaimer of inheritance, protection of the creditors in disclaimer of inheritance are included. Regarding the protection of the creditors in disclaimer of inheritance, claim of annulling the disclaimer of inheritance provided to protect the creditors of heirs and the right of litigation to return of savings subject to equalization in respect to the protection of the creditors of the deceased are analysed.

Key Words: Disclaimer of Inheritance, Virtual Disclaimer, Judicial Disclaimer, Protection of Creditors in Disclaimer of Inheritance, Nullity of Disclaimer of Inheritance, Loss of Heirship, Universal Succession

TEŐEKKÜR

Tez alıŐmalarım sűresince deęerli yardım ve katkılarıyla beni bilgilendiren ve yűnlendiren tez danıŐmanım Yrd. Do. Dr. Gamze TURAN BAŐARA' ya alıŐmalarım esnasında her daim desteklerini arkamda hissettięim aileme teŐekkűrlerimi sunuyorum.

2.1.1.3. Ret Beyanının Şekli ve Özellikleri	32
2.1.1.3.1. Ret Beyanının Sözlü veya Yazılı Olarak Sulh Mahkemesine Yapılması	32
2.1.1.3.2. Ret Beyanının Kayıtsız ve Şartsız Olması	33
2.1.1.4. Ret Beyanı Üzerine Mahkemenin Yapacağı İşlemler	36
2.1.1.5. Ret Hakkının Kullanılmasında Süreler	38
2.1.1.5.1. Olağan Ret Süresi	38
2.1.1.5.1.1. Yasal Mirasçılar Bakımından	39
2.1.1.5.1.2. Atanmış Mirasçılar Bakımından	40
2.1.1.5.1.3. Koruma Önlemi Olarak Terekenin Yazımı Halinde	40
2.1.1.5.1.4. Ret Hakkının Geçmesi Halinde	41
2.1.1.5.1.5. Ret Süresinin Uzatılması ve Yeni Ret Süresinin Verilmesi	43
2.1.1.5.2. Resmi Defter Tutma Halinde Ret Süresi	44
2.1.1.5.3. Sonra Gelen Mirasçılar Yararına Ret Halinde Ret Süresi	44
2.1.1.6. Ret Beyanının Geri Alınması ve İptal Edilmesi	45
2.1.1.6.1. Ret Beyanının Geri Alınması	45
2.1.1.6.2. Ret Beyanının İptal Edilmesi	48
2.1.2. Mirası Ret Hakkının Düşmesi	49
2.1.2.1. Açık Kabul Beyanı İle Ret Hakkının Düşmesi	49
2.1.2.2. Ret Süresinin Dolması Nedeniyle Mirası Ret Hakkının Düşmesi	50
2.1.2.3. Tereke İşlerine Gereğinden Fazla Karışma (Örtülü Kabul) Nedeniyle Mirası Ret Hakkının Düşmesi	51
2.1.2.4. Ret Süresi İçinde Terekeye Ait Değerlerinin Gizlenmesi veya Mal Edilmesi Nedeniyle (Cezai Olarak) Mirası Ret Hakkının Düşmesi	55
2.1.3. Devletin Mirasçılığı Ve Mirası Ret Hakkı	57
2.1.4. Vasiyet Alacaklısının Vasiyeti Ret Hakkı	59
2.2. MİRASIN HÜKMEN REDDİ	61
2.2.1. Mirası Hükmen Reddin Şartları	63
2.2.1.1. Mirasbırakanın Ödemeden Aczinin Açıkça Belli Olması	64
2.2.1.2. Mirasbırakanın Ödemeden Aczinin Resmen Tespit Edilmiş Olması	64
2.2.2. Mirası Hükmen Reddi Hakkının Kullanılması	65
2.2.2.1. Mirasın Hükmen Reddine İlişkin Tespit Davası	65
2.2.2.2. Mirası Hükmen Reddin Mirasçılar Aleyhine Açılmış Bir Davada İtiraz Olarak İleri Sürülmesi	66
2.2.2.3. Mirası Hükmen Reddin Mirasçılar Aleyhine Açılmış Bir Takipte İtiraz Olarak İleri Sürülmesi	67

2.2.3. Mirası Hükmen Reddin Sonuçları	68
BÖLÜM III.....	69
3. MİRASIN REDDİNİN HUKUKİ SONUÇLARI VE MİRASIN REDDİNDE ALACAKLILARIN KORUNMASI	69
3.1. MİRASIN REDDİNİN HUKUKİ SONUÇLARI.....	69
3.1.1. Yasal Mirasçılarının Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları.....	69
3.1.1.1. Yasal Mirasçılardan Birinin Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları	70
3.1.1.2. En Yakın Mirasçılarının Tamamının Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları	71
3.1.1.2.1. Genel olarak.....	71
3.1.1.2.2. Altsoyun Tamamının Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları.....	73
3.1.1.2.3. Sonra Gelen Mirasçılar Yararına Mirasın Reddinin Hukuki Sonuçları	74
3.1.2. Atanmış Mirasçılarının Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları	76
3.1.3. Mirasın Reddinin Mirasbırakanın Serbest Tasarruf Oranına Etkisi	77
3.1.4. Mirasın Reddinin Denkleştirme ve Tenkis Yükümlülüğüne Etkisi	78
3.1.4.1. Mirasın Reddinin Denkleştirme Yükümlülüğü Etkisi.....	78
3.1.4.2. Mirasın Reddinin Tenkis Yükümlülüğüne Etkisi.....	79
3.2. MİRASIN REDDİNDE ALACAKLILARIN KORUNMASI.....	79
3.2.1. Mirası Reddeden Mirasçılarının Alacaklılarının Korunması.....	80
3.2.1.1. Reddin İptali Davasının Şartları	82
3.2.1.1.1. Reddeden Mirasçının Mevcut Malvarlığının Borcuna Yetmemesi	82
3.2.1.1.2. Reddeden Mirasçının Mevcut Malvarlığının Borcuna Yetmediği Bilerek Alacaklılarına Zarar Verme Amacıyla Hareket Etmiş Olması.....	83
3.2.1.1.3. Reddeden Mirasçının Alacaklılarına Yeterli Güvence Vermemiş Olması.....	83
3.2.1.2. Reddin İptali Davasında Süre	84
3.2.1.3. Reddin İptali Davasında Yetkili ve Görevli Mahkeme	85
3.2.1.4. Reddin İptali Davasının Tarafları.....	86
3.2.1.4.1. Davacı.....	86
3.2.1.4.1.1. Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklıları	86
3.2.1.4.1.2. İflas Dairesi.....	86
3.2.1.4.2. Davalı.....	87
3.2.1.5. Reddin İptali Davasının Sonuçları	87
3.2.1.5.1. Mirasın Resmi Tasfiyesinin Yapılması	87
3.2.1.5.2. Mirasın Resmi Tasfiyesinin Tamamlanması	89
3.2.2. Mirasbırakanın Alacaklılarının Korunması	89

3.2.2.1. Mirasbırakan Alacaklılarının TMK.m.618'e Dayalı Dava Hakkı	90
3.2.2.2. Davanın Şartları	91
3.2.2.3. Davanın Sonuçları	92
SONUÇ	94
KAYNAKÇA	101
EKLER	107
EK -1 ÖZGEÇMİŞ	107

KISALTMALAR

AHFD.	: Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi
AÜHFD	: Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
B.	: Bölüm
bkz.	: bakınız
bs.	: bası
C.	: Cilt
dn.	: dipnot
E.	: Esas
EMK.	: Eski Medeni Kanun
EÜHFD.	: Erciyes Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi
HD.	: Hukuk Dairesi
HMK.	: Hukuk Muhakemeleri Kanunu
HUMK.	: Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanunu
İİK.	: İcra ve İflas Kanunu
K.	: Karar
m.	: madde
s.	: sayfa
S.	: Sayı
t.	: tarih
TBK.	: Türk Borçlar Kanunu
TMK.	: Türk Medeni Kanunu
Tüzük	: Türk Medeni Kanunu Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük
vd.	: ve devamı
Yarg.	: Yargıtay
YHGK.	: Yargıtay Hukuk Genel Kurulu
YİBK.	: Yargıtay İçtihadı Birleştirme Kurulu
YKD.	: Yargıtay Kararları Dergisi

GİRİŞ

Türk Medeni Kanunu'nda mirasın kazanılmasına ilişkin olarak külli halefiyet, külli halefiyetin istisnası olarak ise, cüzi halefiyet ilkesi hakimdir. Külli halefiyet ilkesini düzenleyen TMK.m.599'a göre, kural olarak miras, ölümün gerçekleştiği anda kanun gereğince mirasçılara geçmektedir. Ölüm olayı ile mirasın geçmesi arasında eş zamanlılık söz konusu olup, mirasçılarının kabulüne ihtiyaç bulunmamaktadır. Ayrıca mirasbırakanın hak ve borçları için öngörülen devir koşulları bağlılığına gerek yoktur. Diğer taraftan; tereke hak ve borçlarıyla bir bütün olarak mirasçılara geçmektedir. Yine külli halefiyet ilkesinin bir sonucu olarak mirasçılar mirasbırakanın borçlarından kural olarak tereke ile sınırlı olarak değil, kişisel malvarlığı ile de sorumlu olmaktadır. Bu durumu dikkate alan kanun koyucu, külli halefiyet ilkesinin sonuçlarının sınırlandırılması ve mirasçılarını mirasbırakanın borçlarına ilişkin sorumluluğundan kurtarmak amacıyla, 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu m.605 ile m.618 hükümleri arasında mirasın reddi kurumunu düzenlemiştir.

Mirasın reddi kurumuna ilk olarak 17.02.1926 tarih 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi'nde yer verilmiştir. Türk Kanunu Medenisi öncesinde uygulanan İslam Hukuku feraiz ilminde bütün mirasçılar mirasbırakanın borçlarından ancak terekeyle sınırlı olarak sorumlu olduklarından, mirasın reddi uygulaması tanınmamıştır. İsviçre Medeni Kanunu ve bu kanunun, yapılan değişiklikler neticesinde ortaya çıkan son hali dikkate alınarak 4721 s. Türk Medeni Kanunu hazırlanmış, bu kapsamda mirasın reddine ilişkin hükümlerde de kaynak Kanuna uygun olarak birtakım değişiklikler yapılmıştır.

Mirasın reddinin amacı, özellikle mirasçılarını mirasbırakanın borçlarından sorumlu olmaktan kurtarmaya yöneliktir. Bu kapsamda mirasın reddi, TMK.m.605'te yer alan düzenlemeye göre, mirasçılarının bu yöndeki irade açıklamasından kaynaklanan gerçek ret ve Kanunun bu konuda öngördüğü karineden kaynaklanan hükmen ret ile gerçekleştirilebilecektir. Mirasçılarının mirasbırakanın borçlarından kurtulma amacı açıkça TMK.m.605/II' de yer alan hükmen rette gözlenebilmektedir.

Tez üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, mirası reddi hakkında genel bilgiler verilmiş, mirasın reddi kavramı ve temel özellikleri üzerinde durulmuştur. Bununla birlikte mirasın reddi ile benzer özellik taşıyan mirastan yoksunluk(TMK.m.578-579), mirasçılıktan çıkarma(TMK.m.510-512/513), mirastan feragat(TMK.m.528-530) ve miras payının devri(TMK.m.677/I)kurumları ile karşılaştırılmasına yer verilmiştir.

Tezin mirasın reddi çeşitleri başlığını taşıyan ikinci bölümünde ise, TMK.'nın konuya ilişkin m.605 ile m.610 arasında yer alan hükümler sırasıyla takip edilerek, mirasın gerçek reddi ve mirasın hükmen reddi ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Tezin üçüncü bölümünde, ilk olarak mirasın reddinin hukuki sonuçları başlığı altında, mirasın reddinin, reddi gerçekleştiren yasal ve atanmış mirasçılarının sayıları ve amaçları bakımından sonuçları, reddin yasal mirasçılarının denkleştirme ve tenkis yükümlülüğüne etkisi ile mirasbırakanın serbest tasarruf oranına etkisi ele alınmıştır. Daha sonra, mirasın reddinde alacaklıları koruyan m.617 ile m.618 hükümleri kapsamında, mirasbırakanın ve mirası reddeden mirasçılarının alacaklılarının dava hakları incelenmiştir.

BÖLÜM I

1. MİRASIN REDDİ HAKKINDA GENEL BİLGİLER

1.1. MİRASIN REDDİ KAVRAMI ve TEMEL ÖZELLİKLERİ

1.1.1. Mirasın Reddi Kavramı

Türk Miras Hukukunda benimsenen külli halefiyet ilkesi¹ gereğince tereke doğrudan doğruya, aktif ve pasifiyle yasal ve atanmış mirasçılara geçmektedir. Söz konusu terekenin mirasçılarının malvarlığına geçişi, mirasçılarının iradeleri dışında gerçekleşmektedir. Külli halefiyet ilkesinin sonucu olarak mirasbırakanın hakları ve borçları kanunen ve derhal mirasçılara geçmekte ve mirasçılar borçlardan sadece tereke ile değil, ayrıca kendi malvarlıklarıyla da sorumlu olmaktadır. Bu durumu dikkate alan kanun koyucu, külli halefiyet ilkesinin sonuçlarının sınırlandırılması ve mirasçılarını mirasbırakanın borçlarına ilişkin sorumluluğundan kurtarmak amacıyla, 4721 s. Türk Medeni Kanunu'nda mirasın reddini düzenlemiştir.² Kanunda "Ret hakkı" kenar başlığı altındaki m.605'te "*Yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler. Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır.*" denilmektedir. Bu düzenlemeye göre, ya birinci fıkra kapsamında mirasçılarının bu yöndeki irade açıklamasından kaynaklanan gerçek ret ya da ikinci fıkra gereği kanunun bu konuda öngördüğü karineden kaynaklanan hükmen ret söz konusu olacaktır.

¹ Külli halefiyet ilkesi TMK.m.599/1 ve II' de düzenlenmiş olup, bkz. 1.1.2.2.'de ayrıntılı olarak ele alınmıştır.

² 17.02.1926 tarih 743 sayılı Türk Kanunu Medenisi öncesinde uygulanan İslam Hukuku feraiz ilminde mirasın reddi uygulaması yoktur. İslam Hukuku'nda bütün mirasçılar tereke borçlarından ancak terekenin malvarlığı kadar sorumlu olduklarından mirasın reddi feraiz uygulaması tarafından tanınmamaktadır (Esat Şener: *Miras Hak ve Payları (Feraiz ve İntikal Hükümleri Dahil)*, Ankara, Seçkin Yayınevi, 1996, s.188; Ahmet Ertuğrul Bolak: *Uygulamada Miras ve Tereke Hukuku*, İstanbul, Arpaz Matbaacılık Tesisleri, 1980, s. 795; Şakir Berki: "Eski Ve Yeni Hukukumuzda Miras Sistemleri", AÜHFĐ, Y:1980, C:37, S:1, s.230; Şakir Berki: "Türk Miras Hukukunun Esasları", AÜHFĐ, Y.1954, C:11, S:3-4, s.193 dn. 37).

Bu hüküm doğrultusunda yasal ve atanmış mirasçılar kendilerine geçmiş olan mirası reddetmek üzere irade açıklamasında bulunabileceklerdir. Ayrıca külli halef sayılmayan vasiyet alacaklılarının da TMK.m.616 gereği mirası reddetmeleri mümkündür.³ Mirasçının birden fazla hukuki sebepten kaynaklanan mirasçılık sıfatı, örneğin hem mirasbırakanın altsoyu olarak yasal mirasçısı hem mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufu doğrultusunda atanmış mirasçılığı söz konusu ise, mirasçının isterse hepsini reddetmesi de mümkündür. Mirasçılarının her biri bağımsızca ret hakkı kullanılabileceği gibi, topluca ret de söz konusu olabilecektir.⁴

Mirasın reddi ancak mirasbırakanın ölümünden sonra mümkündür. Bu nedenle bir mirasçı mirasbırakanın sağlığında mirasçılık sıfatını kazanmak istemiyorsa mirasbırakan ile bir mirastan feragat sözleşmesi yapması gerekecektir. Eğer miras geçişi sonrası ret hakkından feragat söz konusu ise de bu mirasın kabulü anlamına gelecektir.⁵

Mirasçılarının mirasbırakanın ölüm ile kendilerine geçen mirası reddetmesi mümkün olduğundan, Kanunda belirtilen mirası ret süreleri boyunca burada bir mirasın geçici kazanılması durumu ve geçici bir mirasçılık sıfatı söz konusudur. Mirasın kesin olarak kazanılması ret süresi içerisinde mirası reddedilmemesi bozucu şartına bağlanmıştır. Mirası ret etmek isteyen mirasçının redde ilişkin tek taraflı irade açıklaması mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesine vardığında bu geçici mirasçılık sıfatı geçmişe etkili olarak (ex tunc),

³ TMK.m.616: “Vasiyet alacaklısının vasiyeti reddetmesi hâlinde, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, bu reddeden vasiyet yükümlüsü yararlanır.”

⁴ Şener, s.187; Mustafa Dural, Turgut Öz: *Türk Özel Hukuku, Cilt IV., Miras Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2015, s.412; Necip Kocayusufpaşaoğlu: *Miras Hukuku*, 3.bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1987, s.601; M. Kemal Oğuzman: *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6.bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 1995, s.288; Mehmet Ayan: *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 3.bs., Konya, 2005, s.218; Bolak, s.797; Aydın Aybay: *Miras Hukuku Dersleri*, 3.bs., İstanbul, 2002, s.88; Nuşin Ayiter, Ahmet Kılıçoğlu: *Miras Hukuku*, Genişletilmiş 3.bs., Savaş Yayınları, Ankara, 1993, s.231; Ali Naim İnan, Şeref Ertaş, Hakan Albaş: *Türk Medeni Hukuku Miras Hukuku*, 7.bs., Ankara, Seçkin Yayınları, 2008, s.502; Samim Gönensay, Kemaleddin Birsan: *Miras Hukuku*, 2.bs., Ahmet Sait Matbaası, İstanbul, 1963, s.236; Bilge Öztan: *Miras Hukuku (Tablolar ve Örneklerle)*, 4.bs., Ankara, Turhan Kitabevi, 2010, s.19; İlhan Helvacı: *Eski Medenî Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medenî Kanununa Göre Mirasın Reddi*, 1.baskıdan tıpkı 2.bs., İstanbul, Filiz Kitabevi, 2014, s.65; Gökhan Antalya: *Miras Hukuku*, 2.bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2009, s.376-377; Rona Serozan, Baki İlkay Engin: *Miras Hukuku*, 2.bs., Ankara, Seçkin Yayınları, 2008, s.387. Hüseyin Hatemi: *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 4.bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2004, s.124.

⁵ Şener, s.188; Dural, Öz, s.410-411; Kocayusufpaşaoğlu, s.593; Oğuzman, s.288 dn. 110; Ayan, s.218; İnan, Ertaş, Albaş, s.502; Gönensay, Birsan, s.236. Ret hakkından mirasın geçişi öncesinde feragat edilmesi herhangi bir sonuç doğurmayacaktır (Serozan, Engin, s.387; Helvacı, s.10).

kazanıldığı andan itibaren ortadan kalkmaktadır. Bu sebeple gerçek ret, tek taraflı, ulaşması zorunlu, bozucu yenilik doğuran bir hukuki işlem olarak nitelendirilir.⁶

Mirastan reddin tek taraflı bir hukuki işlem olduğuna ilişkin 6098 s. Türk Borçlar Kanunu m.285/II' de bir düzenlemeye yer verilmiştir. "*Henüz edinilmemiş olan bir haktan feragat etmek veya bir mirası reddetmek, bağışlama değildir.*" şeklinde ifade edilen söz konusu hüküm ile mirasın reddinin, bağışlama türünde iki taraflı bir hukuki işlem olmadığı belirtilmiştir. Ayrıca TMK.m.608/I "*Mirası reddetmeden ölen mirasçının ret hakkı kendi mirasçılarına geçer.*" hükmünden anlaşıldığı üzere mirasın reddi, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliği taşımamaktadır.⁷

Mirasın reddinin amacı, özellikle mirasçılarını mirasbırakanın borçlarından sorumlu olmaktan kurtarmaya yöneliktir. Bu amaç açıkça TMK.m.605/II' ye göre hükmen rette gözlenebilmektedir. Ancak aktif pasifini karşılayan bir terekenin başka nedenlerle reddedilmesinde engel yoktur. Örneğin duygusal, ahlaki nedenlerle, birlikte mirasçı olduğu diğer kişilerin miras paylarının artması ya da kendisinin mirasçı sıfatı nedeniyle mirasçı olması nedeniyle mirasçı olamayacak kişilerin mirasçı olmasını sağlamak amacıyla mirası reddetmesi mümkündür. Böylece külli halefiyet ilkesinin irade serbestisini sınırlandırması da bu yolla ortadan kaldırılabilir.⁸

1.1.2. Mirasın Reddinin Temel Özellikleri

1.1.2.1. Ölümüne Bağlanan Hukuki Sonuçlar Arasında Yer Alması

Miras Hukukunun konusunu, mirasbırakanın ölümü⁹ ile sona ermeyen, intikal edilebilir hak ve borçları ile diğer hukuki ilişkilerin akıbetini düzenleyen kuralların

⁶ Şener, s.191; Dural, Öz, s.411; Helvacı, s.11; Oğuzman, s.289; Antalya, s.376; Ayan, s. 219; Ayan, s.91; Gönensay, Birsen, s.236; Zahit İmre, Hasan Erman: *Miras Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 6.bs., Der Yayınları, İstanbul, 2006, s.323; Öztan(Miras), s.328-329; Kocayusufpaşaoğlu, s.592-593, s.601; İnan, Ertaş, Albaş, s.501; Serozan, Engin, s.386; Vedat Buz: *Yenilik Doğuran Haklar*, Ankara, Yetkin Yayınları, 2005, s.193; Hatemi, s.123; Harun Demirbaş: "Yenilik Doğuran Haklar", *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul 2006, s.72-73.

⁷ Kişiye sıkı sıkıya bağlı haklar konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. M.Kemal Oğuzman, Nami Barlas: *Medeni Hukuk Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar*, 21.bs., İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s.165-168.

⁸ Ayan, s.218; Şener, s.187; Kocayusufpaşaoğlu, s.600; Antalya, s.376; Bolak, s.797; Ayiter, Kılıçoğlu, s.231; İnan, Ertaş, Albaş, s.502; Gönensay, Birsen, s.224; Aybay, s.90-91; Serozan, Engin, s.386; Helvacı, s.12-13; Antalya, s.376.

⁹ Medeni Kanun, kişi birliklerine ve mal topluluklarına (tüzel kişiler) hak ehliyeti tanıyarak onları da kişi saymıştır fakat ölüm sadece insanlar için söz konusu olabildiğinden,

tümü oluşturmaktadır.¹⁰Bu bakımdan Miras Hukukundaki hükümlerin uygulanması için, ölüm olayının gerçekleşmiş olması gerekmektedir. Türk Medeni Kanununun.605 vd. yer alan maddelerinde düzenlenmiş olan mirasın reddi de bu hükümler arasında yer almaktadır.

Sağ ve tam doğumla kazanılan kişiliğin ölümle sona ereceği TMK. m.28/I¹¹ de hükme bağlanmıştır. Ölüm, insanın fiziki varlığı ile beraber hukuki kişiliğini de ortadan kaldırır. Doğal bir olay olan ölüm, hukukten birtakım sonuçlar doğurmaktadır. Bu bakımdan ölüm tıpkı doğum gibi bir hukuki olaydır. Ölümün ne zaman meydana geldiği durumunun tespiti ise, tıp bilimine bırakılmış olup,¹² öğretilerde iki görüş ileri sürülmektedir. Birincisi, *Klinik Ölüm (biyolojik ölüm)* görüşüne göre; bir kişinin ölmüş kabul edilebilmesi için, kalbin atışının, kan dolaşımının, solunumun ve sinir sistemlerinin(büyük hayat fonksiyonları) durması gerekmektedir. İkincisi, günümüzde kabul edilen *Beyinsel Ölüm* görüşüne göre ise; Yüksek Sağlık Şurası'nın 24.11.1969 tarihli kararı ile *"bugünkü düşüncelerin en kuvvetlisi ve hakim durumda olan beyin fonksiyonununun tamamıyla durması halinin tesbiti şeklinde kabul olunmuştur."* şeklinde belirtildiği üzere, beyin fonksiyonlarının durması gerekmektedir.¹³

Bir kişinin sağ mı ölü mü olduğunun saptanması bazı hallerde güçlük arz etmektedir.¹⁴ Türk Medeni Kanunu bu kişiler hakkında birtakım karineler kabul etmiştir. Bu karineler özellikle hakkını bir kişinin ölümüne dayandıran kimseler lehine olarak düşünülmüştür. Bu karinelerin dayanağı olan olguların ispat edilmesiyle birlikte, sağlığı veya ölümü bilinmeyen kişinin ölmüş olduğu sonucu karineyle kabul

mirasbırakan sadece gerçek kişi olabilecektir(Çağlar ÖZEL:"Medeni Hukuk Açısından Ölüm Anının Belirlenmesi ve Ceset Üzerindeki Hakka İlişkin Bazı Düşünceler", AÜHF, C:51, S:1. 2002, s.44; Dural, Öz, s.5).

¹⁰ Oğuzman, s.2; Dural, Öz, s.1; Kocayusufpaşaoğlu, s.3.

¹¹ TMK.m.28: *"Kişilik, çocuğun sağ olarak tamamıyla doğduğu anda başlar ve ölümle sona erer. Çocuk hak ehliyetini, sağ doğmak koşuluyla, ana rahmine düştüğü andan başlayarak elde eder."*

¹² Türk Hukukunda ölüm anını tam olarak belirlemeye yönelik yasal bir düzenleme yoktur. Bununla birlikte 2238 Sayılı Organ ve Doku Alınması, Saklanması ve Nakli Hakkında Kanun'la ve yalnızca bu yasanın uygulanması yönünden ölülerden organ ve doku alınmasında ölüm halinin saptanması düzenlenmiştir. Anılan Kanununun 11. maddesine göre, *"Bu Kanunun uygulanması ile ilgili olarak tıbbi ölüm hali, bilimin ülkede ulaştığı düzeydeki kuralları ve yöntemleri uygulanmak suretiyle, biri kardiyolog, bir nörolog, biri nöroşirürjiyen ve biri de anestezi ve reanimasyon uzmanından oluşan 4 kişilik hekimler kurulunca oy birliği ile saptanır."* denilmektedir(M. Kemal Oğuzman, Özer Seliçi,Saibe Oktay-Özdemir: *Kişiler Hukuku*, Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 12.bs., Filiz Kitabevi, İstanbul, 2012, s.22; Özel, s.48).

¹³ Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s.19-21; Şener, s.225-226.

¹⁴ Örneğin aile ve iş ilişkilerinin toplandığı yerleşim yerini terk etmiş ve kendisinden uzun süreden beri haber alınamamış veya hayat deneyimlerine göre ölümle sonuçlanması olası ve hatta kesin olan bir kazada kaybolmuş ve hayatta mı, ölmüş mü olduğu hakkında hiçbir haber alınamamış kişi söz konusu olabilir.

edilmiş olacaktır. Bu karineler iki tanedir ve her ikisi de çürütölmeleri mümkün olan adi karine niteliği taşımaktadır.¹⁵ Bunlardan birincisi; TMK.m.31'de yer alan ölüm karinesidir. Bu karine kapsamında bir kişinin ölümüne kesin gözle bakılacak durumlarda kaybolma ve cesedinin bulunamamış olması şartlarının varlığı halinde, ölümü veya sağlığı bilinmeyen kişi kanunen ölmüş sayılmasıdır. Kişinin ölü olarak kabul edilmesi için ayrıca bir mahkeme kararına gerek yoktur. Kişinin kişisel durum sicilindeki künyesine, o yerin en büyük mülki amirinin emriyle ölüm kaydı düşölür.¹⁶ İkincisi; TMK. m.32'de yer alan gaiplik kararı neticesinde varlık kazanan gaiplik karinesidir. Burada Medeni Kanun durumu bilinmeyen kişi hakkında iki hal öngörmüş, iki halden her birinde gaiplik kararı verilmesinin hakimden istenebileceği belirtilmiştir. Bu halleri, "uzun zamandan beri haber alınamama" ve "ölüm tehlikesi içinde kaybolma" oluşturmaktadır.¹⁷

Türk Medeni Kanunu bakımından ölümle birlikte özellikle miras ve aile hukuku¹⁸ ile ilgili olarak önemli bir takım sonuçlar ortaya çıkmaktadır. Bu çalışma kapsamında ölüm ile miras hukuku bakımından ortaya çıkan sonuç olan mirası reddi üzerinde duracağız. Ölüm ile hak süjesi olan kişiliğin ortadan kalkması sonucu doğmakta olup, bu andan itibaren hak kazanılması ve borç altına girilmesi söz konusu olmaz.¹⁹ Bu nedenle bu hak süjesine ait olan hak ve borçların geleceği ile ilgili durumlar gündeme gelmektedir. TMK.m.599uyarınca miras ölümle açılmakta olup, ölenin bütün hak ve borçları bir bütün halinde ölüm anında kendiliğinden mirasçılara geçmektedir.²⁰Burada bir kişinin ölümü nedeniyle bir hak ve yetkiye

¹⁵ Jale G. Akipek, Turgut Akıntürk: *Türk Medeni Hukuku-Başlangıç Hükümleri-Kişiler Hukuku*, 6.bası C.I, İstanbul, Beta, 2007, s.250; Serap Helvacı: *Gerçek Kişiler*, 3.bs., Legal Yayıncılık, İstanbul, 2010, s.29.

¹⁶ Akipek, Akıntürk, s.251; Rona Serozan: *Medeni Hukuk, Genel Bölüm, Kişiler Hukuku*, 4.bs., Vedat Kitapçılık, İstanbul 2013, s.425-426.

¹⁷ TMK.m.32: "*Ölüm tehlikesi içinde kaybolan veya kendisinden uzun zamandan beri haber alınamayan bir kimsenin ölümü hakkında kuvvetli olasılık varsa, hakları bu ölüme bağlı olanların başvurusu üzerine mahkeme bu kişinin gaipliğine karar verebilir.*"

TMK.m.33: "*Gaiplik kararının istenebilmesi için, ölüm tehlikesinin üzerinden en az bir yıl veya son haber tarihinin üzerinden en az beş yıl geçmiş olması gerekir.*"

¹⁸ Ölüm ile birlikte aile hukuku ile ilgili olan haklar ortadan kalkmaktadır. Ölüm anında evlilik birliği kendiliğinden sona erer, böylece ölenin eşi evli kişisel durumundan çıkarak dul kişisel durumuna girer ve yeni bir evlilik yapma imkanına sahip olur. Ölmüş olan ana veya babanın çocukları üzerindeki velayet hakkı da ölümle birlikte kendiliğinden sona erer. Buna karşılık ölüm, kan ve hatta kayın hısımlığından doğan bağı ortadan kaldırır.(TMK.m.18); nitelikim ölenin dul kalmış olan eşi hakkında kayın hısımlığından doğan evlenme yasağı devam eder. Bu sebeple sağ kalan dul eş, ölen eşin üst soy veya alt soyu ile evlenemez(TMK.m.129) (Akipek, Akıntürk, s.246; Helvacı (Kişiler),s.35-36).

¹⁹ Bilge Öztan: *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*, 30.bası, Turhan Kitabevi, Ankara, 2009, s.225; Akipek, Akıntürk, s.246; Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s.22.23.

²⁰ TMK m. 599: "*Mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanırlar.*"

sahip olduğunu iddia eden kişi veya kişilerin ölümün gerçekliğini ve bu hak veya yetkiye sahip olduklarını yönündeki iddialarını hukuki olarak da ispat etmeleri gerekmektedir.²¹

Yasal mirasçı ya da mirasbırakanın sağ iken yaptığı ölüme bağlı tasarruflar yoluyla atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olunabilmesi için TMK.m.577-583 hükümleri arasında düzenlenen özelliklere sahip olunması gerekmektedir. Bu özellikler; mirasbırakanın ölümü anında sağ olmak, hak ehliyetine sahip olmak(mirasçılık ehliyeti), mirastan yoksunluk sebeplerinden biriyle bu sıfatını kaybetmemiş olmak şeklindedir.²² Ayrıca hak ve yetkilerin kullanılabilmesi için mirasçılık sıfatını ispat etmeye yarayan TMK.m.598'de düzenlenen mirasçılık belgesine ihtiyaç olacaktır. Bu belge miras hakkının varlığına TMK.m.7 anlamında karine teşkil eder ve aksi her zaman ispat edilebilen bir belge niteliği taşımaktadır.²³

Kanunda mirasın kazanılmasına ilişkin olarak külli halefiyet, külli halefiyetin istisnası olarak ise, cüzi halefiyet ilkesi hakimdir.²⁴ Külli halefiyet ilkesini düzenleyen TMK.m.599'agöre,mirasçılar, mirasbırakanın ölümü ile mirası bir bütün olarak, kanun gereğince kazanmaktadırlar. Kanunda öngörülen ayırık durumlar saklı kalmak üzere²⁵ mirasçılar, mirasbırakanın aynî haklarını, alacaklarını, diğer malvarlığı haklarını, taşınır ve taşınmazlar üzerindeki zilyetliklerini doğrudan doğruya kazanırlar ve mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olurlar. Atanmış mirasçılar ise mirası, mirasbırakanın ölümü ile kazanmaktadırlar. Bu noktada yasal

²¹ Serozan, Engin, genel ispat kurallarına göre, ölüm olayından miras hakkı kazanmayı amaçlayan kişinin, ölümü ispat (sübjektif) yükünü ve ölümü ispat edememenin riskini (objektif ispat yükünü) kendisinin taşıdığını belirtmiştir. Bu kapsamda TMK.m.6' nın bu konudaki genel kuralı TMK.m.29/1' de özel olarak tekrarladığını ifade etmiştir(Serozan, s.425).

²² Şener, s.125-126; Dural, Öz, s.362; Kocayusufpaşaoğlu, s.525; Serozan, Engin, s.344-347; Antalya, s.332; Ayan, s.202-205; Ayan, s.79-81; İnan, Ertaş, Albaş, s.462; Hatemi, s.120-121; İmre, Erman, s.286; Ahmet Kılıçoğlu: *Miras Hukuku*, 2.bs., Turhan Kitabevi,Ankara, 2009, s.228; Öztan (Miras), s.287-288.

²³ Hesna, Çoşar: "Mirasçılık Belgesi", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2006, s.6 vd.

²⁴ Şener, s.28; Dural, Öz, s.12, s.15; Kocayusufpaşaoğlu, s.41; Oğuzman, s.3; Ayan, s.16-17; Aybay, s.7-8; Ayiter, Kılıçoğlu, s.203; İnan, Ertaş, Albaş, s.72; Hatemi, s.12-13; İmre, Erman, s.283; Antalya, s.52-53; Serozan, Engin, s.59-66; Öztan(Miras), s.20-21; Dural,Öz, s.12-16.

²⁵ Özdemir'e göre, burada adı geçen kanundan dolayı istisnai haller, bir borcun mirastan kaynaklanıp kaynaklanmadığı veya murisin ölümü ile borcun da sona erip ermediğinin miras hukukuna göre araştırılmasıdır. Ayrıca Özdemir, kanuni istisnalar arasında, murisin kendi mirasçısına borcunun olduğu durumlarda, borçlu ve alacaklı sıfatlarının birleşmesinden dolayı mirasçının bu alacağının sona erdiği, mirasçıların özel durumları kastedildiğini belirtmiştir.(Hayrunnisa Özdemir: "Mirasçılarının Murisin Borçlarından Dolayı Sorumluluğu", EÜHFD, C:XVI, S:1-2, 2012, s.200); Yarg.10.HD., 27.01.2003 t. E.2002/10291, K.2003/299. (www.kazancı.com).

mirasçılarının, atanmış mirasçılara düşen mirası onlara zilyetlik hükümleri uyarınca teslim etme yükümlülüğü söz konusudur.

Söz konusu düzenleme gereği; kural olarak, miras ölüm olgusuyla birlikte ölümün gerçekleştiği anda kanun gereğince mirasçılara geçmektedir. Ölüm olayı ile mirasın geçmesi arasında eş zamanlılık söz konusu olup, mirasçılarının kabulüne ihtiyaç bulunmamaktadır. Ayrıca ilgili hak ve borçlar için öngörülen devir koşulları bağlılığına gerek yoktur.²⁶ Diğer taraftan; tereke hak ve borçlarıyla bir bütün olarak geçmektedir.²⁷ Yine külli halefiyet ilkesinin bir sonucu olarak mirasçılar mirasbırakanın borçlarından kural olarak tereke ile sınırlı olarak değil, kişisel malvarlığı ile de sorumlu olmaktadır.²⁸ Ayrıca mirasçılarının birden fazla olması halinde mirasçılar arasında kanundan doğan²⁹ bir miras ortaklığı meydana gelmektedir.³⁰ Bu durumda mirasçılarının müteselsil sorumluluğu söz konusu olmaktadır.³¹

Cüzi halefiyete bakacak olursak; Kanun, burada külli halefiyet ilkesini ölüme bağlı tasarruf özgürlüğü ile yumuşatmaya çalışmıştır. Cüzi halefiyet yoluyla hak

²⁶ Şener, s.26-27; Dural, Öz, s.13; Helvacı, s.5; Kocayusufpaşaoğlu, s.42, s.40 dn. 3; Oğuzman, s.6; Serozan, Engin, s.54; Antalya, s.54; Ayan, s.16; Bolak, s.795; Aybay, s.7; İnan, Ertaş, Albaş, s.73-74; Hatemi, s.12; Öztan(Miras), s.18; İmre, Erman, s.322; Ayiter, Kılıçoğlu, s.225-226.; Ayrıntılı bilgi için bkz. 1.1.2.2.

²⁷ Şener, s.27; Dural, Öz, s.13; Helvacı, s.7; Kocayusufpaşaoğlu, s.42-43; Oğuzman, s.6; Ayan, s.16; Aybay, s.8; İnan, Ertaş, Albaş, s.74-75; Öztan(Miras), s.18-19; İmre, Erman, s.324; Ayiter, Kılıçoğlu, s.224; Antalya, s.55; Serozan/Engin, s.374-375; Mirasbırakanın tek bir mirasçısı varsa, mirasçının mirasbırakanının külli halefi olması sonucunda, karşılıklı olarak alacaklı ve borçlu olduğu borç ilişkilerinde doğan borçlar, alacaklı ve borçlu sıfatlarının birleşmesi sebebiyle düşer(TBK.m.135). Ayrıca, mirasçının mülkiyeti kazanmasıyla birlikte sahip olduğu sınırlı aynı haklar da sona ermekte, mirasçının mirasbırakanın malvarlığıyla ilgili olarak tasarruf yetkisi eksikliği ortadan kalkacaktır. (Antalya, s.55; Serozan, Engin, s.62-63.)

²⁸ Özdemir, a.g.m., s.193-194; Şener, s.27; Dural, Öz, s.14; Helvacı, s.7; Kocayusufpaşaoğlu, s.45-46; Oğuzman, s.8; Serozan, Engin, s.66-71; Öztan(Miras), s.19; Antalya, s.56-57; Ayan, s.17-18; İnan, Ertaş, Albaş, s.497-498; Bolak, s.795; Aybay, s.90; İmre, Erman, s.324; Ayiter, Kılıçoğlu, s.225; ayrıntılı bilgi için bkz.1.1.2.2.

²⁹ TMK.m.640: *“Birden çok mirasçı bulunması hâlinde, mirasın geçmesiyle birlikte paylaşmaya kadar, mirasçılar arasında terekedeki bütün hak ve borçları kapsayan bir ortaklık meydana gelir. Mirasçılar terekeye elbirliğiyle sahip olurlar ve sözleşme veya kanundan doğan temsil ya da yönetim yetkisi saklı kalmak üzere, terekeye ait bütün haklar üzerinde birlikte tasarruf ederler.”*

³⁰ Şener, s.28; Kocayusufpaşaoğlu, s.44-45; Oğuzman, s.8; Dural, Öz, s.14; Antalya, s.55; Ayan, s.17; Aybay, s.101; Ayiter, Kılıçoğlu, s.260; Öztan(Miras), s.19; İnan, Ertaş, Albaş, s.75; Hatemi, s.117. Serozan, Engin, miras ortaklığının bir adi borçlar hukuku şirketi olmadığını, bu kapsamda burada adi şirketteki gibi ortak bir üstün amacın izlenmediği ve ortaklar arasında bu amaca yönelik işbirliği ile bir kişisel güven bağlılığının söz konusu olmadığını ifade etmiştir. (Serozan, Engin, s.73).

³¹ TMK.m.641/I: *“Mirasçılar, tereke borçlarından müteselsilen sorumludurlar.”*; TMK.m.681/II: *“Paylaşmanın gerçekleştiği tarihin veya daha sonra yerine getirilecek borçlarda muacceliyet tarihinin üzerinden beş yıl geçmekle teselsül sona erer.”*; Ayrıntılı bilgi için bkz. Özdemir, s.199- 219; Kocayusufpaşaoğlu, s.46-47; Oğuzman, s.8; Ayiter, Kılıçoğlu, s.554; Serozan, Engin, s.78-80; Antalya, s.56-57; İmre, Erman, s.328;; Ayan, s.17-18; İnan, Ertaş, Albaş, s.498.

sahibi olan kişiler vasiyet alacaklılarıdır.³² Vasiyet alacaklıları, külli halef mirasçılardan farklı olarak tereke üzerinde sadece kendilerine vasiyet edilen şeye ilişkin mirasçılara karşı bir alacak hakkı elde etmektedirler. Ayrıca vasiyet alacaklılarının mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu söz konusu değildir.³³

1.1.2.2. Külli Halefiyet İlkesine Bağlı Olarak Ortaya Çıkması

Yukarıda da ifade edildiği üzere külli halefiyet ilkesinin iki önemli sonucu bulunmaktadır. Birincisi, mirasın mirasçılara, mirasbırakanın ölümü üzerine (ipso mortem) derhal ve kanunen (ipso iure) geçmesi, diğeri ise, mirasçılarının mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olmalarıdır.

Kanunda yer alan düzenleme(TMK.m.599) ve yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda kural olarak yasal ve atanmış mirasçılarının mirası kazanmaları³⁴ için herhangi bir açıklamada bulunmaları gerekli olmayıp, mirasbırakanın ölümü ile mirasın kendiliğinden kazanılması söz konusudur.³⁵Külli halefiyet ilkesi gereği miras derhal ve kanunen mirasçılara geçtiğinden teslim, tescile, temlike, borcun nakline gerek bulunmamaktadır. Zilyetlik dahil olmak üzere bütün hakların ve her çeşit borcun yükümlülüğünün geçmesi için mirasbırakanın ölümü yeterli görülmektedir.³⁶

Kanunda benimsenen miras geçişi ile, terekenin sahipsiz bırakılmaması, mirasbırakana ait hiçbir değer ve borcun dışarıda bırakılmaması ve böylece

³² Yürürlükten kalkan Medeni Kanun zamanında cüzi halefiyet yoluyla hak sahibi olanlardan birisi de EMK.m.442 ve m.444 kapsamında kanunu intifa hakkı sahibi olanlar kişilerdir. Ayrıntılı bilgi için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s.47-51.

³³ Şener, s.28-29; Dural, Öz, s.16; Kocayusufpaşaoğlu, s.47; Serozan, Engin, s.63-65; Antalya, s.57-58; Öztan(Miras), s.20-21; Ayan, s.17; Aybay, s.8; Ayiter, Kılıçoğlu, s.231; İnan, Ertaş, Albaş, s.76-77.

³⁴ Vasiyet alacaklıları da bu durumdan yararlanmaktadır. Fakat kazandıkları hak vasiyet alacağının külli halef mirasçılardan talep hakkı, yani alacak hakkıdır(TMK.m.600).

³⁵ Hukuk sistemlerince miras geçişi için iki ilke benimsenmiştir. Bunlardan birincisi, Türk Medeni Kanunu'nun kabul ettiği mirasın kendiliğinden kazanılması, diğeri ise, mirasın kabulüne ilişkin irade beyanı ile mirasın kazanılmasıdır. (Gamze Turan Başara: "Türk Hukukunda Mirasın Kazanılmasında Kabul Edilen Prensipler ve Mirası Ret Hakkı", Erzurumluoğlu Armağanı, Ankara, 2012, s.144).

³⁶ İmre, Erman, s.10; Gönensay, Birsen, s.223; Helvacı, s.7;Serozan, Engin, mallar, haklar ve borçların genelde kişiden kişiye, malın niteliğine göre teslimle, tescille, temlikle, nakille, perakende, ayrı ayrı, tek tek geçeceğini yani bir cüzi intikalin (halefiyetin) söz konusu olduğunu, bunun kamuya açıklığın ve belirlilik ilkesinden kaynaklandığını belirtmiştir. Miras (ölüm) olayında ise, mirasbırakanın varlığı, bir bütünlük, tek bir hukuksal birim olarak bir veya birden çok mirasçıya toptan, götürü biçimde geçtiğinden, sırf kağıt üstünde gerçekleşen bu külli intikalin, besbelli, kamuya açıklık ve özellik ilkelerine ters düştüğünü ifade etmiştir. Bu kapsamda Serozan, Engin kanun koyucunun gözünde, ölüm olayının aleniyeti, tescilin, teslimi ve temlikin sağladığı aleniyetin yerini tutabileceği sonucuna varmıştır(Serozan, Engin, s.61).

sahiplerinin güvenliğini sağlama amaçlanmıştır. Diğer taraftan ayrıcalıklı tahsisler önlenerek mirasçılar arasında eşitlik korunmakta, mirasbırakanın alacaklıları ve borçluları için şeffaflık gerçekleşmektedir. Bu bakımdan terekeyi koruyucu, pratik ve faydalıdır. Yine de yasa koyucu burada kimseye isteği dışında hak dayatılmasını, kazandırılmasını kabul edilemeyeceğinden yola çıkarak mirasçılara(vasiyet alacaklısı dahil olmak üzere, TMK.m.616) mirası ret hakkı tanımıştır.

Kural olarak mirasın kazanılmasında irade beyanına yani kabulün bulunmasına ihtiyaç bulunmamaktadır. Ancak Kanununda kabul beyanının arandığı iki istisna söz konusudur. Bunlar hükmi ret ve sonra gelen mirasçı yararına redde ilişkindir.³⁷ Hükmi ret TMK.m.605/II' de "*Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemediği aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır.*" şeklinde düzenlenmiş, burada belirtilen şartlar gerçekleştiği durumda dahi mirasçılar mirası kazanmak istiyorsa, kabul beyanında bulunmaları gerekecektir. Sonra gelen mirasçı yararına redde ise, TMK.m.614: "*Mirasçılar, mirası reddederken, kendilerinden sonra gelen mirasçılardan mirası kabul edip etmeyeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler. Bu takdirde ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar.*" şeklinde belirtildiği üzere, burada belirtilen şartlar gerçekleştiği durumda ret alt derecedeki mirasçılara bildirilecek ve onlar mirası kazanmak isterlerse, bu bildiriminden itibaren bir ay içinde kabul beyanında bulunmaları gerekecektir.

TMK.m.599/II' de belirtildiği üzere mirasçılar mirasbırakanın borçlarından (mirasçıya geçen borçları sadece mirasbırakanın sözleşmesel borçları değil, aynı zamanda mirasbırakanın haksız fiil ve sebepsiz zenginleşme gibi sözleşme dışı borçları da oluşturacaktır) kendi malvarlığı değerleri ile de sorumlu olacaklardır. Bu kapsamda mirasbırakanın alacaklılarının terekeye başvurma imkanı dışında, mirasçının malvarlığına başvurma imkanı da söz konusu olacak ve böylece alacaklıların alacaklarına kavuşma şansı artacaktır. Bu noktada tereke kavramı ve terekeye dahil olan hak ve borçlar önem arz edecektir.

Mirasbırakanın ölümüyle mirasçılara geçen özel hukuk ilişkilerin tamamına tereke denilmektedir.³⁸ Kural olarak tereke, malvarlığına eşit bir kavram olarak

³⁷ Antalya, s.372; Helvacı, s.6. Yürürlükten kalkan Medeni Kanun zamanında yer alan diğer bir istisna için bkz Kocayusufpaşaoğlu, s.594.

³⁸ Şener, s.29-32; Dural, Öz, s.8-12; Kocayusufpaşaoğlu, s.31-41; Oğuzman, s.283-285; Serozan, Engin, s.89-91; Antalya, s.31-37; Hatemi, s.6-13; Öztan(Miras), s.24-27; İmre, Erman, s.9; Aybay, s.5-6; Gönensay, Birsen, s.225; İnan, Ertaş, Albaş, s.57-58.

kullanılmıştır fakat bazı hallerde ölenin malvarlığı ile mirasçılara geçen terekesi arasında farklar olabilmektedir. Bu kapsamda malvarlığında bulunan, fakat terekede yer almayan hukuki ilişkilere bakacak olursak; bunları, mirasbırakanın şahsına bağlı olan, onun ölümü ile sona eren hukuki ilişkiler, haklar ve borçlar oluşturacaktır. Örnek olarak TMK.m.797'ye göre "intifa hakkı",³⁹ TMK.m.823 "sükna hakkı",⁴⁰ yürürlükten kalkın Medeni Kanun(3444 s. Kanunla getirilen 24/a) zamanında tartışmalı olan ve değiştirilerek TMK.m.25/IV' te yer bulan "manevi tazminat isteme hakkı"⁴¹ verilebilir. Mirasbırakanın şahsına bağlı olan haklar gibi, onun kişisel niteliklerinin önemli olduğu borç ilişkileri de ölümle birlikte artık terekede yer almaz. Bunlara TBK. m.441'e göre "iş yapma borcu",⁴² TBK.m.486 "eseri meydana getirme borcu",⁴³ TBK.513 "vekilin iş görme borcu"⁴⁴örnek olarak verilebilir.⁴⁵

Malvarlığında bulunmayan, fakat terekede yer alan hukuki ilişkilere bakacak olursak; bunlar, maddi değeri bulunan haklar ve borçlar ile bazı kişi varlığı haklarıdır. Örnek olarak; TMK.m.669'a göre "denkleştirmeye tabi mallar",⁴⁶ evlilikte yasal mal

³⁹ TMK.m.797: "İntifa hakkı, gerçek kişilerde hak sahibinin ölümü; tüzel kişilerde kararlaştırılan sürenin dolması, süre kararlaştırılmamışsa kişiliğin ortadan kalkmasıyla sona erer."

⁴⁰ TMK.m.823: "Oturma hakkı, bir binadan veya onun bir bölümünden konut olarak yararlanma yetkisi verir. Oturma hakkı, başkasına devredilemez ve mirasçılara geçmez."

⁴¹ TMK.m.25/IV: "Manevî tazminat istemi, karşı tarafça kabul edilmiş olmadıkça devredilemez; mirasbırakan tarafından ileri sürülmüş olmadıkça mirasçılara geçmez.", Bu hüküm gereğince, TBK.m.56'ya göre mirasbırakanın bizzat kendisine ait olan manevi tazminat isteme hakkı mirasbırakan tarafından sağlığında ileri sürülmüş olması dahilinde mirasçılara geçecektir, aksi halde bu hakkın geçişi mümkün değildir. Diğer taraftan belirtmek gerekir ki, burada ayrıcamirasçılara miras yoluyla geçmeyen hak, mirasbırakanın ölümü dolayısıyla doğrudan mirasçılara ait olan, mirasçılardan şahsında doğan manevi tazminat hakkıdır. Bu duruma TBK.m.53'te yer alan destekten yoksun kalma tazminatı, dul ve yetim aylıkları da örnek verilebilir.

⁴² TBK.m.441: "İşverenin ölümü hâlinde, yerini mirasçıları alır. ...Hizmet sözleşmesi ağırlıklı olarak işverenin kişiliği dikkate alınmak suretiyle kurulmuşsa, onun ölümüyle kendiliğinden sona erer."

⁴³ TBK.m.486: "Yüklenicinin kişisel özellikleri göz önünde tutularak yapılmış olan sözleşme, onun ölümü veya kusuru olmaksızın eseri tamamlama yeteneğini kaybetmesi durumunda kendiliğinden sona erer."

⁴⁴ TBK.m.513: "Sözleşmeden veya işin niteliğinden aksi anlaşılmadıkça sözleşme, vekilin veya vekâlet verenin ölümü, ehliyetini kaybetmesi ya da iflası ile kendiliğinden sona ermiş olur."

⁴⁵ Burada anlaşılacağı üzere borç ilişkisinin sona ermesi ileriye etkili olup, ölümden önce muaccel olup da, malvarlığında alacak olarak yer almış haklar terekede bulunur. Örneğin, ölen işçinin, işveren tarafından ödenmemiş olan muaccel alacağı, sözleşme, işverenin şahsı nazara alınarak yapılmış olsa bile mirasçılara geçer ve onlar tarafından istenebilir (Dural, Öz, s.10).

⁴⁶ TMK.m.669: "Yasal mirasçılar, mirasbırakandan miras paylarına mahsuben elde ettikleri sağlararası karşılıksız kazandırmaları, denkleştirmeyi sağlamak için terekeye geri vermekle birbirlerine karşı yükümlüdürler.Mirasbırakanın çeyiz veya kuruluş sermayesi vermek ya da bir malvarlığını devretmek veya borçtan kurtarmak ve benzerleri gibi karşılık almaksızın altsoyuna yapmış olduğu kazandırmalar, aksi mirasbırakan tarafından açıkça belirtilmiş olmadıkça, denkleştirmeye tâbidir."

rejimi olan edinilmiş mallara katılma gereği “sağ kalan eşin artık değere katılma alacağı”⁴⁷ verilebilir. Ayrıca şahıs varlığına bağlı olan fakat istisnaen mirasçılara geçen haklar da bulunmaktadır. Bunlara mirasbırakanın faydalanmadığı “nafaka hakkı”,⁴⁸ TMK.m.159’a göre ölümünden önce açtığı evlenmenin nisbi butlanı davasına mirasçılarının devam etmesi⁴⁹ örnek verilebilecektir. Mirasçılarının mirasbırakanın borçlarından başka, ölüm olayı ile mirasçının şahsında doğan, cenaze giderleri, terekeyi koruma ve yönetme(mühürleme yazım) giderleri, mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim gideri bakımından sorumluluğu da bulunmaktadır.⁵⁰ Ayrıca 213 s. Vergi Usul Kanunu m.12’ e göre vergi borçlarından⁵¹da sorumluluğu söz konusu olacaktır.

Yukarıda incelendiği üzere, külli halefiyet sonucu mirasbırakanın borçlarından mirasçının malvarlığı ile sınırsız sorumluluğu onun için zor bir durum oluşturmaktadır. Kanun koyucu da mirasçılarının bu ağır sorumluluğunu azaltmak için birtakım istisnalar ve seçimlik haklar⁵² belirtmiştir. Bunlardan birisi de, TMK. 605-618 maddeleri arasında düzenlenen mirasçının ret beyanında bulunması ile mirasçılık sıfatının sona ermesi ve sorumluluğunun tamamen ortadan kalkması sonucunu doğuran mirasın reddi hakkıdır.⁵³

⁴⁷ TMK.m.236: “Her eş veya mirasçıları, diğer eşe ait artık değerinin yarısı üzerinde hak sahibi olurlar.”

⁴⁸ “Miras bırakanın sağlığında faydalanmadığı nafaka hakkı mirasçılara geçmez. Fakat, hak sahibi nafaka davası açtıktan sonra, ölmüşse, mirasçılar külli halefiyet sıfatıyla davayı yürütebilirler. Murisin davayı açtığı günden ölümüne kadar olan nafaka hakkı nafaka davası açılmış olmakla onun mamelekine giren bir hak niteliğini almıştır.”(YKD. 1975, C.II, 47 vd., Dural, Öz’den s.11)

⁴⁹ TMK.m.159: “Evlenmenin butlanını dava etme hakkı mirasçılara geçmez. Ancak, mirasçılar açılmış olan davayı sürdürebilirler.”

⁵⁰ TMK. m.507: “Hesap yapılırken, mirasbırakanın borçları, cenaze giderleri, terekenin mühürlenmesi ve yazımı giderleri, mirasbırakan ile birlikte yaşayan ve onun tarafından bakılan kimselerin üç aylık geçim giderleri terekeden indirilir.”; Serozan,Engin bu borçları, intikal borçları olarak adlandırmıştır(Serozan, Engin, s.69).

⁵¹ VUK.m.12: “Ölüm halinde mükelleflerin ödevleri, mirası reddetmemiş kanuni ve mansup mirasçılarına geçer. Ancak, mirasçılardan herbiri ölünün vergi borçlarından miras hisseleri nispetinde sorumlu olurlar.”; Ayrıntılı bilgi için bkz. Memduh Aslan: “Mirasçılarının Vergi Borçlarından Sorumluluğu”, MÜHF–HAD, C:17, S:3-4, s.129 vd.; Ayşe Gınalı: “Mükellefin Ölümü Halinde Mirasçılarının Sorumluluğu”, Mali Çözüm Dergisi, Ocak-Şubat 2011, s.234;Dilek Cingöz:“Bir Mükellef Hakkı Olarak Mirasın Reddi”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2014, s.59.

⁵² Mirasın geçmesiyle birlikte dört seçimlik hakkı söz konusu olur. 1) mirasın kayıtsız şartsız kabulü, 2) mirasın reddi 3) resmi defter talebinde bulunma 4) resmi tasfiye talebi. (Kocayusufpaşaoğlu, s.653.) Ayrıca mirasçılarının borçtan sorumluluğunu özetleyen tablo için bkz. Serozan, Engin, s.378.)

⁵³ TMK.m.611: “Yasal mirasçılardan biri mirası reddederse onun payı, miras açıldığı zaman kendisi sağ değilmiş gibi, hak sahiplerine geçer. Mirası reddeden atanmış mirasçının payı, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufundan arzusunun başka türlü olduğu anlaşılmadıkça, mirasbırakanın en yakın yasal mirasçılarında kalır.”

1.1.2.3. Mirasçılık Sifatını Kaybetme Hallerinden Olması

Bilindiği üzere bir kişinin mirasbırakanın ölümü ile mirasçılık sıfatına sahip olabilmesi için ya mirasbırakanın yasal mirasçılardan biri olması ya da mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu ölüme bağlı tasarruf kapsamında mirasçı (atanmış/iradi mirasçı) olması gerekmektedir, bununla birlikte ayrıca TMK.'nın 577-583'ncü maddeleri arasında yer alan düzenlenmeler gereği, mirasbırakanın ölümü anında mirasçının(vasiyet alacaklıları için de geçerli) sağ olma, hak ehliyetine sahip olma(mirasçılık ehliyeti) ve mirastan yoksun olmama özelliklerini taşıması gerekmektedir. Ancak bazı hallerde mirasçı, mirasbırakanın ölümü anında sağ ve mirasçılık ehliyetine sahip olsa bile mirasçılık sıfatını hiç kazanamamakta veya mirasın açılması ile bu sıfatı kazansa dahi daha sonradan kaybetmektedir. İşte kanunda yer alan "mirasçılık sıfatının kaybedilmesi halleri" olarak ifade edilen bu haller; mirastan yoksunluk(TMK.m.578-579), mirasçılıktan çıkarma(TMK.m.510-512/513), mirastan feragat(TMK.m.528-530) ve mirasın reddidir(TMK.m.605-618).⁵⁴ Ayrıca mirasın açılmasından sonra mirasçılar arasında yapılan miras payının tamamına ilişkin devri(TMK.m.677/1) de bu haller arasında sayabiliriz.⁵⁵

Daha önce de belirtildiği üzere, mirasın reddi ancak mirasbırakanın ölümü sonrasında mümkün olacaktır. Mirasın kazanılması sonrasında mirasçı isterse, TMK. 605'inci maddesi kapsamında mirası ret hakkını kullanabilecek, böylece mirasçılık sıfatını kaybedecektir. İleride ayrıntılı incelenecek olan mirasın reddi çeşitlerinden hükmen reddede, mirasın kazanılması sonrasında kanunda öngörülen karene gereği mirasçılık sıfatının kaybedilmesi sonucu doğacaktır. Genel olarak yasal mirasçılar bakımından ret hakkının kullanılması ile TMK.m.611 hükmü doğrultusunda mirasçılık sıfatı geçmişe etkili olarak mirasbırakanın ölümü anından itibaren sona erecek, yasal mirasçılardan payı miras açıldığı zaman kendisi sağ

⁵⁴ Oğuzman, s.265; Ayan, s.204; Dural, Öz, s.362-363 dn.963; Özlem Sarı Fidan: "Mirasçılık Sifatını Kaybedenlerin Miras Ortaklığı İle İlişkileri", Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C:XIX, Y. 2015, S:2, s.152; Kocayusufoğlu, s.525; Şener, mirasçılık sıfatının yitirilmesi (kaybedilmesi) ile, mirasçılıktan pay alamamak durumuna düşmenin ayrı şeyler olduğunu, bununla beraber, hukuki nitelikleri ve sonuçları bakımından ortak yanlarının da çok olduğunu belirtmiştir. Fakat buna rağmen tümünü içine alabilen bir hukuki kavram henüz bulunmadığından, mirasçılıktan çıkarma, mirastan yoksunluk, mirastan feragat ve mirasın reddi müesseselerinin "mirasçılık sıfatının yitirilmesi" deyimini altında bir araya getirilmesinin uygun olduğunu ifade etmiştir (Şener, s.135). Mirasın reddi bakımından farklı görüşte olan Bolak ise, ret ile kişinin miras ve tereke ile ilişkisi kalmaz ise de, mirasın açılmasından sonra kullanılması mirasçının iradesine bırakılmış bir hak olduğundan, mirasın reddinin mirasçılık sıfatının kaybedilmesine ilişkin hallerle birlikte değerlendirilmesinin mümkün olmadığını belirtmiştir (Bolak, s.617).

⁵⁵ Dural, Öz, s.383-384 ve s.384 dn. 1008 ve 1010.

değilmiş gibi hak sahiplerine geçecektir. Mirasın reddinin hukuki sonuçları, çalışmanın üçüncü bölümünde ele alınacağından buradaki açıklamalar yeterli görülmektedir.

1.2. MİRASIN REDDİNİN BENZER KURUMLARLA KARŞILAŞTIRILMASI

1.2.1. Mirasçılıktan Çıkarma ile Karşılaştırılması

Kanunda mirasçılıktan çıkarma(miras hakkından ıskat), cezai mirasçılıktan çıkarma(TMK.m.510-512) ve borç ödemededen aciz sebebiyle(koruyucu) mirasçılıktan çıkarma(TMK.m.513) olmak üzere iki şekilde düzenlenmiştir. İlki cezai mirasçılıktan çıkarma, TMK.m.510: *“Aşağıdaki durumlarda mirasbırakan, ölüme bağlı bir tasarrufla saklı paylı mirasçısını mirasçılıktan çıkarabilir: 1. Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın yakınlarından birine karşı ağır bir suç işlemişse, 2.Mirasçı, mirasbırakana veya mirasbırakanın ailesi üyelerine karşı aile hukukundan doğan yükümlülüklerini önemli ölçüde yerine getirmemişse.”* hükmü gereğince, mirasbırakana burada yer alan hallerin gerçekleşmesi üzerine saklı paylı mirasçısını mirastan uzaklaştırma imkanı veren bir ölüme bağlı tasarruf olarak ifade edilmiştir. Mirasçılıktan çıkarma, tek taraflı bir hukuki işlem olarak kural olarak vasiyetname ile yapılacaktır.⁵⁶ Ölüme bağlı tasarruf yapma kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olduğundan, bu hukuki işlemin temsilci aracılığı ile yapılması mümkün değildir.⁵⁷

Mirasbırakan yapmış olduğu bu ölüme bağlı tasarruf ile kanunda belirttiği üzere saklı paylı bir mirasçısının saklı payının tamamını ortadan kaldırdığı gibi, doktrinde baskın görüşün belirttiği üzere saklı payının bir kısmı için de mirastan çıkarma yapılabilecektir.⁵⁸ Bu bakımdan eğer saklı paylı olmayan bir mirasçının mirasçılıktan çıkarılması söz konusu ise, burada bir cezai mirasçılıktan çıkarmadan değil, alelade bir mirastan uzaklaştırmadan⁵⁹söz edilecektir. Aynı zamanda sadece

⁵⁶ Dural, Öz, s.204; Kürşad Yağcı: Cezai Mirasçılıktan Çıkarma, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2013, s.13; Sarı Fidan, s.152, 154; Şener, s.170-171; Kocayusufpaşaoğlu, s.306, s.308 vd.; Oğuzman, s.209; Bolak, s.617-618; İmre, Erman, s.232-233; Öztan, s.128; İnan, Ertaş, Albaş, s.371. Miras sözleşmesi ile de yapılabileceği yönünde bkz. Dural, Öz, s.205; Şener, s.165-166; Kocayusufpaşaoğlu, s.307-308; Bolak, s.618; İmre, Erman, s.237; İnan, Ertaş, Albaş, s.372.

⁵⁷ Dural, Öz, s.58; Oğuzman, Barlas, s.167-168; Yağcı, s.14

⁵⁸ Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Yağcı, s.98-100; Dural, Öz, s.205, s.211; Şener, s.168-169; Kocayusufpaşaoğlu, s.306;Oğuzman, s.209; İmre, Erman, s.237.

⁵⁹ Mirasçılıktan çıkarma ile mirasçılıktan uzaklaştırmanın karşılaştırılması için bkz. Yağcı, s.49-55.

saklı paylı mirasçının saklı payı ile yetinilmesinin öngörülmesi de, tasarruf saklı payla ilgili olmadığı için mirasçılıktan çıkarma olarak değerlendirilmeyecektir.⁶⁰

TMK.m.511'ye göre, mirasçılıktan çıkarılan kimse, mirastan pay alamayacağı gibi; tenkis davası da açamaz. Mirasbırakan başka türlü tasarrufta bulunmuş olmadıkça, mirasçılıktan çıkarılan kimsenin miras payı, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi, mirasçılıktan çıkarılanın varsa altsoyuna, yoksa mirasbırakanın yasal mirasçılara kalır. Mirasçılıktan çıkarılan kimsenin altsoyu, o kimse mirasbırakandan önce ölmüş gibi saklı payını isteyebilir. Sözü edilen hüküm uyarınca, mirasçılıktan çıkartılan saklı paylı mirasçı artık tereke üzerinde hiçbir hakka sahip olamayacaktır. Diğer taraftan mirasçılıktan çıkarılan kişinin mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu da ortadan kalkacaktır. Mirasçılıktan çıkartılan mirasçının saklı payı ise, mirasbırakan bunun üzerinde ayrı bir tasarrufta bulunmamışsa onun yerini alan mirasçılara geçecektir. Buna mirasçılıktan çıkarmanın kişiselliği denilmektedir. Örneğin mirasbırakanın oğulları A ve B ile A'nın oğlu C hayatta ve mirasbırakan, A'yı mirasçılıktan çıkarmışsa, çıkarmanın kişiselliği gereği, A'nın yerini C alarak, miras payına sahip olacaktır.⁶¹ Mirasbırakan TMK.m.542 gereği yapmış olduğu vasiyetnameden her zaman dönebilecektir. Ayrıca mirastan çıkarılan bir kişi, iptal davası açarak çıkarmaya itiraz edebilecektir.⁶²

Borç ödemedenden aciz sebebiyle(koruyucu) mirasçılıktan çıkarmada ise, TMK.m.513'e göre, mirasbırakan hakkında borç ödemedenden aciz belgesi bulunan altsoyunu, saklı payının yarısı için mirasçılıktan çıkarabilecektir. Ancak çıkarılan bu payın, onun doğmuş ve doğacak olan çocuklara özgülenmesi şarttır. Bu şekilde yapılan mirasçılıktan çıkarma sonucunda, mirasçılıktan çıkarılanın yarısı altsoya geçse de, payının diğer yarısı için mirasçılık sıfatı devam edecektir.

Yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda mirasın reddi, tek taraflı bir irade beyanı ile yapılması, kişisel olup altsoya etki etmemesi bakımından mirasçılıktan çıkarma ile benzerlik göstermektedir. Bununla birlikte, mirasçılıktan çıkarmanın iptali

⁶⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s.306; Dural, Öz, s.205; Oğuzman, s.209 ve dn. 554a.; İmre, Erman, s.232; İnan, Ertaş, Albaş, s.371.

⁶¹ Dural, Öz, s.211; Şener, s.182; Kocayusufpaşaoğlu, s.315; Oğuzman, s.213-214; Yağcı, s.15; Bolak, s.620; İmre, Erman, s.239-241; Öztan, s.134-137; İnan, Ertaş, Albaş, s.375, 376-377; Mirasçılıktan çıkarmanın mirasbırakanın tasarruf oranına etkisi bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Hasan Petek: "Mirasçılık Sıfatını Sona Erdiren Sebeplerden Mirasbırakanın Serbestçe Tasarruf Edebileceği Kısım Üzerindeki Etkisi", Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2002, Cilt 4, Sayı 2, ss. 142-151.

⁶² Dural, Öz, s.213-215; Şener, s.169, 183-185; Kocayusufpaşaoğlu, s.315; Oğuzman, s.214-215, s.216; İmre, Erman, s.238, s.241; Öztan, s.132, s.137; İnan, Ertaş, Albaş, s.377.

çıkarılan kişi tarafından istenebilirken, mirasın reddinin ise TMK.m.617 kapsamında mirasbırakan alacaklıları tarafından iptali istenebilecek, ayrıca mirasçı ret beyanını geri alabilecektir. Son olarak cezai mirasçılıktan çıkarmanın kısmi şekilde yapılmasına(koruyucu mirasçılıktan çıkarma TMK.m.513 gereği zaten kısmi olarak gerçekleştirilmektedir) karşılık mirasın redde de, sadece mirasın belirli bir oranı bakımından kısmi ret mümkündür. Fakat mirasçılıktan çıkarmadan farklı olarak mirasın reddinin, mirasbırakanın ölümü ile mirasın kazanılmasından sonra mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü ve yazılı beyan ile yapılması gerekmektedir. (TMK.m.606,609) Ayrıca mirasçılıktan çıkarma, sadece saklı paylı mirasçılar bakımından söz konusu iken, mirasın reddi yasal ve atanmış mirasçılar(TMK.m.605) ya da vasiyet alacaklısı(TMK.m.616) için gündeme gelebilecektir. Diğer taraftan mirasın reddi,sıkı sıkıya bağlı bir hak olmadığından temsilci ile kullanılması da mümkündür. Mirasçıların mirası ret hakkını kullanırken herhangi bir sebebe dayanması gerekmemektedir. Son olarak,gerek mirasın reddi halinde gerek mirasçılıktan çıkarma halinde kural olarak mirasçıların mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu olmayacak, istisnası olarak TMK.m.618 gereğince mirası reddeden mirasçıların sorumluluğu söz konusu olabilecektir.

1.2.2. Mirastan Yoksunluk İle Karşılaştırılması

Mirastan yoksunluk, kanunen veya ölüme bağlı tasarruf yoluyla bir hak elde edebilecek bir kişinin, TMK.m.578'de"*Aşağıdaki kimseler, mirasçı olamayacakları gibi; ölüme bağlı tasarrufla bir hak da edinemezler: 1. Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak öldüren veya öldürmeye teşebbüs edenler, 2. Mirasbırakanı kasten ve hukuka aykırı olarak sürekli şekilde ölüme bağlı tasarruf yapamayacak duruma getirenler, 3. Mirasbırakanın ölüme bağlı bir tasarruf yapmasını veya böyle bir tasarruftan dönmesini aldatma, zorlama veya korkutma yoluyla sağlayanlar ve engelleyenler, 4. Mirasbırakanın artık yeniden yapamayacağı bir durumda ve zamanda ölüme bağlı bir tasarrufu kasten ve hukuka aykırı olarak ortadan kaldıranlar veya bozanlar.*"şeklinde ifade edildiği üzere, belirtilen sebeplerden⁶³ birinin gerçekleşmesi nedeniyle mirastan uzaklaştırılmasıdır.⁶⁴

⁶³ TMK.m.578'de yer alan sebeplerin sınırlı sayıda (numerus clausus) olduğu kabul edilmektedir (Oğuzman, s.265; Kocayusufpaşaoğlu, s.533; Dural, Öz, s.370 ve dn. 977; Aybay, s.82; Ayan, s.205).

⁶⁴ İmre, Erman, s.290-291; Ayiter, Kılıçoğlu, s.222; Dural, Öz, s.368;Şener, s.135; Oğuzman, s.265; Kocayusufpaşaoğlu, s. 531; Aybay, s.81; Ayiter, Kılıçoğlu, s.218-19;

Ayrıca TMK.m.159 uyarınca, mirasçılar açılmış olan butlan davasını sürdürebilirler. Dava sonucunda evlenme sırasında iyiniyetli olmadığı anlaşılan sağ kalan eş, yasal mirasçı olamayacağı gibi, daha önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendisine sağlanan hakları da kaybeder. Yine TMK.m.181'e göre, Boşanan eşler, bu sıfatla birbirlerinin yasal mirasçısı olamazlar ve boşanmadan önce yapılmış olan ölüme bağlı tasarruflarla kendilerine sağlanan hakları, aksi tasarruftan anlaşılmadıkça, kaybederler. Söz konusu hükümlerde iki özel mirastan yoksunluk hali söz konusu olduğu söylenebilir.⁶⁵ Kanun koyucunun bu düzenlemeler ile mirasbırakanın mirasçılıktan çıkarma tasarrufu yapma imkanının olmadığı hallerde, mirasa layık olmayan bir kişinin, mirastan hak elde etmesini engellemek istediği anlaşılmaktadır.⁶⁶

Mirastan yoksun olan bir kişi, mirasbırakanın ölüm anında tereke üzerinde hiçbir hakka sahip olamayacaktır. Burada ne bir mahkeme kararına, ne de mirasbırakanın beyanına ihtiyaç söz konusu olacak, mirastan yoksunluk kendiliğinden hüküm ve sonuç doğuracaktır.⁶⁷ Fakat mirastan yoksun olmanın gerçekleşip gerçekleşmediği dava konusu olabilecektir.⁶⁸ Mirasçı kime karşı yoksunluk gerektiren fiili işlemişse ona karşı mirasçılık sıfatını kaybedecektir. Buna mirastan yoksunluğun nispiyeti denilmektedir. Örneğin babası B' ye karşı mirastan yoksunluğu gerektiren fiili işlemiş olan A, sadece ona karşı mirasçılığını kaybeder, fakat B'nin babasına, yani kendi büyükbabasına karşı bu sıfatı korur.⁶⁹ Diğer taraftan TMK.m.579' da belirtildiği üzere, mirasbırakanın altsoyu, mirasbırakandan önce ölmüş bir kişinin altsoyu gibi mirasçı olabilecektir. Buna mirastan yoksunluğun kişiselliği denilmektedir. Örneğin A adında bir çocuğu olan B, babası C'yi öldürmüştü, burada sadece B'nin mirastan yoksunluğu söz konusu olacak ve onun

Antalya, s.333; Hatemi, s.120; Serozan, Engin, s.346; Ayan, s.205; İnan, Ertaş, Albaş, s.471-472; Öztan, s.290-291.

⁶⁵ Dural, Öz, s.374-376; Antalya, s.336.

⁶⁶ Mirastan yoksunluk, mirasçılıktan çıkarmayı tamamlayan, genişleten bir kurum olarak nitelendirilmiştir (Yağcı, s.56; Şener, s.135; Kocayusufpaşaoğlu, s.532; Antalya, s.333; Serozan, Engin, s.346-347; İnan, Ertaş, Albaş, s.472). Mirasçılıktan çıkarma ile mirastan yoksunluğun karşılaştırılması için bkz. Dural, Öz, s.369; Yağcı, s.55-63; Şener, s.136-137; İmre, Erman, s.291.

⁶⁷ Dural, Öz, s.376; Oğuzman, s.268; Şener, s.147-148; Kocayusufpaşaoğlu, s.539; Aybay, s.81; Ayiter, Kılıçoğlu, s.222; Antalya, s.336; Hatemi, s.121; Serozan, Engin, s.352; Ayan, s.205; İnan, Ertaş, Albaş, s.477; Öztan(Miras), s.293; İmre, Erman, s.293; Bolak, s.624.

⁶⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s. 539-540; Dural, Öz, s.376-377, Şener, s.140-141; Aybay, s.82; Ayiter, Kılıçoğlu, s.222.

⁶⁹ Oğuzman, s.268; İmre, Erman, s.294; Dural, Öz, s.377; Şener, s.147; Kocayusufpaşaoğlu, s.540; Antalya, s.337; Serozan, Engin, s.352; Ayan, s.205; İnan, Ertaş, Albaş, s.478; Öztan(Miras), s.295.

payı halefiyet kuralı gereği A'ya geçecektir.⁷⁰ Ayrıca TMK.m.578/II' de mirastan yoksunluğun mirasbırakanın affı ile ortadan kaldırılabilmesi düzenlenmiştir.

Yukarıda belirtilen hususlar doğrultusunda mirasın reddi, kişisel olup altsoyu etkilememesi, yasal veya atanmış mirasçı ve vasiyet alacaklıları bakımından söz konusu olması bakımından benzerlik göstermektedir. Her iki durumda da kural olarak mirasçılarının mirasbırakanın borçlarından sorumluluğu kalkacaktır. İstisnai olarak TMK.m.618 uyarınca mirası reddeden mirasçının borçlardan sorumluluğu söz konusu olabilir.

Mirastan yoksunluktan farklı olarak mirasın reddi, miras açıldıktan yani mirasçılık sıfatı kazanıldıktan sonra belli bir süre içinde yetkili ve görevli bir mahkemeye tek taraflı bir beyan ile mümkündür. Yani mirasın reddinde önce mirasın kazanılması ardından mirasçılık sıfatının kaybedilmesi için bir hukuki işlem gereklidir. Mirasın hükmen reddi ile mirasçılık sıfatının kendiliğinden kaybedilmesi bakımından mirastan yoksunlukla bir benzerlik olduğu düşünülse de, hükmen ret ancak mirasın kazanılması ile mümkün olacağından mirastan yoksunluktan farklı bir durumun olduğunu belirtmek gerekir. Ayrıca mirasın reddinde herhangi bir sebebe dayanılması gerekmemektedir. Diğer bir fark ise, bir kişinin hem mirasçı hem de vasiyet alacaklısı sıfatına sahip olduğu durumda ortaya çıkabilecektir. Burada mirasın reddi beyanı ile bir mirasçının sadece mirasçılık sıfatı sona ererken, vasiyet alacaklısı sıfatının kaybı için ayrıca bu konuda da ret beyanında bulunması gerekecektir. Fakat mirastan yoksun olan bir kişi için, ne mirasçı ne de vasiyet alacaklısı sıfatıyla bir hak elde etmesi mümkün olacaktır.⁷¹

1.2.3. Mirastan Feragat İle Karşılaştırılması

TMK. m.528'de düzenlenen mirastan feragat, mirasbırakan ile muhtemel mirasçı arasında ivazlı veya ivazsız yapılabilen, muhtemel mirasçının ileride doğması olası mirasçılık sıfatından tam ve kısmi olarak vazgeçmesini konu alan bir

⁷⁰ Oğuzman, s.269; İmre, Erman, s.294; Şener, s.146-147; Kocayusufpaşaoğlu, s.540-541; Aybay, s.82; Ayiter, Kılıçoğlu, s.222; Antalya, s.337; Hatemi, s.121; Serozan, Engin, s.353; Ayan, s.206; İnan, Ertaş, Albaş, s.478-479; Öztan(Miras), s.295; İmre, Erman, s.294-295; Bolak, s.624. Mirastan yoksun olan kişi hukuken mirasbırakandan önce ölmüş gibi sayılacağından altsoyu olmasa dahi miras diğer mirasçılar arasında paylaşılacaktır. Atanmış mirasçılar ve vasiyet alacaklıları bakımından TMK.m.581/II hükmü devreye girecektir (Ayrıntılı bilgi için bkz. Petek, s. 158-161).

⁷¹ Oğuzman, s.265, dn. 19'dan.

miras sözleşmesi olarak tanımlanmıştır.⁷² Burada muhtemel mirasçının mevcut bir miras hakkından değil, beklenen bir hakkından(miras hakkından) vazgeçmesi söz konusudur. Mirastan feragat sözleşmesi 11.02.1959 t. ve 16/14 s. İçtihadı Birleştirme Kararı ile açıkça ifade edildiği üzere sadece miras sözleşmesi ile yapılabilen maddi anlamda bir ölüme bağlı tasarruftur.⁷³

Mirastan feragat sözleşmesi ile TMK.m.528/II' de belirtildiği üzere feragat eden mirasçı mirasçılık sıfatını kaybedecek ve kural olarak mirasbırakanın borçlarından sorumlu da olmayacaktır.⁷⁴ Fakat TMK.m.530'da belirtilen hallerin varlığı halinde ivazlı feragat edenin sorumluluğu söz konusu olabilecektir.⁷⁵ Bununla birlikte, TMK.m.528/III uyarınca feragat edenin altsoyu bakımından iki farklı sonuç ortaya çıkacaktır. Eğer feragat ivazlı şekilde yapılmışsa feragat edenin altsoyunu da etkileyecek ve altsoyun saklı payı olsa bile, feragat eden mirasçının yerini alamayacaklardır. Buna karşılık ivazsız feragatin altsoya hiçbir etkisi olmayacak, altsoy feragat edene halef olup mirasçılık sıfatını kazanacaktır.⁷⁶ TMK.m.529 gereğince ise, geçerli bir mirastan feragat sözleşmesinin hükümsüzlüğü gündeme gelebilecek ve böylece feragatin hükümsüz olduğu hallerde feragat eden tekrar mirasçılık sıfatına sahip olacaktır. Ayrıca Kanun'da yer alan ölüme bağlı tasarrufların iptal sebepleriyle mirastan feragat sözleşmesinin iptali mümkündür.⁷⁷

⁷² Seher Serap Dinçer: "Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hukuki Sonuçları", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2009, s.2; İnan, Ertaş, Albaş, s.269-270; Dural, Öz, s.195; İmre, Erman, s.183-184; Ayiter, Kılıçoğlu, s.239-240; Bolak, s.621; Oğuzman, s.164-165. Mirastan feragat sözleşmesi, mirasbırakan için bir ölüme bağlı tasarruf iken feragat eden bakımından sağlar arası hukuki bir işlemdir. Bu nedenle sadece mirasbırakan bakımından sıkı sıkıya bağlı bir hak söz konusudur(İmre, Erman, s.183; Dural, Öz, s.196).

⁷³ Karar şöyledir; "*Kanunumuza göre, mirastan feragat mukavelesi, miras sözleşmesinin bir nev'idir. Bu itibarla mirastan feragat mukavelesinin bütün miras mukaveleleri gibi resmi vasiyetname şeklinde yapılması icap eder. Bunun sonucu olarak mirastan feragat mukavelesi, hariçten düzenlenip noterden onama şeklinde yapılamaz. Resmi senet düzenleme şeklinde yapılması gerekir.*" (Dural, Öz, s.195, s.197).

⁷⁴ Dinçer, TMK.m.528/II: "*Feragat eden, mirasçılık sıfatını kaybeder.*" ifadesinin, henüz kazanılmış bir mirasçılık sıfatı bulunmaması nedeniyle, "*feragat eden mirasçılık sıfatını kazanamaz*" şeklinde ifade edilmesinin daha isabetli olacağını belirtmiştir (Dinçer, s.6-7).

⁷⁵ Özdemir, s.197-198; Dural, Öz,1 s.200-201; İmre, Erman, s.189-190;İnan, Ertaş, Albaş, s.273-274; Bolak, s.621-622; Kocayusufpaşaoğlu, s.305; Oğuzman, s.167; Feragat edenin ayrıca TMK. 573-574. maddeleri gereğince tenkis yükümlülüğü söz konusudur.

⁷⁶ Oğuzman, s.166-167; Dural, Öz,s.198-199; İmre, Erman, s.186-187; Ayiter, Kılıçoğlu, s.240; İnan, Ertaş, Albaş, s.271; Bolak, s.621; Kocayusufpaşaoğlu, s.302. Mirastan feragatin mirasbırakanın tasarruf oranına etkisi bakımından ayrıntılı bilgi için bkz. Petek, 152-158.

⁷⁷ Dural, Öz, s.201; İmre, Erman, s.187 vd.; İnan, Ertaş, Albaş, s.272-273; Bolak, s.622; Kocayusufpaşaoğlu, s.302-303; Oğuzman, s.168-169.

Mirasın reddi ile mirastan feragat arasında benzerlik ve farklılıklara bakacak olursak; mirastan çıkarma gibi mirastan feragatinde mirasbırakanın sağlığında söz konusu olduğundan mirastan ret ile ayrıldığı görülmektedir. Ayrıca feragatin iki taraflı bir sözleşme ile yapılması gerekliliği, mirasbırakan yönünden sıkı sıkıya bağlı bir hak teşkil etmesi ve ivazlı feragatin altsoyu etkilemesi diğer farklılıklardandır. Mirastan feragat mirasbırakanın sağlığında mirasın reddi olarak ifade edilebilse ⁷⁸ de, mirasın reddinde mevcut bir mirasçılık sıfatı(hakkı) bulunmakta olup, kanunda belirtilen süreler dahilinde mahkemeye yapılan irade beyan neticesinde kaybedilmektedir. Bununla birlikte mirası reddi, mirastan feragatte olduğu gibi mirasbırakanın bütün mirasçıları için gündeme gelecektir. Yine benzer şekilde mirasın reddi tam veya kısmi olarak yapılabilecek, ayrıca reddin iptal edilebilmesi söz konusu olabilecektir. Diğer taraftan TMK.m.530 uyarınca mirastan feragat edenin borçlardan sorumluluğu ile TMK.m.618 gereğince mirası reddedenin borçlardan sorumluluğu benzerlik taşımaktadır.

1.2.4.Miras Payının Devri İle Karşılaştırılması

TMK.m.678'ye göre, mirasın açılmasından önce ya da TMK.m.677 gereğince mirasın açılmasından sonra mirasın paylaşılması anına kadar, mirasçıların kendi arasında veya bir üçüncü kişi ile miras payının devrine ilişkin bir sözleşme yapılabilecektir. ⁷⁹ Bu başlık altında mirasın açılmasından(yani kazanılmasından) sonra yapılan miras payının devri ile mirasın reddinin karşılaştırılmasına yer verilecektir.⁸⁰

TMK. 677'inci maddesinde yer alan düzenlemeye göre, terekenin tamamı veya bir kısmı üzerinde miras payının devri konusunda mirasçılar arasında yapılan sözleşmelerin geçerliliği yazılı şekle bağlıdır. Bir mirasçının üçüncü kişiyle yapacağı böyle bir sözleşmenin geçerliliği, noterlikçe düzenlenmesine bağlıdır. Sözleşme bu kişiye paylaşmaya katılma yetkisi vermez; sadece paylaşma sonunda mirasçıya

⁷⁸ Antalya, s.238.

⁷⁹ Dural, Öz, s.378; Öztan(Miras), s.414, s.417-418; Oğuzman, s.323-324; Kocayusufpaşaoğlu, s.542-543; Arzu Genç Arıdemir: *Mirasın Açılmasından Sonra Yapılan Miras Payının Devri Sözleşmesi*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2012, s.12-13.

⁸⁰ TMK.m.678'e göre mirasın açılmasından önce yapılan miras payının devrine ilişkin- özellikle mirastan feragate yaklaştığı yönündeki görüş için bkz. Dural, Öz, s.378-381; Kocayusufpaşaoğlu, s.543-548; Mustafa Fadil Yıldırım: "Beklenen Miras Hakkının Devri Sözleşmesi Konusunda İki Sözleşme", 2004, AÜHFD, S.1, s.117-130; Mustafa Fadil Yıldırım: Beklenen (Açılmamış Bir Terekedeki) Miras Hakkının Devri Sözleşmesi I-II, 1995, YKD., C:21, S:1-2-3, s.109-144, s.278-293.

özgülenen payın kendisine verilmesini isteme hakkını sağlar. Bu düzenleme kapsamında, mirastan ret ile miras payının devrinin mirasbırakanın ölümünden sonra söz konusu olması, kısmi olarak yapılabilmesi noktasında benzerliğinden bahsedilebilirse de Kanunda öngörülen şekil şartları bakımından, farklılık göstermektedirler. Miras reddi bir mirasçının sulh mahkemesine tek taraflı yapacağı beyanla mümkün iken, miras payı devrinin iki taraflı olarak mirasçıların kendi arasında veya bir üçüncü kişi ile yapılması gerekmesi diğer farklılıklardandır. Bununla birlikte mirasçılar arasında miras payının tamamına ilişkin devir, mirasçılık sıfatının kaybedilmesi sonucunu doğurması bakımından mirasın reddi ile benzerdir.⁸¹ Diğer taraftan mirasçılık sıfatının kaybedilmesine rağmen pay devrinde, devredenin TMK.m.681 kapsamında mirasbırakanın borçlarından sorumlu olduğu gibi mirasın reddinde de TMK.m.618'e göre sorumluluğun devam ettiğini belirtmek gerekir.⁸²

⁸¹ Dural, Öz, s.383-384 ve s.384 dn. 1008 ve 1010; Kocayusufpaşaoğlu, s.553-555; Öztan(Miras), s.414; Mirasçının miras payının tamamını üçüncü bir kişiye devri, üçüncü kişi için sadece mirasın paylaşılması üzerine devredene düşen kısmı isteme noktasında hususunda bir alacak hakkı kazandıracağından devreden mirasçının mirasçılık sıfatını kaybetmesinden söz edilemeyecektir (Özdemir, s.214; Dural, Öz, s.385; Genç Arıdemir, s.72).

⁸² Özdemir, s.213-214; Öztan(Miras), s.417; Kocayusufpaşaoğlu, s.557-558; Sarı Fidan, s.160-161; Genç Arıdemir, s.71.

BÖLÜM II

2. MİRASIN REDDİ ÇEŞİTLERİ

2.1. MİRASIN GERÇEK REDDİ

Daha önce incelendiği üzere, külli halefiyet ilkesinin sonuçlarının sınırlandırılması ve mirasçılarının mirasbırakanın borçlarına ilişkin sorumluluğundan kurtarmak amacıyla, TMK.m.605'de mirasın reddi düzenlenmiştir. Bu düzenlemeye göre, mirasın reddi, mirasçılarının bu yöndeki irade açıklamasından kaynaklanan gerçek ret ile kanunun bu konuda öngördüğü karineden kaynaklanan hükmi ret olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bu başlıkta, mirasın gerçek reddine ilişkin olarak miras ret hakkının kullanılması, miras ret hakkının düşmesi incelenecektir. Bununla birlikte burada ayrıca devletin mirasçılığı ve miras ret hakkı ile vasiyet alacaklısının vasiyeti ret hakkına yer verilecektir.

2.1.1.Miras Ret Hakkının Kullanılması

Miras ret hakkının kullanılmasında; miras ret hakkını kullanacak mirasçılarının tasarruf ehliyeti ve yetkisi, miras ret hakkının kullanılacağı süreler ile birlikte miras ret beyanının şekli, özellikleri ve miras ret beyanı üzerine mahkemenin yapacağı işlemler önem arz etmektedir. Ayrıca bu başlıkta miras ret beyanının geri alınması ve iptal edilmesine ilişkin olarak da değerlendirmelere yer verilecektir.

2.1.1.1. Ret Hakkının Kullanılmasında Ehliyet

Mirasın reddi ile mirasçılık hakkının kaybedilmesi sonucu doğacak ve bununla birlikte tereke borçlarından sorumluluk tamamen sona erecek. Mirasçının bu hak kaybı sonucunu doğuracak irade beyanında bulunabilmesi için ise, fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir. Fiil ehliyeti, gerçek kişiler açısından tam

ehliyetli, tam ehliyetsiz, sınırlı ehliyetli, sınırlı ehliyetsiz olmak üzere dört gruba ayrılmıştır.⁸³ Bu kısımda mirasçılarının mirası ret hakları ehliyetleri bakımından incelenecek, temsilci aracılığı ile mirası ret hakkının kullanılmasına yer verilecektir.

2.1.1.1.1. Tam Ehliyetlilerin Mirası Ret Hakkı

TMK.m.10 hükmüne göre, ayırt etme gücüne sahip, ergin ve kısıtlı olmayan kişilerin fiil ehliyetine sahip yani tam ehliyetli olduğu kabul edilmektedir. Bir mirasçının tek başına geçerli bir ret beyanında bulunabilmesi için tam ehliyetli olması gereklidir.⁸⁴

2.1.1.1.2. Tam Ehliyetsizlerin Mirası Ret Hakkı

Tam ehliyetsizler, yani fiil ehliyetine mutlak olarak sahip bulunmayanlar, TMK.m.13 hükmünde yer alan sebeplerden dolayı akla uygun davranma yeteneğinden, yani ayırt etme gücünden yoksun kişiler olarak tanımlanmıştır.⁸⁵ TMK.m.15 gereği Kanunda gösterilen ayrık durumlar saklı kalmak üzere, ayırt etme gücüne sahip olmayan kimseler kendi fiilleri ile hukuki sonuçlar doğuramayacaklardır. Bu nedenle tam ehliyetsiz mirasçı ret beyanında bulunursa bu beyanı geçersiz olacaktır. Ancak tam ehliyetsiz bir mirasçının ret beyanının geçersiz olduğunu ileri sürmek TMK.m.2 dürüstlük kuralına aykırı olduğu durumda, bu ret beyanının geçersizliğinden söz edilemeyecektir.⁸⁶

⁸³ TMK.m.9'da yer alan fiil ehliyeti "*kişinin bizzat kendi fiilleriyle kendi lehine haklar yaratmak, bu hakları sınırlamak veya ortadan kaldırmak ve kendi fiilleriyle kendisini borç altına sokmak iktidarı*" olarak tanımlanmış olup, TMK.m.8'de düzenlenen kişilerin hak ve borçlara sahip olabilmesi yani hak ehliyetinden ayrılmaktadır. Fiil ehliyetini ifade etmek için yürürlükten kalkan Medeni Kanun zamanında "medeni hakları kullanma ehliyeti", "muamele ehliyeti" terimleri kullanılmıştır. Fiil ehliyetinin içeriğini hukuki işlem ehliyeti, tasarruf ehliyeti, haksız fiillerden sorumlu olma ehliyeti, dava ehliyeti oluşturmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Akipek, Akıntürk, s.280-285; Rona Serozan, *Medeni Hukuk - Genel Bölüm - Kişiler Hukuku*, 4.bs., Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.428-432.

⁸⁴ Helvacı, s.15; Turan Başara, s.149; Şener, s.188; Serozan, Engin, s.388-389; İnan, Ertuş, Albaş,s.502; Oğuzman, s.289; Kocayusufpaşaoğlu, s.603; Dural, Öz, s.411; Ayiter, Kılıçoğlu, s.231; Antalya, s.378; Kılıçoğlu, s.249; Ayan, s.219; Bolak, s.797; Aybay, s.91; Gönensay, Birsen, s.237; Öztan(Miras), s.328-329; Başara, s.10-11.

⁸⁵ Akipek, Akıntürk, s.303.

⁸⁶ Oğuzman, Barlas, s.219; Helvacı, s.16.

Tam ehliyetsiz mirasçuların ret beyanı onun adına yasal temsilci aracılığıyla yapılacaktır.⁸⁷ Yasal temsilciler mirasçuların velayet ve vesayet altında olmalarına göre farklılık arz edecektir. Mirasçuların velayet altında olması halinde, ret beyanında bulunma hakkı ana ve babaya ait olacaktır.⁸⁸ Ana ve baba evli ise, TMK.m.336/l' e göre evlilik devam ettiği sürece velayeti birlikte kullanacaklardır. Eşler mirasın reddi konusunda uzlaşmamaları durumunda ise TMK.m.185⁸⁹ ve TMK.m.195⁹⁰ hükümlerince bir sonuca varılması mümkündür.⁹¹ Eşlerden birinin ölümü halinde velayet hakkına sahip sağ kalan eş veya boşanma halinde velayet kendisine bırakılan taraf, tam ehliyetsiz mirasçı adına ret beyanında bulunabilecektir. Ana baba evli değilse, TMK.m.337/l gereği kural olarak velayet anaya ait olacaktır. Ancak 337/II hükmünde belirtildiği üzere ana küçük, kısıtlı veya ölmüş ya da velâyet kendisinden alınmışsa hâkim, çocuğun menfaatine göre, velayeti babaya verilebilecektir.⁹² Mirasçuların vesayet altında olması durumunda ise, onun adına vasisi mirası ret beyanında bulunma hakkına sahip olacak, TMK.m.463' te belirtildiği üzere de bu beyan vesayet makamı olan sulh mahkemesi ve denetim mahkemesi asliye mahkemesinin izni ile hüküm ve sonuç doğurabilecektir.⁹³ Eğer velayet veya vesayet altındaki bir mirasçuların yasal temsilci ile menfaati çatışıyorsa ret beyanı kayyım tarafından gerçekleştirilebilecektir.⁹⁴

⁸⁷ Şener, s.189-190; Serozan, Engin, s.388; İnan, Ertuş, Albaş, s.502-503; Oğuzman, s.289; Kocayusufoşaoğlu, s.603-604; Dural/Öz, s.411-412; Ayiter, Kılıçoğlu, s.231; Antalya, s.378; Kılıçoğlu, s.249; Ayan, s.219; Bolak, s.797; Aybay, s.91; Turan Başara, s.149; Gönensay, Birsen, s.237; Öztan(Miras), s.328-329; Başara, s.11-12.

⁸⁸ TMK.m.335: "Ergin olmayan çocuk, ana ve babasının velâyeti altındadır. Yasal sebep olmadıkça velâyet ana ve babadan alınamaz. Hâkim vasi atanmasına gerek görmedikçe, kısıtlanan ergin çocuklar da ana ve babanın velâyeti altında kalırlar."

TMK.m.342: "Ana ve baba, velâyetleri çerçevesinde üçüncü kişilere karşı çocuklarının yasal temsilcisidirler."

⁸⁹ TMK.m.185: "Evlenmeyle eşler arasında evlilik birliği kurulmuş olur. Eşler, bu birliğin mutluluğunu elbirliğiyle sağlamak ve çocukların bakımına, eğitim ve gözetimine beraberce özen göstermekle yükümlüdürler."

⁹⁰ TMK.m.195: "Evlilik birliğinden doğan yükümlülüklerin yerine getirilmemesi veya evlilik birliğine ilişkin önemli bir konuda uyuşmazlığa düşülmesi hâlinde, eşler ayrı ayrı veya birlikte hâkimin müdahalesini isteyebilirler. Hâkim, eşleri yükümlülükleri konusunda uyarır; onları uzlaştırmaya çalışır ve eşlerin ortak rızası ile uzman kişilerin yardımını isteyebilir."

⁹¹ Helvacı, s.16-18.

⁹² Ayrıca TMK.m.342/III "Vesayet makamlarının iznine bağlı hususlar dışında kısıtluların temsiline ilişkin hükümler velâyetteki temsilde de uygulanır." hükmünün değerlendirilmesi için bkz. Helvacı, s.18-20. Turgut Akıntürk, Derya Ateş Karaman: *Türk Medeni Hukuku Aile Hukuku*, Gözden Geçirilmiş 12.bs. C:II, Beta, İstanbul, 2010, s.416-417.

⁹³ TMK.m.463: "Aşağıdaki hallerde vesayet makamının izninden sonra denetim makamının da izni gereklidir: ... 5. Mirasın kabulü, reddi veya miras sözleşmesi yapması.."

⁹⁴ Bu yönde bkz. Yarg.2.HD., 25.06.2003 t. 2003/7724 E. 2003/9580 K. (Gençcan, s.574); Yarg.2.HD., 12.5.1969 t. 1969/2054 E. 1969/2552 K. (Özmen, s.594).

2.1.1.1.3. Sınırlı Ehliyetsizlerin Mirası Ret Hakkı

TMK.m.16'ya göre sınırlı ehliyetsizler, ayırt etme gücüne sahip küçükler ve ayırt etme gücüne sahip kısıtlılardan oluşmaktadır. Bu kişilerin fiil ehliyeti tam olmadığından bu kişiler adına hukuki işlemler yapmak ve onların haklarını kullanmak üzere bir yasal temsilcinin gerekli olduğu ifade edilmiştir. Sınırlı ehliyetlisiz mirasçı ya kendi başına bu hakkını kullanılacak ya da yasal danışman tarafından kendisi adına mirası ret beyanında bulunulacaktır.

Ancak burada mirası ret hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak olup olmadığı önem taşımaktadır.⁹⁵ Daha önce belirttiğimiz üzere mirasın reddi hakkı bu nitelikte olmadığından, sınırlı ehliyetsiz bir mirasçının kendi başına yapacağı ret beyanı yasal temsilcisinin izni (vesayet altında ise vasi ile birlikte vesayet dairelerinin izni) ile ya da yasal temsilcinin sonradan onayı ile hukuki sonuç doğuracaktır.⁹⁶ Ayrıca mirasçının vesayet altında olması durumunda TMK.m.450/I hükmü dikkate alınacaktır.⁹⁷ Söz konusu hükme göre, vesayet altındaki kişi görüşlerini oluşturma ve açıklama yeteneğine sahip olduğu durumda, vasi önemli işlerde karar vermeden önce olanak ölçüsünde, onun görüşünü almakla yükümlü bulunmaktadır.

2.1.1.1.4. Sınırlı Ehliyetlilerin Mirasın Reddi Hakkı

Sınırlı ehliyetliler, esasen tam ehliyete sahip olmalarına rağmen ya kendilerinin ya da rızası gereken kişinin korunması düşüncesiyle, kendilerine yasal danışman atanmış kişiler olarak belirtilmiştir. TMK.m.429 'e göre oy danışmanlığı ve yönetim danışmanlığı olmak üzere iki tür danışmanlık ayrıca her ikisini kapsayan tam(karma) danışmanlık bulunmaktadır.⁹⁸ TMK.m.429/I hükmünde belirtilen hukuki işlemlerde mirasın reddi olmadığından, kendisine oy danışmanı atanmış mirasçı tam

⁹⁵ Bu hak, kullanılması tamamen kişisel bir takım takdirlere, kıymet hükümlerine, duygusal düşüncelere dayanan bu itibarla da hak sahibi tarafından bizzat kullanılması gerekli olan bir hak olarak tanımlanmış ve TMK.m.16 hükmünde yasal temsilci izin ya da onayına bağlı olmaksızın sınırlı ehliyetsizler tarafından kullanılabilceği belirtilmiştir (Akıpek, Akıntürk, s.315 dn.79).

⁹⁶ Buradaki hukuki işlemlerin hükümsüzlüğü "*tek taraflı bağlamazlık*" yaptırımı şeklinde ifade edilmiştir. bkz. Akıpek, Akıntürk, s.329-332; Şener, s.189-190; Serozan/Engin, s.388; İnan/Ertaş/Albaş, s.502-503; Oğuzman, s.289; Kocayusufpaşaoğlu, s.603-604; Dural/Öz, s.412; Ayiter, Kılıçoğlu, s.231; Antalya, s.378; Kılıçoğlu, s.249; Ayan, s.219; Bolak, s.797; Aybay, s.91; Turan Başara, s.149-150;Gönensay, Birsen, s.237; Öztan(Miras), s.329; Başara, s.13-14.

⁹⁷ Helvacı, s.21-22.

⁹⁸ Akıntürk, Ateş Karaman (Aile), s.502-503.

ehliyetliler gibi ret beyanında bulunabilecektir. Kendisine yönetim danışmanı atanan mirasçı ise, TMK.m.429/II “*Aynı koşullar altında bir kimsenin malvarlığını yönetme yetkisi, gelirlerinde dilediği gibi tasarruf hakkı saklı kalmak üzere kaldırılabilir.*” hükmü gereğince farklı olarak mirasçının kendi başına mirasın reddi, yönetim danışmanı izni ve 463/b.5’e kıyasen vesayet dairelerinin izni ile mümkün olacaktır. Sınırlı ehliyetli kişi adına yönetim danışmanı tarafından da ret hakkı kullanılabilir. Tam (karma) danışmanlığa tabi mirasçılar yönetim danışmanı atanan mirasçılarla aynı açıklamalara tabidir.⁹⁹

2.1.1.1.5. Mirası Ret Hakkının Temsilci Aracılığıyla Kullanılması

Mirasın reddi yasal temsilcinin yanı sıra tam ehliyetli bir mirasçının iradi (rızaî) temsilcisi yani vekili aracılığıyla da gerçekleştirilebilecektir.¹⁰⁰ Ret hakkının kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardan olmaması burada da kendisini gösterir. Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük m.39/II “*...istem, bu konuda yetkisi olan vekil tarafından yapılmış ise vekiline imza ettirilip, hakim ve zabıt katibince imzalanır. Vekilin vekaletnamesi bu tutanağa eklenir.*” hükmü ile de vekille temsilin mümkün olduğunu anlaşılmaktadır.

Doktrin ve uygulama da mirasın reddine ilişkin irade beyanı için temsilcinin özel temsil yetkisine sahip olmasının gerekip gerekmeyeceği bir sorun teşkil etmiştir. Bu noktada yukarıda belirttiğimiz Tüzük m.39/II hükmü yanı sıra Türk Borçlar Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu kapsamında değerlendirmeler yapılmıştır. Özel temsil yetkisini gerektiren haller vekalet kapsamı başlığında 6098 s. Türk Borçlar Kanunu m.504/III’ de şöyle düzenlenmiştir: “*Vekil, özel olarak yetkili kılınmadıkça dava açamaz, sulh olamaz, hakeme başvuramaz, iflas, iflasın ertelenmesi ve konkordato talep edemez, kambiyo taahhüdünde bulunamaz, bağışlama yapamaz, kefil olamaz, taşınmazı devredemez ve bir hak ile sınırlandıramaz.*” 6100 s. Hukuk Muhakemeleri Kanunu davaya vekâlette özel yetki verilmesini gerektiren hâller başlığında m.74düzenlemesi ise şöyledir: “*Açıkça yetki verilmemiş ise vekil; sulh olamaz, hâkimi reddedemez, davanın tamamını ıslah edemez, yemin teklif edemez, yemini kabul, iade veya reddedemez, başkasını tevkil*

⁹⁹ Helvacı, s.23-24; Yarg.2.HD., 28.4.2003 t. 2003/5201 E. 2003/6123 K.(Kaçak, s.309)

¹⁰⁰ Oğuzman, s.289; Şener, s.190; Kocayusufpaşaoğlu, s.604-605; Dural, Öz, s.411; Bolak, s.797; Antalya, s.378; İnan, Ertaş, Albaş, s.503; Serozan, Engin, s.389; Helvacı, s.68; Turan Başara, s.150; Ayan, s.219; Aybay, s.91; Gönensay, Birsan, s.237; Öztan(Miras), s.329.

edemez, haczi kaldıramaz, müvekkilinin iflasını isteyemez, tahkim ve hakem sözleşmesi yapamaz, konkordato veya sermaye şirketleri ve kooperatiflerin uzlaşma yoluyla yeniden yapılandırılması teklifinde bulunamaz ve bunlara muvafakat veremez, alternatif uyuşmazlık çözüm yollarına başvuramaz, davadan veya kanun yollarından feragat edemez, karşı tarafı ibra ve davasını kabul edemez, yargılamanın iadesi yoluna gidemez, hâkimlerin fiilleri sebebiyle Devlet aleyhine tazminat davası açamaz, hangileri hakkında yetki verildiği açıklanmadıkça kişiye sıkı sıkıya bağlı haklarla ilgili davaları açamaz ve takip edemez.” Bu iki hükümde de mirasın reddi ile ilgili bir ifadeye yer verilmemesinden, özel temsil yetkisinin bu hususta gerekli olmadığı anlamı çıkarılabilir.¹⁰¹ Bu noktada TBK.m.504/III ve HMK.m.74’ te açıklık bulunmasa da, Tüzük m.39/II “...istem, bu konuda yetkisi olan vekil tarafından yapılmış ise” ifadesinden yol çıkılarak ve Yargıtay’ın da bu husustaki eğilimi¹⁰² ile, ret beyanının davadan feragat ve bağışlamadan daha geniş kapsamlı olduğu için amaca uygun yorumla, özel bir temsil yetkisinin gerekli olduğu belirtilmiştir.¹⁰³ Ancak Yargıtay mirasın reddi için özel temsil yetkisinin gerekli olmadığını ifade eden bir kararı da söz konusudur. 2. Hukuk Dairesinin 11.07.1997 t. 6795 E./ 8177 K. sayılı kararı¹⁰⁴ şöyledir: “...Vekâlet vekilin yapması gereken işin gerektirdiği tüm işleri kapsar... Niteliği itibarıyla şahsa sıkı sıkıya bağlanan hakların kullanılması zorunlu ise de, diğer şahsa bağlı haklar özel yetkili vekil aracılığıyla kullanılabilir. Vekilin müvekkilinden özel yetki alması gereken haller kanunlarda sayılmıştır. Borçlar Kanunu’nun 388. Maddesinde ortaya konan genel sınırlamanın istisnası Kanunda gösterilmedikçe, genel kural uyarınca, vekilin işin gerektirdiği tüm yetkilerle donatıldığını kabul işlem güvenliği ilkesinin zorunlu bir sonucudur. Özel

¹⁰¹ Bu hükümlerde yer alan hallerin sınırlayıcı olup olmadığı hususunda tartışmalar vardır. Bir görüşe göre, bu hükümlerle getirilen özel vekalet halleri sınırlayıcı olmayıp örnek niteliğindedir; bu sebeple işlemin vekalet veren için göstereceği önemden dolayı, o işlem için özel yetki verilmesi gerektiği sonucuna varılabilecektir. Diğer bir görüşe göre ise, TBK.m.504 f. son’ da sayılan hallerle çok yakın benzerlik bulunan sınırlı durumlarda ve dava ile ilgili vekalet veren bakımından önemli bazı işlemlerde sınırlı sayma kuralından ayrılma mümkündür, yani genel yetki yeterli olacaktır (Cevdet Yavuz, Faruk Acar, Burak Özen; *Borçlar Hukuku Dersleri, (Özel Hükümler)*, Yenilenmiş 13.bs, Beta, İstanbul, 2014, s.648; Helvacı, s.70-71 dn 164,165).

¹⁰² Bu yönde Yarg.2.HD., 30.09.2004 t. 2004/9602 E. 2004/10936 K.; Yarg.2.HD., 22.12.2005 t. 2005/15212 E. 2005/18054 K.; Yarg.2.HD., 01.11.2007 t. 2007/20075 E. 2007/14675 K.; Yarg.2.HD., 22.02.2005 t. 2005/15954 E. 2005/2593 K. (Gençcan, s.589-590); Yarg.2.HD., 12.05.2005 t. 2005/4968 E. 2005/7785 K. (Kaçak, s.313-314)

¹⁰³ Şener, s.190; Kocayusufpaşoğlu, s.604-605; Dural, Öz, s.411; Bolak, s.797, Antalya, s.378; Serozan, Engin, s.389.

¹⁰⁴ Zarife Şenocak, “Yargıtay’ın Verdiği Bir Karar Dolayısıyla”, Ankara Hukuk Fakültesi Dergisi, C:45, S:1, 1996, s.449; Ancak Şenocak, Borçlar Kanunu ve Usul Kanunu’nda özel temsil gerektiren hukuki işlemlere göz atıldığında, bunların genel olarak müvekkilin malvarlığını azaltan ya da önemli derecede risk altına sokan işlemler olduğu ifade ederek, mirasın reddinin de bu türden bir işlem olduğunu, fıkrayı genişletici yoruma tabi tutulması gerektiği, yani özel temsil yetkisinin gerektiğini belirtmiştir. (Şenocak, s.450)

yetki gerektiren haller benzetme yolu ile genişletilemez. Tereke üzerinde tasarruf şahsa bağlı haklardan değildir. Yasaların öngörmediği bir konunun tüzükle benimsenmesine geçerlilik tanınamaz.”

2.1.1.2. Ret Hakkının Kullanılmasını Etkileyen Haller

Belli bir hakkın kullanılmasında sadece fiil ehliyetinin içeriklerinden birini oluşturan tasarruf ehliyetine sahip olunması yeterli görülmemiştir. Ayrıca kişinin bu belli hak üzerinde tasarruf yetkisinin bulunması aranmıştır.¹⁰⁵ Kanundan kaynaklanan bazı hallerde tasarruf yetkisinin sınırlanması söz konusu olacak, kişi ne bizzat kendisi ne de temsilcisi aracılığıyla hakkını kullanabilecektir. Bu hallere; İİK.m.191 ile kişinin iflası ile iflas masasında yer alan mal ve hakları, İİK.m.86 ve m.91 hükmü üzerine haczedilen malvarlığı değerleri, İİK.m.290'a göre konkordato mühleti verilmesi üzerine borçlunun malları bakımından, TMK.m.194 eşlerin aile konutu üzerinde haklarının, eşlerin tabi olduğu mal rejimleri kapsamında veya TMK.m.199' göre hakim kararıyla eşin tasarruf yetkisinin sınırlanması, TMK.m.552 hükmü gereği vasiyeti yerine getirme görevlisinin atanması üzerine veya TMK.m.592-594 terekenin resmen yönetilmesi ile mirasçıların tereke malları üzerindeki tasarruf yetkisinin sınırlanması örnek verilebilir.¹⁰⁶ Biz burada iki başlık altında mirasın reddi hakkına etkisi bakımından iflas ve haciz hali ile eşlerin tabi oldukları mal rejimleri hükümlerinin incelenmesine yer vereceğiz.

2.1.1.2.1. İflas ve Haciz Halinin Mirası Ret Hakkına Etkisi

İflasın açılması ile İİK.m.184 hükmü gereği müflisin haczedilebilen bütün mal, alacak ve hakları kendiliğinden iflas masasına girecektir. Burada müflisin taksim edilmemiş bir miras payına sahipliği, ayrıca yine aynı madde hükmünde belirtildiği üzere iflasın açılmasından iflasın kapanmasına kadar müflisin uhdesine girebilen mallar bakımından, yani kişisel çalışmasına dayanmayan miras yolu ile mal veya

¹⁰⁵ Tasarruf yetkisi, belli bir hakka doğrudan doğruya etki yapabilme, yani kişinin malvarlığında yer alan bir hakkı doğrudan etkileyerek devredebilmesi, sona erdirebilmesi, sınırlayabilmesi ve hakkın içeriğini değiştirebilmesi yetkisi olarak, fiil ehliyetinin görünüş şekli tasarruf ehliyetinden ayrılmıştır. Tasarruf ehliyeti ve tasarruf yetkisi arasındaki farklar için bkz. Oğuzman, Seliçi, Oktay-Özdemir, s.49; Akıpek, Akıntürk, s.283-284; Gülşah Vardar Hamamcıoğlu, *Medeni Hukuk'ta Tasarruf İşlemi*, İstanbul, On İki Levha Yayıncılık, 2014, s.345-348.

¹⁰⁶ Akıpek, Akıntürk, s.284,

para sahibi olması durumu söz konusu olabilecektir.¹⁰⁷ İİK.m.191' de müflisin masaya dahil haklar bakımından tasarruflarda bulunamayacağı, alacaklılar bakımından hükümsüz olacağı ifade edilmiştir.¹⁰⁸ İİK.m.94/l'de de taksim edilmemiş miras payının haczedilebileceğinden bahsedilmiştir. Burada da İİK.m.86, İİK.m.91 ve TMK.m.1010 hükümlerince borçlunun tasarruf yetkisinin sınırlandığı sonucu çıkarılmaktadır.Şu halde müflis mirasçının veya miras payı haczedilen mirasçının mirası ret hakkını kullanıp kullanmayacağı sorusu akla gelmektedir. Bu noktada TMK.m.617/l'de yer alan "*Malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptali hakkında dava açabilirler.*" hüküm göz önünde bulundurularak olumlu cevap vermek gerekir. Çünkü burada mirasçının tasarruf yetkisi kaldırılmamış, mirasın reddi hakkının alacaklıların aleyhine kullanılması durumunda engellenebilmesi sağlanmıştır.¹⁰⁹

2.1.1.2.2. Mal Rejimleri Hükümlerinin Eşlerin Mirası Ret Hakkına Etkisi

Evlilik birliğinde eşler arasında mali ilişkiler önem arz etmektedir. Buna ilişkin olarak TMK.m.202 ve m.281 arasında mal rejimleri düzenlenmiştir. Burada eşlerin mallarının yönetimi, yararlanması, tasarrufu, sorumlulukları ve evlilik birliğinin sona ermesi halinde mal rejimi tasfiyesine ilişkin hükümlere yer verilmiştir. TMK.'da yasal mal rejimi olarak edinilmiş mallara katılma rejimi ile seçimlik mal rejim olarak mal ayrılığı, paylaşmalı mal ayrılığı ve mal ortaklığı rejimleri kabul edilmiştir.¹¹⁰

Edinilmiş mallara katılma rejiminde, eşlerden birine geçen miras bakımından ret hakkının kullanılabilmesi için edinilmiş malların düzenlendiği TMK.m.219, kişisel malların düzenlendiği TMK.m.220 ve bu malvarlığı değerlerinin yönetimi, yararlanma, tasarrufu ile ilgili düzenlemenin yer aldığı TMK.m.223 hükümleri kapsamında bir değerlendirme yapmak gerekir. Miras yoluyla kazanılan malvarlığı değerleri TMK.m.220/l maddesi uyarınca, kişisel mallar arasında yer almaktadır. Burada eşin yasal mirasçı veya atanmış mirasçı olması malvarlığı değerlerinin

¹⁰⁷ Baki Kuru, Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz: *İcra ve İflâs Hukuku*, 26.bs, Ankara, Yetkin Yayınları, 2012, s.509-510.

¹⁰⁸ Burada müflisin tasarrufundan masa mevcudunu azaltıcı nitelikteki tasarruflar anlaşılır. Hükümsüzlük ise mutlak değil nisbi bir hükümsüzlük niteliğindedir (Kuru, Arslan, Yılmaz, s.518-519).

¹⁰⁹ Helvacı, s.30-31; Kuru, Arslan, Yılmaz, s.250-252; Vardar Hamamcıoğlu, s.358-360.

¹¹⁰ Evlilik birliğinde uygulanacak mal rejiminin seçilmesi bakımından bkz. Suat Sarı: *Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*, İstanbul, Beşir Kitabevi, 2007, s.9-11.

kişisel mal olmasını etkilemez. Fakat miras yoluyla bir malvarlığı kazanımının ivaz karşılığı bir miras sözleşmesi ile söz konusu olması farklılık yaratabilecektir. Eğer ivaz kişisel mallardan sağlanmışsa, kişisel mal; edinilmiş mallardan sağlanmış ise, edinilmiş sayılacaktır.¹¹¹TMK.m.223 *“Her eş, yasal sınırlar içerisinde kişisel malları ile edinilmiş mallarını yönetme, bunlardan yararlanma ve bunlar üzerinde tasarrufta bulunma hakkına sahiptir.”* hükmünde malların tasarrufu bakımından bir ayırım yapılmadığı görülmektedir. Yani her eş kazandığı mirası diğer eşten bağımsız olarak ret edebilecektir.¹¹²

Önceki Medeni Kanun’ da yasal mal rejimi olan mal ayrılığı rejimi Yeni Medeni Kanunumuzda eşlerin bir mal sözleşmesi yaparak seçebilecekleri bir seçimlik mal rejimi olarak TMK.m.242-243’te düzenlenmiştir. Burada esas olan eşlerin sahip olduğu malvarlığının kendisine ait olması ve malvarlığı değerleri üzerinde tasarruf özgürlüğünün bulunmasıdır (TMK.m.242).¹¹³ Bu kapsamda her eş sahip olduğu mirası ret hakkını serbestçe kullanabilecektir.¹¹⁴

TMK.m.244-256 arasında düzenlenen paylaşımlı mal ayrılığı rejimi ise, edinilmiş mallara katılma rejimiyle benzerlik göstermekte, onun değişik bir türünü oluşturmaktadır. TMK.m.250’ye göre paylaşım konusu mallar, paylaşım dışı kalan mallar ve paylı mallar olmak üzere üç çeşit mal vardır. Eşlerin miras yolu ile edinilen kazanımları 2.fıkra da belirttiği üzere paylaşım dışı mallara girmektedir. TMK.m.242 *“Mal ayrılığı rejiminde eşlerden her biri, yasal sınırlar içerisinde kendi malvarlığı üzerinde yönetim, yararlanma ve tasarruf haklarını korur.”* hükmüne göre de mirasçı eşin mirası ret hakkını engelleyen bir husus söz konusu değildir.¹¹⁵

Son olarak TMK.m.256-281’de düzenlenen mal ortaklığı rejiminde iki farklı tür bulunmaktadır. Bunlar, TMK.m.257 genel mal ortaklığı, sınırlı mal ortaklığı olarak ikiye ayrılmaktadır. Sınırlı mal ortaklığı da kendi arasında TMK.m.258 edinilmiş mallarda ortaklık rejimi ve TMK.m.259 diğer mal ortaklıkları olmak üzere ayırma tabi tutulmuştur. Genel mal ortaklığı rejiminde ortaklık malları ve kişisel mallar olmak

¹¹¹ Sarı, s.175.

¹¹² Helvacı, s.37-38; Serozan, Engin s.389; Kişisel mal veya edinilmiş mal bakımından mirasın reddedilmesi, rejimin tasfiyesinde sonucunda doğan katılma alacağı noktasında önem kazanabilir. Çünkü katılma alacağı belirlenmesinde artık değer hesaplanması gereklidir ve bu hesaplamada aktif değerlerde tasfiye sırasında mevcut edinilmiş mallar ve TMK.m.229’da belirtilen eklenecek değerler yer alacaktır. TMK.m.229 *“Bir eşin mal rejiminin devamı süresince diğer eşin katılma alacağını azaltmak kastıyla yaptığı devirler.”* hükmü noktasında mirasın reddi durumu değerlendirilebilir.

¹¹³ Akıntürk, Ateş Karaman(Aile), s.178-180.

¹¹⁴ Helvacı, s.38-39.

¹¹⁵ Akıntürk, Ateş Karaman(Aile), s.181-188; Helvacı, s.39-40.

üzere iki tür mal bulunmaktadır. Burada TMK.m.260¹¹⁶ ta yer alan düzenleme gereği eşlerden birinin kazanmış olduğu mirasın, ortaklık malları kapsamında olduğu anlamı çıkmaktadır.¹¹⁷ Konumuz bakımından en net düzenleme mal ortaklığı rejimi bakımından söz konusudur. TMK.m.265'te yer alan düzenleme şöyledir; *“Eşlerden biri, diğerinin rızası olmaksızın ortaklık mallarına girecek olan bir mirası reddemeyeceği gibi, tereke borca batıkta mirası kabul de edemez. Diğer eşin rızasının alınmasına olanak bulunamazsa veya bu konudaki istem onun tarafından haklı sebep olmaksızın reddedilirse, istem sahibi eş kendi yerleşim yeri mahkemesine başvurabilir.”* Böylece mirasın reddi ancak eşlerin birlikte tasarrufta bulunması ile mümkün olacak, diğer eşin rızası olmadığı durumda eşin mirası reddi geçersiz olacaktır.¹¹⁸ Sınırlı mal ortaklıklarından edinilmiş mallarda ortaklık rejiminde baktığımızda, TMK.m.258 hükmü gereği sadece edinilmiş mallardan oluşan bir ortaklık söz konusudur. TMK.m.219' a göre eşlerden birine geçen miras, edinilmiş mallar olarak nitelendirilmediğinden mirası ret hakkı serbestçe kullanılacaktır.¹¹⁹ TMK.m.259¹²⁰'da yer alan “diğer mal ortaklıkları”nda ise ortaklık mallarını belirlemek eşlerin tasarrufuna bırakılmıştır.¹²¹ Eşler kendilerine geçecek olan mirası ortaklık mallarında düzenlerse, TMK.m.265 devreye girecek, eğer ortaklık malları dışında bulunacaksa eşler serbestçe mirası ret haklarının kullanabileceklerdir.¹²²

2.1.1.3. Ret Beyanının Şekli ve Özellikleri

2.1.1.3.1. Ret Beyanının Sözlü veya Yazılı Olarak Sulh Mahkemesine Yapılması

TMK. 609/l: *“Mirasın reddi, mirasçılar tarafından sulh mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılır.”* hükmü ve Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük m.39/l'de de aynı şekilde belirtildiği üzere mirasın reddi beyanının yöneltileceği görevli mahkeme sulh mahkemesidir.

¹¹⁶ TMK.m.260: *“Kişisel mallar, mal rejimi sözleşmesi, üçüncü kişinin karşılıksız kazandırması veya kanunla belirlenir. Eşlerden her birinin sadece kişisel kullanımına ayrılmış olan eşyası ile manevi tazminat alacakları kanundan dolayı kişisel malıdır.”*

¹¹⁷ Akıntürk, Ateş Karaman(Aile), s.188.

¹¹⁸ Oğuzman, s.290; Dural/Öz, s.412;Helvacı, s.40-42; Bolak, s.797; İnan,Ertaş,Albaş, s.503; Serozan/Engin, s.389; Ayiter/Kılıçoğlu, s.231;Gönensay, Birsen, s.237; Şener, 190-191.

¹¹⁹ Akıntürk/ Ateş Karaman(Aile), s.189; Helvacı, s.42.

¹²⁰ TMK.m.259/l: *“Eşler, mal rejimi sözleşmesiyle belirli malvarlığı değerlerini veya türlerini, özellikle taşınmaz malları, bir eşin kazancını, bir meslek veya sanat icrası için kullandığı malları ortaklık dışında tutabilirler.”*

¹²¹ Akıntürk, Ateş Karaman(Aile), s.189.

¹²² Helvacı, s.42-43.

Yetkili mahkeme ise, TMK.m.609/IV' te yer alan "Süresi içinde yapılmış olan ret beyanı, mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince özel kütüğüne yazılır ve reddeden mirasçı isterse kendisine reddi gösteren bir belge verilir." hükmünden yola çıkarak mirasın açıldığı yer sulh mahkemesidir.¹²³ Bu kapsamda eğer mirasçının ret beyanı yetkili ve görevli mahkemeye yapılmazsa, bu beyan geçersiz olacaktır.¹²⁴

Mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesine yapılacak olan ret beyanı sözlü¹²⁵ veya yazılı olarak yapılabilecektir, yani herhangi bir şekilde tabii değildir.¹²⁶ TBK.m.14/II hükmüne uygun olarak posta yoluyla ret beyanı yöneltmesi de mümkündür. Sözlü veya yazılı olarak yapılan beyanın belli kelimeleri içermesi zorunlu değildir. Burada önemli olan beyanın içeriğinden açıkça mirastan ret edilip edilmediğinin anlaşılmasıdır.¹²⁷ Ayrıca ret beyanında herhangi bir gerekçe gösterilmesi aranmamaktadır.¹²⁸

2.1.1.3.2. Ret Beyanının Kayıtsız ve Şartsız Olması

TMK.m.609/II uyarınca mirasın reddi kayıtsız ve şartsız olmalıdır. Yine Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük m.39/l' de yer alan konuya ilişkin düzenlemeye göre, "Reddin kayıtsız ve

¹²³ Yetkili mahkemenin belirlenmesinde, TMK. "Açılma yeri ve yetkili mahkeme" başlıklı m.576: "Miras, malvarlığının tamamı için mirasbırakanın yerleşim yerinde açılır." hükmü dikkate alınacaktır. Helvacı, s.52-53; Başara, s.28-29; Gönensay, Birsen, s.237; Ayiter, Kılıçoğlu, s.232; Serozan, Engin, s.390; İnan, Ertaş, Albaş, s.504; Antalya, s.380; Öztan(Miras), 328-329; Aybay, s.91; Ayan, s.219; Kılıçoğlu, s.250; Hatemi, s.123; Dural, Öz, s.411, Şener, s.191-192; Oğuzman, s.289; Kocayusufpaşaoğlu, s.601.

¹²⁴ Ancak Kocayusufpaşaoğlu'nun da belirtildiği üzere, eğer ret beyanı mirasçının kusuru olmaksızın yetkili olmayan bir mahkemeye yapılmış ve arada ret süresi geçmişse, EMK.m.555(TMK.m.615) kapsamında mirasçıya yetkili mahkemeye karşı yeniden ret beyanında bulunabilmesi için yeni süre verilebilecektir.(Kocayusufpaşaoğlu, s.602, dn. 4'te anılan yazarlar)

¹²⁵ İspat edilmek şartıyla telefonla bile gerçekleştirilebileceği ifade edilmiştir.(Şener, s.192; Serozan, Engin, s.390)

¹²⁶ Helvacı, s.54-55; Başara, s.15; Gönensay, Birsen, s.237; Ayiter, Kılıçoğlu, s.232; Serozan, Engin,s.390; İnan, Ertaş, Albaş, s.504; Antalya, s.380; Öztan, s.328-329; Aybay, s.91; Ayan, s.219; Kılıçoğlu, s.250; Hatemi, s.124; Dural, Öz, s.411, Şener, s.191-192; Oğuzman, s.289; Kocayusufpaşaoğlu, s.601, Bolak, s.796.

¹²⁷ Dural, Öz, s.411; Kocayusufpaşaoğlu, s.601; Helvacı, s.55; Başara, s.15; Örnek olarak "mirası reddediyorum", "mirası ret beyanında bulunuyorum" ya da hiç ret kelimesinin kullanılmadığı ret beyanı da söz konusu olabilir.(bkz. Helvacı, s.55)

¹²⁸ Dural, Öz, s.411; Bu yönde Yarg.2.HD., 10.10.1974 t. 1974/5788 E. 1974/5788 K.(İsmail Özmen: Tereke Hukuku Davaları, 3.bs., Adalet Yayınevi, Ankara, 2010, s.553). Uygulamada reddin tesciline ilişkin taleplerin gerekçelendirilmeye çalışılması durumunda, -örneğin davacı reddin tescili için gerekçe gösterirken genellikle tereke borçlarının varlığını ortaya koymakta- mahkemeden hükmi reddin tespitinin mi yoksa gerçek reddin tescilinin mi talep edildiği belirsiz hale gelebilmektedir (Helvacı, s.55).

şartsız olması gerekir.” Sözü edilen düzenlemeler ile reddin tereddüde yer vermeden açık olarak yapılması ve mirasın reddedilip edilmediğini öğrenmekte çıkarı olan mirasçı veya alacaklıların korunması amaçlanmıştır.¹²⁹ Kural mirasın reddinin şartsız ve kayıtsız olması yönünde iken, aranırken istisnai olarak TMK.m.614¹³⁰'e göre sonra gelen mirasçı yararına ret yapılması mümkündür.¹³¹

Bir mirası ret beyanının kayıtsız ve şartsız yapıldığının nasıl anlaşılacağına, şartın tanımından yola çıkarak değerlendirme yapılması gerektiği ifade edilmiştir. Buna göre ret beyanının hüküm ifade edip etmemesi gerçekleşmesi belirsiz bir olaya bağlanmışsa, ret beyanı şarta bağlanmış ve böylece geçersiz olacaktır.¹³² Örneğin *“mirası kardeşim A'nın da mirası reddetmesi şartıyla reddediyorum”* beyanı ile geciktirici şarta bağlı,¹³³ *“A'nın mirası reddetmesi üzerine bu ret beyanı geçersiz olacaktır”* şeklinde bir beyanla ise bozucu şarta bağlı¹³⁴ bir ret geçerli olmayacaktır. *“Miras payımın alt soyuma değil de, anneme kalması kaydıyla reddediyorum”* beyanı ile kayda bağlı veya *“mirası reddediyorum, ancak bu ret kardeşimin ölümü üzerine hükümsüz olacaktır.”* beyanı ile belirsiz vadeye bağlı ret hüküm ve sonuç doğurmayacaktır.¹³⁵ Fakat her zaman ret beyanından şarta, kayda, vadeye bağlı olup olmadığı kolayca anlaşılabilir. Bu noktada TBK.m.19/I hükmü uyarınca mirası ret beyanında yer alan ifadeler yorumlanabilecektir.¹³⁶ Ayrıca doktrinde

¹²⁹ Dural, Öz, s.412; Kocayusufpaşaoğlu, s.605; İnan, Ertaş, Albaş, s.503-504; Oğuzman, s.289; Gözensay, Birsen, s.249; Ayiter, Kılıçoğlu, s.232; Serozan, Engin, s.389; Bolak, s.796; Antalya, s.379; Öztan(Miras), s.330; Aybay, s.91; Ayan, s.219; Kılıçoğlu, s.249; Hatemi, s.123-124. Helvacı, mirastan ret eden mirasçının mirasbırakandan önce ölmüş gibi bir hukuki statüye sahip olacağını ve böyle bir ret beyanı ile mirası ret sürelerinin anlamsızlaşacağından bahsederek, reddin kayda ve şarta bağlanmasının ret hakkının doğasına aykırı olduğu ifade etmiştir (Helvacı, s.58-59).

¹³⁰ TMK.m.614: *“Mirasçılar, mirası reddederken, kendilerinden sonra gelen mirasçılardan mirası kabul edip etmeyeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler.Bu takdirde ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar.”*

¹³¹ Dural, Öz, s.412; Kocayusufpaşaoğlu, s.605; Serozan, Engin, s.389; Antalya, s.379; Öztan(Miras), s.330; Yarg.2.HD., 7.03.2005 t. 2005/543 E. 2005/3446 K. (Gençcan, s.590)

¹³² Helvacı, s.59; Kemal Oğuzman-Nami Barlas: Medeni Hukuk Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar, 21.bs, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2015, s.211.

¹³³ Kocayusufpaşaoğlu, s.605; Serozan, Engin, s.389 Oğuzman, Barlas, s.212.

¹³⁴ Helvacı, s.59; Serozan, Engin, s.389; Oğuzman, Barlas, s.212.

¹³⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s.605; Serozan, Engin, s.389; Oğuzman, Barlas, s.213; Antalya, s.379. Farklı nitelikte mirası ret beyanı örnekleri için bkz. Helvacı, s.60-61.

¹³⁶ TMK.m.5: *“Bu Kanun ve Borçlar Kanununun genel nitelikli hükümleri, uygun düştüğü ölçüde tüm özel hukuk ilişkilerine uygulanır.”* hükmünden hareketle TBK.m.19/I: *“Bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır.”* ifadesinden yararlanılabilir.

Kocayusufpaşoğlu tarafından sulh hukuk mahkemesine şarta ve kayda ret beyanını kabul etmeme yetkisi tanınması gerektiği belirtmiştir.¹³⁷

Mirasın kazanılması ile birlikte mirasçılarının kanundan doğan birtakım seçimlik hakları bulunmaktadır. Bu kapsamda mirasçının resmi tasfiye talebinin sonuçsuz kalması koşuluna bağlı bir ret beyanında bulunmasının TMK.m.609/II' nin amacına uygun olduğu kabul edilmelidir.¹³⁸

Bu kısımda değerlendirilecek bir başka husus, doktrinde de tartışmalara neden olan kısmi reddin TMK.m.609/II' ye aykırı olup olmayacağıdır. Kısmi ret, mirasçının birden fazla mirasçılık sıfatına sahip olduğu durumda birinin reddedilmesi, miras payının belirli bir oranda reddi ya da terekeye dahil belirli malvarlığı değerleri noktasında gündeme gelebilir. Bir kimsenin kanun gereği yasal mirasçı, mirasbırakanın iradesi ile atanmış mirasçı ya da vasiyet alacaklısı olmasında engel yoktur. Hakim görüşe göre, böyle bir durumda mirasçı sahip olduğu mirasçılık sıfatlarını dilediği gibi reddedebilir.¹³⁹ Miras payının belli bir oranda reddi hususunda(örneğin yarısını ret) ise, doktrinde böyle bir ret beyanının geçersiz olacağı görüşü¹⁴⁰ bulunmakla birlikte, genel kabul belli oranda reddin mümkün olduğu yönündedir.¹⁴¹ Terekeye dahil malvarlığı değerleri bakımından, örneğin

¹³⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.608.

¹³⁸ Serozan, Engin, s.389, Helvacı, s.63-64; Antalya, s.379.

¹³⁹ Helvacı, s.64-65; Ayiter, Kılıçoğlu, s.232; Şener, s.193; Kocayusufpaşaoğlu, s.605; Antalya, s.380; Serozan, Engin, TMK.m.519/III: “*Yasal veya atanmış mirasçı, mirası reddetmiş olsa bile lehine yapılmış bir tasarrufun yerine getirilmesini isteyebilir.*” hükmüne dikkat çekerek bu yönde kısmi bir reddin mümkün olduğunu belirtmiştir. (Serozan, Engin, s.390); Dural, Öz ise, bir kimsenin hem yasal hem de atanmış mirasçı olması halinde, birini kabul edip diğerini reddetmesinin kural olarak mümkün olmakla birlikte anlamsız olacağını ifade etmiştir. Bunun gerekçesi kişinin mirasçılık sıfatlarından birini reddettiği durumda, diğer sıfatı ile tereke borçlarından sorumluluğu devam edecek ve böylece reddin amaca ulaşmayacak olmasıdır. (Dural, Öz, s.411)

¹⁴⁰ Gönensay, Birsen, s.249; Bolak, s.796; Antalya, s.377; Ayan, s.219.

¹⁴¹ Öztan, s.325; Serozan, Engin, s.389; Oğuzman, s.289; Dural, Öz, s.412; Bu halde sadece içeriği sınırlanmış bir ret olduğu yönünde görüş için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s.605 dn. 14; Helvacı ise, mirasçılarının mirası, yasal miras paylarından farklı şekillerde taksim etmelerine bir engel bulunmasından dolayı mirası kısmen reddine karşı çıkmamanın mümkün olmadığını belirtmiştir.(bkz. Helvacı, s.68); Ayrıca mirastan kısmi feragat edilebilmesinden hareketle mirasın kısmi reddinin de mümkün olduğu görüş için bkz. İnan, Ertaş, Albaş, s.504; Farklı yönde görüşte olan Şener, mirastan feragatin, genellikle karşılıklı irade beyanı ile, yani mirasçı ile mirasbırakanın yaptığı bir sözleşme olacağı için, kısmi feragatin mümkün olabileceğini, bunun iradenin bağımsızlığı ve sözleşme serbestiliğinin tabii sonucu olduğunu belirtmiştir. Mirası reddin ise tek taraflı olması, mirası redde kabulün söz konusu olmaması ve bununla birlikte kısmi reddin sonucu bakımından bir şart oluşturduğundan hareketle, karşı taraf kabul etmedikçe hüküm ifade etmeyeceğini ileri sürmüştür. (Şener, s.193)

“taşınmazları ret taşınırları kabul ediyorum” şeklinde bir beyan ise, külli halefiyet prensibine aykırılık teşkil ettiğinden geçerli kabul edilmeyecektir.¹⁴²

Son olarak, yukarıda üzerinde durulan hususlar kapsamında bir mirasçı ret beyanını kayda ve şarta bağlı olarak yapmışsa, bu beyan kesin hükümsüz olacak ve mirasçı kesin bir şekilde mirası kazanmış olacaktır.¹⁴³ Fakat ret süresi tamamlanmamışsa, geçersiz ret beyanında bulunan mirasçının 609/II'ye uygun bir ret beyanında bulunması halinde mirastan ret gerçekleşmiş olacaktır.¹⁴⁴

2.1.1.4. Ret Beyanı Üzerine Mahkemenin Yapacağı İşlemler

Bir mirasçının ret beyanında bulunmasından sonra sulh mahkemesince yapılacak işlemler TMK.m.609 ve Türk Medeni Kanununun Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük m.39'da şöyle düzenlenmiştir:

TMK.m.609'a göre, Sulh hâkimi, sözlü veya yazılı ret beyanını bir tutanakla tespit edecektir. Ret beyanı süresi içinde yapılmışsa, mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince özel kütüğüne yazılacak ve reddeden mirasçı isterse kendisine reddi gösteren bir belge verilecektir. Tutanağın ve kütüğün nasıl tutulacağı ise tüzükle düzenlenecektir.¹⁴⁵

Mirasçının mirası reddetmesi halinde tutanağın ve kütüğün nasıl tutulacağına düzenlendiği Tüzük m.39'a göre, sulh hakimince düzenlenecek bir tutanakla reddeden mirasçının açık kimliği belirlenecek ve ret beyanı mirası reddedene veya istem, bu konuda yetkisi olan vekil tarafından yapılmış ise vekiline imza ettirilip, hakim ve zabıt katibince imzalanacaktır. Vekilin vekaletnamesi bu tutanağa eklenecektir. Süresi içinde yapılan ret beyanı mahkemece tutulan özel

¹⁴² Dural, Öz, s.412; Antalya, s.377; Kocayusufpaşaoğlu, s.605; Serozan, Engin, s.390; İnan, Ertaş, Albaş, s.504.

¹⁴³ Kocayusufpaşaoğlu, s.605; Dural, Öz, s.412; Şener, s.193; Oğuzman, s.289; Antalya, s.379; Serozan, Engin, s.389; Gönensay, Birsen, s.249.

¹⁴⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s.606; Dural, Öz, s.412; Helvacı, s.57; Şener, s.193; Serozan, Engin, kayıt veya şarta bağlı bir ret beyanının hükümsüz sayılması yerine, ret beyanında yer alan kayıt veya koşulları -aksine bir yorum yapılamayacaksa- yok sayarak, ret beyanını geçerli saymanın amaca daha uygun olacağını belirtmiştir. Bununla birlikte burada mirası reddin hükümsüz sayılarak, usulüne uygun bir ret beyanında bulunması için ek süre tanınmasının da aynı amaca hizmet edeceğini ifade etmiştir(Serozan, Engin, s.389).

¹⁴⁵ Bu düzenlemenin Medeni Kanunun konuları genellikle kısa ve özlü hükümlerle düzenleme, ayrıntıları konuya ilişkin tüzük ve yönetmeliklere bırakma eğilimine uymaması yönünden farklı olduğu ifade edilmiştir (Helvacı, s.103).

kütüğe işlenecektir. Bu kütükte miras bırakanın adı ve soyadı ile ölüm tarihi, mirasın ret tarihi ve reddedenin adı ve soyadı, ret beyanını içeren tutanağın tarihi ve numarası ile mirasçılık belgesini veren mahkemenin esas ve karar numarası gibi hususlara yer verilir. Eğer süresi içinde yapılmayan ret beyanları söz konusu ise bu kütüğe yazılmayacaktır.¹⁴⁶ Reddeden mirasçıya isterse, mahkemenin özel kütüğünün kayıt numarasını içeren, mahkeme mührü ile mühürlenmiş ve zabıt katibi tarafından onaylanmış mirası reddettiğine ilişkin bir belge verilecektir.

Hakimin yukarıda belirtilen işlemler noktasında bir araştırma yapıp yapmayacağı tartışma konusu olmuş, doktrinde sulh mahkemesinin sadece bir kayıt makamı olduğu belirtilerek, mirası reddetmek isteyen bir mirasçının mirasçılık sıfatını ispat etmek zorunda olmadığı durumda bu yönde ya da ret beyanının süresinde yapılıp yapılmadığı yönünde hakimin araştırma yapma yetkisinin bulunmadığı belirtilmiştir.¹⁴⁷

Mirasın reddi bakımından mahkemenin özel kütüğe yaptığı tescil kurucu nitelikte olmayıp, bildirici niteliktedir.¹⁴⁸ Burada bir çekişmesiz yargı işi¹⁴⁹ söz

¹⁴⁶ Yeni Tüzük'te, Eski Tüzük m.40'tan farklı olarak en önemli düzenleme, sadece süresi içinde yapılan ret beyanlarının mahkemece özel kütüğe yazılacak olmasıdır. Bu noktada mahkemenin ret beyanının zamanında yapılıp yapılmadığını incelemesi gerekecektir. Ayrıca yeni Tüzük m.39/III hükmü daha kapsamlı açıklamalar içermektedir.; Bkz. 4722 sayılı TMK'nun Yürürlüğü ve Uygulama Şekil Hakkında Kanun m.22.

¹⁴⁷ Bu konuda Kocayusufpaşaoğlu, İsviçre hukukunda hakim olan sulh hakiminin, ret beyanının süresi içinde yapılmış olup olmadığı veya bu beyanda bulunan kişinin gerçekte mirasçı sıfatını taşıyıp taşımadığını araştırmak yetkisinin olmadığını yönünde görüşün isabetli sayılması gerektiği belirtmiştir. Kocayusufpaşaoğlu, bir yandan sulh hakiminin çok defa böyle bir araştırmayı yapacak durumda olmaması; diğer yandan, ret beyanının sulh hakimince kabul edilip tutanağa geçirilmesinin nasıl olsa kesin hüküm gücünde bir işlem niteliğini taşımamasının bu sonucu yeterince haklı gösterdiğini ifade etmiştir.(Kocayusufpaşaoğlu, s.608); Yargıtay 2.HD. 28.4.1972 E. 2723, K.2667 sayılı kararda farklı yönde, Kanunda yazılı ayırık hükümler saklı kalmak üzere, kural olarak, mirasın reddine ilişkin hakkın mutlak olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda Sulh hakiminin görevi, ret isteğinin süresinde olup olmadığını ve reddedenin mirasçılık sıfatını taşıyıp taşımadığını tespit etmekten ibaret olduğunu, süre şartı ve mirasçılık sıfatının gerçekleşmesi halinde hakimin yapacağı işin, ret beyanını tescil etmekten ibaret olacağını ifade etmiştir. (Kocayusufpaşaoğlu, s.608, dn. 25a' dan); Burada ayrıca Tüzük m.39/III de yer alan“*Süresi içinde yapılan ret beyanı mahkemece tutulan özel kütüğe işlenir.reddedenin....mirasçılık belgesini veren mahkemenin esas ve karar numarası gibi hususlara yer verilir. Süresi içinde yapılmayan ret beyanları bu kütüğe yazılmaz.*” ifadelerin dikkate alınarak Yargıtay'ın görüşünün yerinde olduğu sonuca varılmaktadır. Aynı yönde bir başka karar Yarg.2.HD., 5.4.2006 t. 2006/4442 E. 2006/4872 K. (Gençcan, s.573)

¹⁴⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s.601-602; Ayiter, Kılıçoğlu,s.232; İnan, Ertaş, Albaş, s.504; Ayan, s.220; Dural, Öz, s.411 ve Oğuzman, s.290 dn.115 ve 117; Helvacı, s.106; Ret beyanı, TMK.m.609'a uygun olarak yapıldığı andan itibaren hüküm ifade edeceği, tutanağın tutulmamış, özel kütüğe yazılmamış olması reddin ispatı yönünden sıkıntı yaratabilirse de reddin geçerliliğini etkilemeyeceği yönünde bkz. Aybay, s.91 dn. 7 den.

konusudur.¹⁵⁰ Tescil ile reddin üçüncü kişilerce öğrenilmesi ve incelenme imkanının sağlanması amaçlanmıştır. Eğer mirasçının ret hakkının düşmüş olması yani hükümsüzlüğü söz konusu ise, menfaati olan üçüncü kişiler reddin kesin hükümsüzlüğünün tespitine karar verilmesini talep edebilecektir.¹⁵¹

2.1.1.5. Ret Hakkının Kullanılmasında Süreler

TMK.'da mirasın reddi hakkının ancak belli süreler dahilinde kullanılacağı kabul edilmiştir. Bunlar, TMK.m.606/I gereğince üç aylık süre (olağan süre), TMK.m.626' da belirtilen resmi defter tutmadan sonra yapılan inceleme sonrasındaki bir aylık süre ve TMK.m.614/II sonra gelen mirasçılar yararına rette kabul beyanında bulunulması için verilen aksi halde reddedilmiş sayılacağı belirtilen sürelerdir. Bu süreler, mirastan reddin yenilik doğuran bir hak niteliği taşıması nedeniyle hak düşürücü sürelerdir.¹⁵² Mirasın reddi hakkının kullanılmış sayılması için ret beyanının ret süresi içinde mahkemeye ulaşmış olması gerekmektedir.¹⁵³ Daha önce belirtildiği üzere mahkemenin ret beyanının süresinde yapılıp yapılmadığını tespit etmesi gerekmektedir. Ayrıca ret beyanının süresinde yapılmadığı her zaman bir tespit davası ile hüküm altına alınabilecektir. Kanunda mirasın reddi için azami bir süre öngörülmemiş olup, TBK.m.92 ve 93'deki hükümler kıyasen sürelerin hesaplanmasında uygulanacaktır.¹⁵⁴

2.1.1.5.1. Olağan Ret Süresi

Ret hakkının kullanılmasında süreyi düzenleyen, 2. Süre a. Genel olarak başlıklı TMK.m.606/I hükmü şöyledir; *"Miras, üç ay içinde reddolunabilir."* Bu hüküm

¹⁴⁹ 6100 sayılı HMK.m.382/II: *"Aşağıdaki işler çekişmesiz yargı işlerinden sayılır: c. Miras hukukundaki çekişmesiz yargı işleri: 7.mirasın reddi beyanının tespiti ve tescili..."*;

¹⁵⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s.602; Bolak, s.796; Helvacı, s.105; Ayan, s.232; Antalya, s.380; Çekişmesiz yargı işi konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. Hakan Pekcanitez, Oğuz Atalay, Muhammet Özkes, Medeni Usul Hukuku, 12.bs., Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2011, s.79-84.

¹⁵¹ TMK.m.617/II' de düzenlenen reddin iptali davasından farklı nitelikte olduğu yönünde bkz. Ayiter, Kılıçoğlu, s.238; Oğuzman, s.292; Helvacı, s.106;

¹⁵² Dural, Öz, s.413; Şener, s.194; Gönensay, Birsen, s.243; Ayan, s.220; Bolak, s.798; Kılıçoğlu, s.251; Hatemi, s.124; Antalya, s.383; İnan, Ertaş, Albaş, s.505; Bu yönde Yarg.2.HD., 2.11.2001 t. 2001/12845 E. 2001/15091 K.; Yarg.2.HD., 5.5.2005 t. 2005/5338 E. 2005/6695 K. (Gençcan, s.585); Yarg.2.HD., 17.3.1977 t. 1977/2162 E. 1977/2356 K.; Yarg.2.HD., 7.11.1978 t. 1978/7684 E. 1978/7879 K.(Özmen, s.557)

¹⁵³ Dural, Öz, s.413; Şener, s.194-195; Kocayusufpaşaoğlu, s.608; Antalya, s.383; Serozan, Engin, s.392.

¹⁵⁴ Helvacı, s.74 ve dn. 174 ve 175'te anılan yazarlar.

gereği sürenin tamamlanması ile mirasçının ret hakkı düşecektir. Olağan ret süresi olarak adlandırılan bu üç aylık sürenin başlangıcı, TMK.m.606/II gereği yasal ve atanmış mirasçılar bakımından, TMK.m.607’de düzenlenen koruma önemi olarak terekenin yazımı halinde ve TMK.m.608’de yer alan ret hakkının geçmesi durumunda farklılık arz edecektir.

2.1.1.5.1.1. Yasal Mirasçılar Bakımından

TMK.m.606/II: *“Bu süre, yasal mirasçılar için mirasçı olduklarını daha sonra öğrendikleri ispat edilmedikçe mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri; ...tarihten işlemeye başlar.”* Burada yasal mirasçılar için ret süresi kural olarak mirasbırakanın ölümünü öğrendiklerinden itibaren başlayacaktır. Ancak yasal mirasçıların mirasçı olduklarını mirasbırakanın ölümünü öğrendikleri tarihten daha sonraki bir tarihte öğrendikleri durumda kanun koyucu burada bir ispat şartı aramış, yasal mirasçıların bu durumlarını ispat etmeleri halinde ret süresinin mirasçılık sıfatının öğrenildiği tarihte başlayacağı belirtilmiştir.¹⁵⁵ Ret beyanı fiil ehliyeti bulunmayan mirasçı adına yasal temsilci veya herhangi bir mirasçı için iradi temsilci tarafından gerçekleştirilecekse kanunda belirtilen hususların yasal ve iradi temsilci tarafından öğrenilmiş olması gereklidir. Burada adına ret beyanında bulunulanların daha önceden bilgi sahibi olmaları önem arz etmemektedir.¹⁵⁶

¹⁵⁵ Dural, Öz, s.414; Şener, s.194-195; Oğuzman, s.290; Kocayusufpaşaoğlu, s.608-609; Gönensay, Birsen, s.244; Aybay, s.92; Ayan, s.220; Bolak, s.798; Öztan(Miras), s.331; Kılıçoğlu, s.251; Hatemi, s.251; Antalya, s.383; İnan, Ertaş, Albaş, s.505; Serozan, s.392; Bu yönde Yarg.2.HD., 17.4.1986 t. 1986/3807 E. 1986/4060 K.; Yarg.2.HD., 23.10.1972 t. 1972/6556 E. 1972/6025 K.(Şener, s.363); Helvacı, sürenin mirasçılık sıfatının öğrenildiği tarihten itibaren başlayabilmesi için bu hususun, kimin tarafından ispat edilmesi gerekeceği konusunda Medeni Kanununun cevapsız kaldığına dikkat çekerek, değişikliğin gerekçesinde farklılık hakkında hiçbir açıklamaya yer verilmemesinden hareketle yürürlükten kalkan Medeni Kanun m.546/c.2 *“Bu müddet, kanuni mirasçı için mirasçılığa sonradan muttali olduğunu ispat edemediği takdirde murisin vefatından haberdar olduğu günden başlar”* hükmü doğrultusunda, yani mirasçılar dışında kalan kişilerden kendilerinin dışında gelişen bir takım olaylar ve olgular hakkında bilgi sahibi olmalarını beklemenin doğru olmayacağını, onlara bu hususlarda ispat külfeti yüklemek de doğru olmayacağından ispat külfetinin buna dayanan mirasçıda olması yönünde çözümün uygun olacağını belirtmiştir. (Helvacı, s.76-77); Serozan, Engin ise, yasal mirasçının, bundan başka, mirasçılığının hukuksal kaynağını(sebebini), yani mirasçılığının sadece yasaya(evliliğe veya hısımlığa) mı yoksa aynı zamanda ölüme bağlı tasarrufa da mı dayandığını öğrenmesinin de sürenin başlaması açısından önem arz ettiğini belirtmiştir.Bu kapsamda Serozan, Engin, mirasçının bu iki değişik kaynaklı mirasçılıktan birini reddedip, ötekini kabul etme olanağı bulunduğu göre, onun mirasçılık sıfatının kaynaklarını bilmesinin şart koşulmasının da doğal karşılanması gerektiğini ileri sürmüştür (Serozan, Engin, s.392).

¹⁵⁶ Gönensay, Birsen, s.244; Helvacı, s.79; Serozan, Engin, s.383.

2.1.1.5.1.2. Atanmış Mirasçılar Bakımından

TMK.m.606/II: *“Bu süre, ...vasiyetname ile atanmış mirasçılar için mirasbırakanın tasarrufunun kendilerine resmen bildirildiği tarihten işlemeye başlar.”* hükmü gereği üç aylık ret süresi vasiyetname ile atanmış mirasçılar için vasiyetnamenin kendilerine resmen bildirildiği tarihten itibaren başlayacaktır. Vasiyetnamenin resmen tebliği TMK.m.597’ ye göre, mirasta hak sahibi olanların her birine gideri terekeye ait olmak üzere, vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımlarının onaylı bir örneği hâkim tarafından gerçekleştirilir. Nerede olduğu bilinmeyenlere vasiyetnamenin kendilerine ilişkin kısımları ilân yolu ile tebliğ olunur.¹⁵⁷

Miras sözleşmesi ile de bir kişinin atanmış mirasçı olması mümkündür. Miras sözleşmesinin vasiyetname gibi açılıp(TMK.596) ilgililere tebliği(TMK.m.597) söz konusu değildir. Burada yasal mirasçılar bakımından uygulanan kuralın uygulanması gerekmekte, mirasbırakanın ölümünü öğrenmek sürenin başlangıcı için yeterlidir.¹⁵⁸ Genel olarak miras sözleşmesi ile mirasçı atanmasında atanan kişi sözleşmenin tarafı olmakla birlikte, tarafı olmadığı bir miras sözleşmesi ile mirasçı atanması yani durumdan haberi olmaması söz konusu olabilir. Bu durumda vasiyetname ile atanmış mirasçılık durumuna benzer bir durum oluşacak, böylece kendisine yapılan tebliğden itibaren mirası ret süresi başlayacaktır.¹⁵⁹

2.1.1.5.1.3. Koruma Önlemi Olarak Terekenin Yazımı Halinde

TMK.m.607: *“Koruma önlemi olarak terekenin yazımı hâlinde mirası ret süresi, yasal ve atanmış mirasçılar için yazım işleminin sona erdiği sulh hâkimi*

¹⁵⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.609; Oğuzman, s.290-291; Şener, s.195; Dural, Öz, s.414; Gönensay, Birsen, s.244-245; Aybay, s.92; Ayan, s.220; Bolak, s.798; Ayiter, Kılıçoğlu, s.232; Öztan, s.331; Hatemi, s.214; Antalya, s.383; Serozan, Engin, s.393; İnan, Ertaş, Albaş, s.505. Burada atanmış mirasçının kendisine yapılan tebligattan önce mirasbırakanının öldüğünü ve mirasçı olarak atandığını öğrenmiş olmasının veya ilan tebligat yapılmasına rağmen durumu öğrenmemiş olmasının da önemi olmadığı, her iki halde de sürenin vasiyetnamenin atanmış mirasçıya tebliğinden itibaren başlayacağı yönünde bkz. Helvacı, s.81-82 ve dn. 192 ve 193.

¹⁵⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s.609; Oğuzman, s.291; Şener, s.195; Dural, Öz, s.411; Gönensay, Birsen, s.245; Ayan, s.220; Bolak, s.798; Ayiter, Kılıçoğlu, s.233; Hatemi, s.214; Antalya, s.383; Helvacı, s.82; Serozan, Engin, s.393; İnan, Ertaş, Albaş, s.505.

¹⁵⁹ Serozan, Engin, s.393; Helvacı, s.82-83. Miras sözleşmesinin yapılmasından sonra doğacak iskât sebebinin, mirasbırakan tarafından vasiyetname şekillerine uygun şekilde beyanı halinde, atanmış mirasçıya iskât tebliğinde ve iskâtın iptaline dair dava açılıp atanmış mirasçının haklı çıktığında, ayrıca ret hakkının kullanma süresinin başlangıcının hükmün kesinleşme tarihi olarak kabul edilmesi gerektiği yönünde bkz. Bolak, s.798.

tarafından kendilerine bildirilmesiyle başlar.” hükmünde belirtildiği üzere ret süresi tereke yazımının sona ermesi ve neticesinde mirasçılara tebliğ edilmesiyle başlayacaktır. Ayrıca burada yasal ve atanmış mirasçılar bakımından bir ayırım söz konusu olmayıp, ret süresi ikisi içinde aynı anda başlayacağı belirtilmiştir.¹⁶⁰ Mirasçıların terekenin defterinin tutulduğundan haberdar olmalarının önemi yoktur, yani yine tebliğ ile süre başlayacaktır. Ancak burada esas önemli olan koruma önlemine başvurulduğunda üç aylık olağan ret süresinin tamamlanmamış olmasının gerekliliğidir.¹⁶¹

Mirasın açılması üzerine terekenin korumasına ilişkin önlemler TMK. 589-593 maddeleri arasında düzenlenmiş, bunlardan biri de TMK.m.590’ da yer alan terekenin defterinin tutulmasıdır.¹⁶² Burada bahsedilen terekenin defterinin tutulmasından, TMK.m.619 vd. düzenlenen resmi defter tutma anlaşılmalıdır. Çünkü o düzenleme daha öncede ifade edildiği üzere mirasçıların seçimlik hakları bakımından önem arz etmektedir.¹⁶³

2.1.1.5.1.4. Ret Hakkının Geçmesi Halinde

Ret hakkının geçmesi TMK.m.608/1’ da şöyle düzenlenmiştir. *“Mirası reddetmeden ölen mirasçının ret hakkı kendi mirasçılarına geçer.”* Bu hükme göre ret hakkına sahip bir mirasçı, ret süresi dolmadan ölmüşse halefiyet yoluyla yerine geçen mirasçının iki ret hakkı söz konusu olacaktır. Bunlar mirasbırakanın kendisinin sahip olduğu henüz dolmamış ret hakkı ile kendilerine mirasbırakanından geçen miras üzerinde sahip olduğu ret hakkıdır. Burada mirasçı her iki mirası reddedebilir veya kendi mirasbırakanından kalanı kabul edebilir. Ancak mirasçı mirasbırakanının

¹⁶⁰ Serozan, Engin, s.393; İnan, Ertaş, Altaş, s.505; Antalya, s.384; Hatemi, s.124; Öztan(Miras), s.331; Helvacı, s.83; Bolak, s.798; Ayan, s.220; Gönensay, Birsen, s.245; Dural, Öz, s.414; Şener, s.195; Oğuzman, s.291; Kocayusufpaşaoğlu, s.609; Bu yönde Yarg.2.HD., 5.8.1977 t. 1977/5910 E. 1977/5877 K.(Şener, s.364)

¹⁶¹ Öztan(Miras), s.331-332; Helvacı, s.85.

¹⁶² TMK.m.590: *“Aşağıdaki sebeplerden birinin gerçekleşmesi hâlinde sulh hâkimi terekenin defterinin tutulmasına karar verir: 1. Mirasçılar arasında vesayet altına alınmış olan veya alınması gereken kimse varsa, 2. Mirasçılardan biri uzun süreden beri bulunamıyorsa ve temsilcisi de yoksa, 3. Mirasçılardan veya ilgililerden biri, ölüm tarihinden başlayarak bir ay içinde istemde bulunursa, Defter tutma işlemi gecikmeksizin tamamlanır.”*; Ayrıca defter tutma ve mühürlemeye ilişkin Tüzük m.33’ te hüküm yer almaktadır.; Mirasın açılması üzerine terekedeki haklar kanun gereği kendiliğinden mirasçılara intikal edecek ve vasiyet alacaklıları da kendiliğinden doğacak olan bu hakları ileri sürebilecekse de, kanun tarafından işin sadece ilgili hükümlere bırakılmadığı, mirasın paylaşılmasına kadar bazı koruma önlemleri getirildiği görülmektedir. Bu konuda ayrıntılı bilgi için bkz. Dural, Öz, s.391-400.

¹⁶³ Helvacı, s.84; Dural, Öz, s.414; Şener, s.195-196; Kocayusufpaşaoğlu, s.609.

mirasını kabul edip, kendisine kalan mirası reddedemeyecektir. Çünkü mirasbırakanın kendisine kalan miras, ona mirası reddetmeden ölen kendi mirasbırakanının terekesinin bir parçası olarak geçmektedir. Yani, mirasçının, tamamı reddedip, bu tamamın bir parçasını kabul etmesi söz konusu olmayacaktır.¹⁶⁴

TMK.m.608/II: *“Bu mirasçılar için ret süresi, kendilerinin mirasbırakanına mirasın geçtiğini öğrendikleri tarihten başlar. Ancak bu süre, kendilerinin mirasbırakanından geçen mirasın reddi için mirasçıya tanınan süre dolmadıkça sona ermez.”* hükmü ile mirasçı için ret süresinin başlangıcı bakımından iki süre öngörülmüştür. Bunlar, TMK.m.608/II-2.cümle’de belirtilen mirasçının hem kendi mirasbırakanından kendine geçen miras, hem de kendi mirasbırakanına kalan miras bakımından, kendi mirasbırakanının ölümünden ve mirasçı olduğunu öğrendiği tarihten itibaren üç ay içinde reddin söz konusu olacağı ortak süre¹⁶⁵ ile; TMK.m.608/II-1.cümlede belirtilen ret hakkına sahip mirasçının, mirasbırakanına mirasın geçtiğini öğrendiğinde başlayacak veya kendisine geçecek miras bakımından söz konusu olacak üç aylık bağımsız süredir. Burada 608/II hükmünden anlaşılması gereken bağımsız süre dolmuş olsa da mirasçının kendi mirasbırakanından geçen miras bakımından başlayacak üç aylık sürede(yani ortak sürede) iki farklı mirası reddetmesinin mümkün olacağıdır. Bağımsız süre mirasçının kendi mirasbırakanına mirası geçtiğini geç öğrenmesi halinde önem kazanacaktır.¹⁶⁶

TMK.m.608’de düzenlenmiş başka bir durum, üçüncü fıkrada şöyle ifade edilmiştir. *“Ret sonucunda miras daha önce mirasçı olmayanlara geçerse; bunlar için ret süresi, önceki mirasçılar tarafından mirasın reddedildiğini öğrendikleri*

¹⁶⁴ Öztan(Miras), s.332; Ayan, s.506;Serozan, Engin, s.393; Antalya, s.385; Hatemi, s.124; Ayiter, Kılıçoğlu, s.233; Bolak, s.799-800; Ayan, s.220; Gönensay, Birsen, s.246; Kocayusufpaşaoğlu, s.612-613; Oğuzman, s.294; Şener, s.197; Dural, Öz, s.415.

¹⁶⁵ Öztan(Miras), s.332; Ayan, s.506; Serozan, Engin, s.393; Antalya, s.385; Ayiter, Kılıçoğlu, s.233; Bolak, s.800; Ayan, s.220; Aybay, s.92; Gönensay, Birsen, s.246; Kocayusufpaşaoğlu, s.613; Oğuzman, s.294; Şener, s.198; Dural, Öz, s.415-416. Örneğin, mirasbırakan A 20 Haziranda ölmüştür. Oğlu B’de henüz ret süresi dolmadan 15 Temmuzda ölmüştür. B’nin oğlu C hem A’nın, hem B’nin öldüğünü aynı anda 15 Temmuzda öğrenmiştir. C hem A’nın, hem B’nin mirasını ret etmek istiyorsa, ölümleri öğrendiği 15 Temmuzdan itibaren 3 ay içinde, yani 15 Ekime kadar mirası ret etmelidir(Öztan, s.327).

¹⁶⁶ Helvacı, s.86; Öztan(Miras), s.332-333; Ayan, s.506; Serozan, Engin, s.393; Antalya, s.385; Ayiter, Kılıçoğlu, s.233; Bolak, s.800; Ayan, s.220; Aybay, s.92; Gönensay, Birsen, s.246; Kocayusufpaşaoğlu, s.613; Oğuzman, s.294; Şener, s.198; Dural, Öz, s.416; Örneğin, mirasbırakan A’nın oğlu C hayattadır. Mirasbırakan A’nın kendisi B’nin mirasçısı olmuş, mirası ret süresi dolmadan ölmüştür. C, A’nın B’ye mirasçı olduğunu 10 Nisan’da öğrenmiştir. Babası A 10 Mart’ta ölmüştür. C B’nin mirasını 10 Temmuz’a kadar reddedebilir.A’nın mirasını ise 10 Hazirana kadar ret etme hakkı bulunmaktadır (Öztan, s.327).

tarihten işlemeye başlar. Buna göre, sürenin başlangıcı, ilk mirasçının mirası reddettiğini ve mirasın kendisine geçtiğini öğrenmedir ve süre yine üç ay olacaktır.¹⁶⁷

2.1.1.5.1.5. Ret Süresinin Uzatılması ve Yeni Ret Süresinin Verilmesi

Kanunda ret sürelerinin bazı durumlarda yetersiz olabileceği öngörülerek, yenilik doğuran haklarda kesilmesi ve durması söz konusu olmayan bu hak düşürücü sürenin uzatılmasına veya yeni bir süre verilmesine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda TMK.m.615'te önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabileceği veya yeni bir süre tanıyabileceği hükmüne yer verilmiştir. Örneğin, mirasçı ret işlemini yapamayacak derecede hasta olabilir, mallar değişik ülkelerde bulunması nedeniyle gerçek tereke durumunu tespit etmek zor olabilir,¹⁶⁸ mirasbırakanın haksız eylemi sebebiyle bir sorumluluğu sonradan öğrenilebilir,¹⁶⁹ mirasçı temyiz gücünü yitirmiş olup kendisine vasi tayin etme süresi uzamış olabilir, mirasçı yabancı ülkelerde olup haber alma imkanlarının kısıtlı veya imkansız olması söz konusu olabilir. Yine bir mirasçı hile sonucu mirası kabul etmiş fakat sonra kabul beyanını iptal etmiş ve bu arada ret süresi çok kısalmış ya da sona ermiş olabilir. Ayrıca bir mirasçının resmi tasfiye talebi, bir diğeri mirası kabul ettiği için sonuçsuz kalmış olabilir.¹⁷⁰ TMK.m.615 kapsamında bu gibi haller, önemli sebepler kapsamında değerlendirilebilecek, ret süresinin uzatılmasına veya yeni bir ret süresinin verilmesine karar verilebilecektir. Bunun takdir yetkisi hakime bırakılmıştır. Ancak burada ret süresinin susarak geçirilmesi, yani ret hakkının düşmesine neden olacak durumların yaşanmamış olması gerekmektedir.¹⁷¹

Hakimin resen mirasçıya yeni bir süre vermesi veya mevcut ret süresini uzatması söz konusu değildir. Hakim ancak mirasçının talebi doğrultusunda bu

¹⁶⁷ İnan, Ertaş, Altaş, s.507; Serozan, Engin, s.393; Antalya, s.385; Ayiter, Kılıçoğlu, s.233; Bolak, s.801; Gönensay, Birsen, s.247; Şener, s.199; Dural, Öz, s.416.

¹⁶⁸ Şener, s.196 dn.32.

¹⁶⁹ Şener, " *bu ihtimal memurlar için sık sık meydana gelmektedir. Ölümden çok sonra yapılan teftişte, zimmet, ihtilas, ihmal veya görevi kötüye kullanma sureti ile idareyi zarara sokma halleri ortaya çıkmaktadır. Bu örnekler çoğaltılabilir. Bu gibi beklenmedik borçlar yüzünden mirasçılar müşkil duruma düşebilir. İşte bu hal haklı sebep sayılır.*" (Şener, s.196 dn. 33)

¹⁷⁰ Oğuzman, s.291 dn. 120; Yarg.2.HD. 11.09.1979 t. 1979/5840 E. 1979/6290 K. (Özmen, s.559).

¹⁷¹ Dural, Öz, s.415; Helvacı, s.92; Kocayusufpaşaoğlu, s.609-610; Oğuzman, s. 291; Şener, s.196; Hatemi, s.124; Gönensay, Birsen, s.247-248; Aybay, s.92; Ayan, s.221; Bolak, s.799; Ayiter, Kılıçoğlu, s.233; Antalya, s.385; Serozan, Engin, s.394; İnan, Ertaş, Albaş, s.505-506; Öztan(Miras), s.331.

konuda karar vermekte yetkilidir. Talebin gecikmeksizin ileri sürülmüş olması gerekmektedir. Burada hakim, mirasın reddi bakımından mirasçuların yasal süre içerisinde karar verme imkanlarını değerlendirerek, yaşanan durumun hakkaniyete uygun olup olmayacağını tespit edecektir. Sonradan reddin faydalı olmasının anlaşılması üzerine süre talebinde bulunulması yeterli olmayacaktır.¹⁷²

Önemli sebepler varlığında hakim ya yeni bir süre tanıyacak ya da kalan sürenin uzatılmasına karar verecektir. Burada verilecek süre üç ayla sınırlı olmayıp, önemli sebep neyi gerektiriyorsa o yönde karar verilmelidir. Ancak verilen sürenin yine yeterli olmadığı durumda, önemli sebepler bulunması dahilinde sürenin tekrar uzatılması söz konusu olabilecektir.¹⁷³

2.1.1.5.2. Resmi Defter Tutma Halinde Ret Süresi

Daha önce ifade edildiği üzere mirasın açılmasından sonra mirasçular, hemen mirası reddetme yerine terekenin gerçek durumu hakkında güvenilir bilgiye sahip olduktan sonra ne yapacaklarına karar vermek isteyebilirler. Bu noktada mirasçular resmi yoldan terekenin durumunun saptanması için resmi defter tutma talebinde bulunabileceklerdir. TMK.m.619' da yer alan düzenlemeye göre, mirası reddetmeye hakkı olan her mirasçı, terekenin resmî defterinin tutulmasını isteyebilir. TMK.m.626'ya göre ise, defteri inceleme süresi bittikten sonra her mirasçı, mahkemece bir ay içinde beyanda bulunmaya çağrılır. Şu halde 1 ay içinde TMK.m.627 kapsamında bir beyanda bulunmak gerekir.¹⁷⁴

2.1.1.5.3. Sonra Gelen Mirasçılar Yararına Ret Halinde Ret Süresi

Konusu ilişkin TMK.m.614'te yer alan düzenleme uyarınca mirasçular, mirası reddederken, kendilerinden sonra gelen mirasçılardan mirası kabul edip etmeyeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler. Bu durumda, ret sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir, bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar. Buna hükme göre, sonra gelen mirasçılara

¹⁷² Kocayusufpaşaoğlu, s.611; Oğuzman, s.291; Gönensay, Birsen, s.248; Antalya, s.384; İnan, Ertaş, Albaş, s.505.

¹⁷³ Şener, s.197; Helvacı, s.95-96; Kocayusufpaşaoğlu, s.612; Gönensay, Birsen, s.248.

¹⁷⁴ Antalya, s.384; Helvacı, s.90; Oğuzman, s.303-304; Kocayusufpaşaoğlu, s.641; Dural, Öz, s.428-429.

kabul için bir aylık süre tanınmıştır. Mirasın kabul edilmemesi halinde ise reddedilmiş sayılacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda mirasçıya doğrudan bir aylık ret süresi öngörülmüş sonucuna varılmasa da, mirasın kabul edilmemesinden bu sürenin ret süresi olduğu anlamını da çıkarmak uygun olacaktır.¹⁷⁵

2.1.1.6. Ret Beyanının Geri Alınması ve İptal Edilmesi

Ret beyanının geri alınması ile iptali birbirlerinden farklı durumlardır. Geri almada, geçerli bir ret beyanından sonradan vazgeçilmesi söz konusudur. Ret beyanının geri alınması, doktrinde ifade edilen tüm ilgililerin onayı ile ret beyanının geri alınabileceği görüşü, İİK.“Reddolanmış bir miras tasfiyesinin durdurulması” başlıklı m.183 ile TBK. “Önerinin ve kabulün geri alınması” başlıklı m.10 kapsamında incelenecektir. İptalde ise, hata, hile, korkutma etkisinde yapılmış geçersiz bir irade beyanı söz konusu olmaktadır. Bu durum ise, TBK. “İrade bozuklukları” başlıklı 30-39. maddeleri kapsamında değerlendirilecektir.¹⁷⁶

2.1.1.6.1. Ret Beyanının Geri Alınması

Kural olarak, mirası ret hakkının yenilik doğuran bir hak olması nedeniyle mirası ret beyanının geri alınamayacağı belirtilmiştir. Bu kural ile ilgililerin (işlemin muhatabının yani mirasçılar, alacaklılar) menfaatlerinin korunması amaçlanmıştır.¹⁷⁷ Ancak bu kurala rağmen bazı hallerde mirası ret beyanının geri alınmasının mümkün olacağı kabul edilmektedir.

¹⁷⁵ Dural, Öz, s.422; Helvacı, s.91; Şener, s.216.

¹⁷⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s.607; Helvacı, s.107; Ayrıca tereke işlerine karışma veya tereke mallarını kaçırma amacıyla yapılan eylemlerin mirası kabule neden olacağından hareketle mirası ret beyanının sonradan geri alınmış sayılıp sayılmayacağı yönünde değerlendirme için bkz. Serozan, Engin, s.390.

¹⁷⁷ Öztan(Miras), s.329-330; Antalya, s.385; Aybay, s.91; Ayan, s.219; Dural, Öz, s.413, Şener, s.192; Kocayusufpaşaoğlu, s.606; Oğuzman, s.290; İnan, Ertaş, Albaş, s.503; Ayiter, Kılıçoğlu, s.232; Hatemi, s.123-124; Serozan, Engin, s.390; Geleneksel anlayışa göre, muhatabın, hukuk düzeninin ya da üçüncü kişilerinin menfaatlerinin korunması için yenilik doğuran haklar kullanılmasıyla tükenecek, kullanılmış bir yenilik doğuran hakkın meydana getirdiği sonuçlar ortadan kaldırılamayacaktır. Eğer bir yenilik doğuran hak eğer bir defa kullanılmışsa, ortaya çıkan hukuki durum artık kesin nitelik arz eder. Bu kapsamda kullanılmış bir yenilik doğuran hakkın geri alınması ve eski durumun tekrar tesisi, muhatabın onayı ile dahi mümkün olmayacaktır.(Bu görüş hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Buz, s.443-444). Bu yönde Yarg.2.HD. 10.6.1973 t. 1973/3569 E. 1973/3616 K. (Şener, s.370); Yarg.2.HD., 5.2.2007 t. 2007/1310 E. 2007/1071 K.(Gençcan, s.964-965).

Bunlardan ilki tüm ilgililerin onayı ile geri almanın yapılabileceği yönündedir.¹⁷⁸Burada tüm ilgililerden kasıt farklı yorumlanmıştır. Bazı yazarlar bütün mirasçılarının onayı ile mirası ret beyanının geri alınabileceğini belirtmiştir.¹⁷⁹ Kocayusufpaşaoğlu ise bu konuda hassas davranılması gerektiğini belirterek, bütün ilgililerin rızası ile geri alma uygun bulunmak isteniyorsa, ilgililer ibaresini geniş anlamak ve buna diğer bütün mirasçılarla birlikte, reddeden mirasçının kişisel alacaklılarını da dahil edilmesinin gerektiğini ileri sürmüştür. Çünkü mirasın reddi çok defa tereke borçlarının fazla olduğu ve tereke aktiflerinin bu borçları karşılamaktan uzak bulunduğu endişesi altında yapılmakta, sonradan reddin geri alınması, tereke alacaklılarının da borçlunun malvarlığına el koyması imkanını yaratacağından, mirasçının kişisel alacaklılarını çok yakından ilgilendirmektedir.¹⁸⁰ Helvacı ise bir adım daha ileri giderek, mirası reddeden ancak daha sonra ret açıklamasını geri almak isteyen kişinin borçları ödemekten aciz olabileceği veya ret beyanını geri almamış olsa idi kendi yerine mirasçı olacak kişiden daha kötü bir ekonomik durumda olabileceğinden hareketle, tereke alacaklılarının (yani mirasbırakan alacaklılarının) da onayının bulunması gerektiğini belirtmiştir.¹⁸¹

İkinci durum, İİK.m.183 kapsamında ret beyanının geri alınabileceğidir.¹⁸² Kanunda mirasın reddinde terekenin iflas hükümlerine göre tasfiye edilmesinin gerektiğini ifade eden üç hükme yer verilmiştir. Bunlar TMK.m.614'e göre mirasın sonra gelen mirasçılar yararına rette sonra gelen mirasçının da mirası ret etmesi,¹⁸³TMK.m.612 mirasın en yakın yasal mirasçılar tarafından reddedilmesi¹⁸⁴ ve

¹⁷⁸ Buz, kullanılmış bir yenilik doğuran hakkın geri alınmasının asla mümkün olmadığını kabul eden geleneksel anlayışın aksine, menfaatlerin korunmasını amaçlayan bu kuralın, menfaatlerin korunmasına gerek olmayan durumlarda kenara itilmesinin mümkün olduğunu, amaca uygun bir yorumla bu kuralın aşılması gerektiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda tarafların karşılıklı anlaşması ile geri alınabilmenin mümkün olduğunu belirtmiştir. (Buz, s.447); Bu yönde Yarg.2.HD., 30.04.1944 t. 1944/5381 E. 1944/1488 K.; Yarg.2.HD., 16.4.1931 t. 1931/1091 E. 1931/955 K.(Şener, s.371).

¹⁷⁹ Dural, Öz, s.413; Şener, s.192; Kocayusufpaşaoğlu, s.606; Oğuzman, s.290 dn. 116; İnan, Ertaş, Albaş, s.503; Serozan, Engin, s.390; Bu yönde bkz. Tem. Mah. Kar. 2.HD. 30.3.1944 t. E. 5381 K. 1488 (İnan, Ertaş, Albaş, s.503 dn.194).

¹⁸⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s.606; Aynı yönde Şener, ret eden mirasçının ret beyanını geri alması ile şahsi mal varlığı ile tereke borcundan sorumluluğu söz konusu olacağından ret beyanının geri alınmasının alacaklıların(tereki alacaklılarını kastederek) lehine olduğunu, bu nedenle onaylarına gerek olmadığını belirtmiştir. Ayrıca Belgesay'a atfen reddin geri alınması herhangi bir kimse için zararlı değilse yani kimse yararına kazanılmış hak doğmamışsa, geri alma beyanında bulunulabileceğini ifade etmiştir (Şener, s.192).

¹⁸¹ Helvacı, s.111 ve dn. 264.

¹⁸² Şener, s.192; Kocayusufpaşaoğlu, s.606; Helvacı, s.111-114; İnan, Ertaş, Albaş, s.503; Serozan, Engin, s.390.

¹⁸³ TMK.m.614/II-III: *"Bu takdirde ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar. Bunun üzerine miras, iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir..."*

TMK.m.605/II' de düzenlenen hükmi ret halidir.¹⁸⁵ İİK.m.180' de bu haller dikkate alınarak "Reddolunan miraslar" başlığını taşıyan bir hükme yer verilmiştir. Bu hükme göre, reddolunan mirasların tasfiyesi sekizinci bap hükümlerine göre ait olduğu mahkemece yapılacak, terekenin resmen tasfiyesine dair Medeni Kanunu hükümleri saklı kalacaktır. Ret beyanının geri alınıp alınamaması konusunda ise, İİK. "Reddolunmuş bir miras tasfiyesinin durdurulması" m.183 hükmü önem arz etmektedir. Bu düzenlemeye göre, bir tereke 180 inci madde mucibince tasfiye halinde bulunur ve tasfiyenin kapanmasından evvel mirasçılardan biri gelerek mirası kabul ettiğini bildirirse borçların ödenmesi için mirasçının teminat göstermesi halinde mahkeme tasfiyeyi duracaktır. Bu hüküm gereğince, mirasçının İİK.m.183 kapsamında mirası kabul ederek bir teminat göstermesi durumunda ret beyanını geri aldığı sonucu çıkarılabilecektir.

Son olarak TBK. "Önerinin ve kabulün geri alınması" başlıklı m.10 "*Geri alma açıklaması, diğer tarafa öneriden önce veya aynı anda ulaşılmış ya da daha sonra ulaşmakla birlikte diğer tarafça öneriden önce öğrenilmiş olursa, öneri yapılmamış sayılır.*" hükmü TMK.m.5'ten hareketle mirası ret beyanının geri alınması için uygulanabilecektir. Daha öncede ifade edildiği gibi ret beyanı varması gerekli bir irade beyanı olup bu kapsamda beyanın sulh mahkemesine ulaşması gereklidir. Bu noktada TBK.m.10 hükmü uygulama alanı bulabilir. Buna göre, reddin geri alınmasına dair beyan sulh mahkemesine ret beyanından önce ulaşılmışsa ret beyanı hüküm ifade etmeyecektir. Yine reddin geri alındığına dair beyan, sulh mahkemesine ret beyanı ile aynı anda ya da ret beyanından sonra ulaşmakla birlikte ret beyanı öğrenilmeden önce reddin geri alındığı öğrenilmişse, ret açıklaması hüküm ifade etmeyecektir.¹⁸⁶ Uygulamada pek rastlanılacağı düşünülürse de, posta yoluyla yapılan ret beyanlarında TBK.m.10 hükmü kapsamında değerlendirme yapılması mümkün olabilir.

¹⁸⁴ TMK.m.612: "*En yakın yasal mirasçıların tamamı tarafından reddolunan miras, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir.*"

¹⁸⁵ TMK.m.605/II: "*Ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır.*" Burada en yakın mirasçıların mirası ret etmiş olması haline benzer bir durum ortaya çıktığından iflas hükümlerine göre tasfiye edilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

¹⁸⁶ Helvacı, s.107-108; Serozan, Engin, s.390.

2.1.1.6.2. Ret Beyanının İptal Edilmesi

Bütün irade beyanlarında olduğu gibi ret beyanının da TBK.m.30 ve m.39 arasında düzenlenen hükümler kapsamında hata(yanıltma), hile(aldatma), ikrah(korkutma) ve saikte hata(yanıltma) nedeniyle iptal edilebilirliği söz konusudur.¹⁸⁷ Burada önemli olan mirasçının gerçeği bilseydi mirası reddetmeyeceğinin kanıtlanmış olmasıdır. Örneğin; mirasçı sadece ağır bir borçtan veya yükmeden kurtulmak için mirası reddetmiş olabilir. Oysa böyle bir borç ve yükleme mevcut değildir veya daha önce sona ermiştir. Bu durumda ret beyanını hata hükümleri ile iptali söz konusu olabilir. Bir başka ihtimal korkutma neticesinde miras reddedilmiş olabilir. Burada korkunun etkisiyle mirası reddeden ret beyanının iptalini isteyebilir.¹⁸⁸

TBK.'nın "İrade bozukluğunun giderilmesi" başlıklı 39. maddesinden hareketle ret beyanının iptali talebinin sulh mahkemesine ulaşması ile ret beyanı yapıldığı andan itibaren geçmişe etkili olarak hükümsüz olacaktır. Doktrinde¹⁸⁹ ve bazı Yargıtay kararlarında¹⁹⁰ iptal talebinin dava yoluyla yapılması gerektiği ifade edilmekle birlikte TBK.m.39 hükmü lafzı gereği bildirim yapılması yeterli olacaktır. Ret beyanının iptali sonucunda ne olacağı konusunda ise Kocayusufpaşaoğlu, Alman Hukukunda, BGB s. 1957 uyarınca, reddin iptali kabul sayıldığından, bu durumdaki mirasçı, mirası kesin olarak kabul etmiş sayılacağı fakat İsviçre-Türk Hukuklarında böyle bir hükmün yer almadığını belirtmiştir. Burada doktrinde Escher'in belirttiği üzere, mirasın kabulü iradeyi gösteren hareketlerle de gerçekleştirilebileceğinden, bazı hallerde, ret beyanının iptali, mirası kesin olarak kabul iradesini de açığa vurabilir. Olayda bu sonuca varmak imkanı yoksa, reddi iptal eden mirasçı, mirası kabul etmiş de sayılmadığından, ret süresi içinde yeni bir karar almak ve ona göre beyanda bulunmak hakkı kendisi için saklı kalacaktır. Arada ret süresi tamamlanmışsa, bu durum EMK.555(TMK.m.615) uyarınca kendisine yeni bir süre tanınmasını gerektirir.¹⁹¹

¹⁸⁷ Buz, s.453; Öztan(Miras), s.330; Antalya, s.384-385; Aybay, s.91; Ayan, s.219; Gönensay, Birsen, s.240; Oğuzman, s.290; Dural, Öz, s.413; Şener, s.192; İnan, Ertaş, Albaş, s.503 dn. 193; Ayiter, Kılıçoğlu, s.232; Hatemi, s.123-124; Serozan, Engin, s.391; Ret beyanının iptal edilebileceği yönünde Yarg.2.HD., 12.9.1978 t. 1978/5695 E. 1978/5977 K.; Yarg.2.HD., 27.11.1959 t. 1959/6381 E. 1959/5860 K. (Şener, s.369-371)

¹⁸⁸ Serozan, Engin, s.390-391; Farklı örnekler için bkz. Helvacı, s.114.

¹⁸⁹ Helvacı, s.115 ve dn. 273-274; Kocayusufpaşaoğlu, s.607.

¹⁹⁰ Ret beyanının iptali yönünde bkz. Yarg.2.HD., 06.12.1984 t.1984/9898 E.1984/10100 K. (Başara, s.34 dn. 97)

¹⁹¹ Kocayusufpaşaoğlu, s.607.

2.1.2.Mirası Ret Hakkının Düşmesi

Mirası ret hakkının düşme hallerini dört başlık altında toplayabiliriz. Bunlar; açık kabul beyanı ile ret hakkının düşmesi, TMK. “Ret hakkının düşmesi” başlıklı m.610hükmü gereği öngörülen ret süresinin dolması nedeniyle, tereke işlerine gereğinden fazla karışma nedeniyle(örtülü kabul) ve ret süresi içinde tereke değerlerine sahip çıkma nedeniyle(cezai olarak) ret hakkının düşmesi halleridir. Bu kapsamda, eğer mirası ret hakkının düşmesi hallerinden biri gerçekleşirse, bu durum bir tespit davası ile hüküm altına alınabilecektir.

Mirası ret hakkının düşmesinin iki önemli sonucu bulunmaktadır. Mirasbırakanın ölümü üzerine derhal ve kanunen kazanılan miras bakımından geçici mirasçılık sıfatı kesin mirasçılık sıfatına dönüşür. Böylece mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumluluk doğar. Ayrıca TMK.m.600 hükmü uyarınca vasiyet alacağı mirası ret hakkının düşmesi ile muaccel hale gelir.

2.1.2.1. Açık Kabul Beyanı İle Ret Hakkının Düşmesi

Mirasın kazanılması için, kural olarak mirasçının ayrıca bir kabul beyanında bulunması aranmamıştır. Kanunumuzda belirtilen ret süreleri içerisinde ret beyanında bulunmayan bir nevi susan mirasçının mirası kazanması kesinleşmektedir. TMK.m.610/l’de de “*Yasal süre içinde mirası reddetmeyen mirasçı, mirası kayıtsız şartsız kazanmış olur.*” hükmü ile bu husus belirtilmiştir. Bununla birlikte yasal süre içerisinde mirasçının kabul beyanında bulunmasında bir engel bulunmamaktadır. Bu kapsamda açık bir kabul beyanı, mirası ret hakkından feragat anlamını taşımakta olup ve daha ret süresi dolmadan ret hakkının düşmesine neden olacaktır.¹⁹²

Açık kabul beyanı yani reddeden feragat, mirasın reddi gibi tek taraflı, varması gerekli, yenilik doğuran bir irade beyanıdır. Herhangi bir şekil şartı öngörülmeven bu beyanın ret süresi içerisinde sulh mahkemesine veya mirasla ilgili kişiler olan mirasçılara, tereke alacaklılarına, vasiyet alacaklılarına karşı yapılabileceği ifade

¹⁹² Kocayusufpaşaoğlu, s.593; Dural, Öz, s.416; Şener, s.200; Helvacı, s.124; Bolak, s.804; Aybay, s.92; Antalya, s.385; İnan, Ertaş, Albaş, s.509; Gönensay, Birsen, s.240; Ayan, s.221; Serozan, Engin, s.385; Bir mirasçının mirası kabul etmesinin, diğerlerinin ret hakkını etkilemeyeceği yönünde Yarg.2.HD., 16.2.1951, E.8073/K.395(Oğuzman, s.291 dn.123)

edilmiştir.¹⁹³ Ayrıca mirası ret beyanı için öngörülen kayıtsız ve şartsız olma gerekliliği ve ehliyetine sahip olunması¹⁹⁴ burada da aranmıştır. Kural olarak kabul beyanı da geri alınamayacak fakat irade bozuklukları nedeniyle iptali söz konusu olabilecektir.¹⁹⁵

2.1.2.2. Ret Süresinin Dolması Nedeniyle Mirası Ret Hakkının Düşmesi

TMK.m.610 kapsamında mirası ret hakkının düşmesine neden olan sebeplerden ilki ret süresinin dolmasıdır. TMK.m.610/I' e göre, yasal süre içinde mirası reddetmeyen mirasçı, mirası kayıtsız şartsız kazanmış olur. Söz konusu hüküm gereğince, mirası ret hakkı yasal süresi içerisinde kullanılmadığı takdirde sona erecektir. Bunun iki istisnasını ret sürelerinin uzatılmasının düzenlendiği TMK.m.615 hükmü ile hükmen redde ilişkin TMK.m.605/II hükmü oluşturmaktadır.

Burada tartışmalı olmakla birlikte fiil ehliyetinden yoksun bir kişinin ret süresini susarak geçirmesiyle yasal temsilcisinin rızasına gerek olmadan mirası kesin bir biçimde kazanabileceği belirtilmiştir.¹⁹⁶ Ayrıca ret hakkının mirasçının iradesinden bağımsız olarak ortaya çıkması nedeniyle bir irade beyanının iptalinin söz

¹⁹³ Serozan, Engin, s.385; Kocayusufpaşaoğlu, s.603; Helvacı, s.124-125; Antalya, s.386.

¹⁹⁴ Kocayusufpaşaoğlu, TMK.m.463/b.5(EMK.m.406/b.5) gereği vesayet altındaki kişiler bakımından, vasinin rızasından başka vesayet ve denetim makamlarının izninin gerekliliği nedeniyle kabul beyanı olmadan mirasın kazanılamayacağı sonucunun çıkarılmamasını, maddedeki kabul kelimesinden, mirasın kazanılması için açık bir kabul beyanının gerekli olduğu TMK.m.605/II(EMK.m.545/c.2)'deki hükmi ret veya TMK.m.614(EMK.m.554)'te yer alan sonra gelen mirasçı yararına reddin anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Elbette bu haller dışında, ret süresi geçmeden açık bir kabul beyanında bulunan vasinin TMK.m.463/b.5 hükmüne tabi olacağı açıktır (Kocayusufpaşaoğlu, s.593-594). Aynı yönde Serozan, Engin, s.385-386. Veli çocuğa düşen mirası kabul ettikten sonra, çocuğun, reşit olunca mirası ret edemeyeceği yönünde Yarg.2.HD., 10.5.1948, E.48/K.3388 (Oğuzman, s.291 dn 122'den).

¹⁹⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s.593; Şener, s.200; Antalya, s.386; Gönensay, Birsen, s.240; Bir mirasçının bildiği tereke aktif ve pasiflerini yanlış değerlendirmesi esaslı saik hatası olarak nitelendirilmeyeceği ve kabul(yani reddin feragat) beyanının iptali için yeterli olmayacağı fakat kabulden ve ret süresi geçtikten sonra, mirasçıların durumunu etkileyen bir vasiyetnamenin veya terekeli borca batık hale getiren tereke borçlarının ortaya çıkması halinde TBK.m.32 anlamında esaslı bir saik hatası sayılabileceği yönünde bkz. Helvacı, s.125-126; Ret süresi içerisinde de olsa mirasçının kabul beyanının ancak bütün ilgililerin onayı ile geri alınabileceğinin temyiz mahkemesi içtihatları ile tespit edildiği yönünde bkz. Bolak, s.804.

¹⁹⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s.603-604 ve dn. 9; Helvacı, s.121-124.

konusu olmayacağı, fakat TMK.m.615 kapsamında önemli sebep teşkil ediyorsa yeni bir ret süresinin tanınabileceği ifade edilmiştir.¹⁹⁷

2.1.2.3. Tereke İşlerine Gereğinden Fazla Karışma (Örtülü Kabul) Nedeniyle Mirası Ret Hakkının Düşmesi

Mirası ret hakkının düşmesine neden olan TMK.m.610 kapsamındaki sebeplerden ikincisi ise tereke işlerine gereğinden fazla karışılmasıdır. Uygulamada en çok karşılaşılan ve doktrinde tartışmalara konu olan ret hakkının düşmesi halidir. TMK.m.610/II'ye göre ret süresi sona ermeden mirasçı olarak tereke işlemlerine karışan, terekenin olağan yönetimi niteliğinde olmayan veya mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli olanın dışında işler yapan mirasçı, mirası reddedemez. Söz konusu hükümde belirtildiği üzere mirası ret süresi içerisinde terekenin olağan yönetimi dışında olan veya mirasbırakanın işlerine gereği dışında işler yapan, yani tereke işlerine gereğinden fazla karışan mirasçının mirası ret hakkı düşecektir. Burada bir sonraki başlıkta değerlendirilecek olan cezai olarak ret hakkının düşmesi hali söz konusu olmayıp, mirasın örtülü (zımnen) veya iradeyi gösteren hareketlerle kabulünün söz konusu olduğu belirtilmiştir.¹⁹⁸ Ayrıca bahsedilen fiilleri yapan mirasçının tam ehliyetli olması aranmıştır.¹⁹⁹

Bu kapsamda öncelikle tereke işlerine gereğinden fazla karışmadan ne anlaşılması gerektiği sorusunun yanıtlanması gerekir. İsviçre Federal Mahkemesi, tereke işlerine karışma diye ifade edilen kavramın ilgili mirasçının mirasçı sıfatını kesin olarak kazanmaya yönelmiş bir iradesinin bulunup bulunmadığının göz önünde tutulmaksızın, objektif olarak ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Ancak mahkeme ayrıca mirasçının yaptığı işin terekeye dahil olması halinde (buna sübjektif kriter denilebilir) mirası ret hakkının düşmesi sonucu doğuracağından da bahsetmektedir.²⁰⁰ Yargıtay ise, burada mirasçının iradesini, yani tereke ile ilgili bir davranışta bulunan mirasçının amacına bakılmasını, konunun sübjektif olarak ele alınması gerektiğini belirtmiştir. Bu noktada Hukuk Genel Kurulunun 8.2.1950 t. ve

¹⁹⁷ Helvacı, s.124; Kocayusufpaşaoğlu, s.611; Şener, s.200; Dural, Öz, s.413; Serozan, Engin, s.393; Gönensay, Birsen, s.240; Ayiter, Kılıçoğlu, s.233; İnan, Ertaş, Albaş, s.509; Antalya, s.386; Öztan(Miras), s.333; Aybay, s.92; Bolak, s.805.

¹⁹⁸ Oğuzman, s.291; Şener, s.200; Dural, Öz, s.416; Bolak, s.805; Aybay, s.92; Öztan, s.327; Antalya, s.386; İnan, Ertaş, Albaş, s.509; Ayiter, Kılıçoğlu, s.234; Helvacı, s.130; Kocayusufpaşaoğlu, s.615; Ayan, s.221; Serozan, Engin, s.394; Hatemi, s.124-125; Gönensay, Birsen, s.240-241.

¹⁹⁹ Helvacı, s.130; Kocayusufpaşaoğlu, s.615.

²⁰⁰ BGE 54.II.416 ve 70.II.199 naklen Kocayusufpaşaoğlu, s.615.

140/20 sayılı kararı önem arz etmektedir. *“Bir muamelenin alelade idari muamelattan olup olmadığını tayin için, bilhassa muameleyi yapan varisin maksadını nazara almak lazımdır... eğer bunun maksadı mirasçı sıfatıyla terekeden tasarruf olmayıp mücerret bilahare mirası kabul ettiği zaman ihmal yüzünden gelebilecek zararın önüne geçmek ise, yaptığı muamelenin alelade idari bir muamele olarak kabulü zaruridir.”*

Doktrinde ise, mirasçının amacının tespitinin zorluğuna dikkat çekilerek mirasçının dışı yansımamış olan tasavvur ve düşüncelerini araştırmak yerine onun dışı yansıyan hareketlerinin güven prensibine göre değerlendirmesinin yapılması gerektiğinden bahsedilmiştir. Bu kapsamda Kocayusufpaşoğlu, güven prensibine göre, bir irade beyanının veya bir iradi davranışın ne anlama geldiğini tespit etmek için, beyanda bulunan veya sözü edilen davranışta bulunan kişinin iç iradesine değil, beyana yahut anılan davranışa muhatap olan karşı tarafın, dürüstlük kuralı(TMK.m.2) uyarınca, kendisince bilinebilen bütün hal ve şartları gereği gibi değerlendirerek buna ne anlam vermesi gerektiğine bakılacağını ifade etmiştir. Böylece burada, üçüncü kişilerin (özellikle tereke alacaklılarının) hayat tecrübelerine göre ve dürüstlük kurallarına göre “mirası kesin olarak kabul niyeti ile yapılıyor” şeklinde değerlendirmekte haklı oldukları davranışlar, tereke işlerine karışma sayılacak ve ilgili mirasçının mirası ret hakkının düşmesine yol açacaklardır. Yukarıda yapılan açıklamalar teorik tartışmalar olup, tereke işlerine gereğinden fazla karışma konusunda ret hakkının düşmesine neden olacak işlerin tespiti büyük oranda hakimin takdir yetkisine göre çözüme kavuşturulacağını belirtmek gerekir.²⁰¹

Bir mirasçının miras sebebiyle istihkak, tenkis, iptal ya da taksim davası açması, taksime katılması, miras payını devretmesi, terekedeki bir taşınmazı kendi adına tescil ettirmesi halleri sıklıkla tereke işlerine gereğinden fazla karışma nedeniyle ret hakkının düşmüş sayılacağı hallerden kabul edilmektedir.²⁰²

²⁰¹ Oğuzman, s.292; Şener, s.200-201; Dural, Öz, s.417; Bolak, s.805; Antalya, s.387; Ayiter, Kılıçoğlu, s.235.

²⁰² Yarg.2.HD., 12.6.1979 t. 1979/4682 E. 1979/4876 K.: *“ Olayda davacılar miras bırakan hakkındaki tazminat davasını onun ölümünden sonra takip etmişlerdir. Bu eylemlerin amacı, davanın reddedilmesi halinde yararlarına vekalet ücreti takdir edilmesini sağlamaktır. Bu davranışları ile tereke sahip çıkma durumuna düştikleri gibi ayrıca miras bırakanın paydaş olduğu bir taşınmazdan maddi yarar da elde etmişlerdir. İşte bu hareketleri yüzünden davacılar, mirası reddetmek hakkını yitirdikleri için terekenin borca batık olduğunu ileri süremezler.”*(Şener, s.378); Yarg.2.HD., 3.7.2000 t. 2000/7416 E. 2000/9138 K.; Yarg.2.HD., 10.05.2004 t. 2004/5254 E. 2004/5989: *“Mirası reddeden mirasçılarının tereke mevcudu üzerinde tasarrufta buldukları tereke üzerindeki büfeyi işlettikleri ve daha sonra kullanma hakkını satarak devrettikleri anlaşılmaktadır. Türk*

Malların çalınmaması için tedbir alınması, bir otel veya gazinonun sırf müşterilerinin dağılmaması için her gün gerekli olan şeyleri alması, hacze engel olmak için vergilerin verilmesi, davaya engel olmak için acele borçların ödenmesi ise tereke işlerine gereğinden fazla karışma olmayıp olağan yönetim niteliği taşıyan işlemler olarak kabul edilmektedir. Ayrıca acil tamirat ve düzeltmeleri yapmak veya yaptırmak, muaccel vergi borçlarının temerrüt faizi ve icra giderlerinden kurtulmak için ifa edilmesi, mirasbırakanın muaccel alacaklarının tahsil etmek, değerlerinin düşme tehlikesi olan kıymetli evrakların paraya çevrilmesi işlemleri de bu kapsamda sayılabilir.²⁰³ Aynı şekilde TMK.m.619 vd. düzenlenen resmi defter tutma talebi veya TMK.m.590' da yer alan koruma önlemi olarak defter tutma talebi ya da TMK.m.592 hükmüne göre terekenin resmi yönetilmesi için memura teslim edilmesi de tereke işlerine karışma olarak nitelendirilmeyecektir. Mirasbırakana ait işletmeye yeni işçiler veya yardımcıları alındığı veya yardımcıların sözleşmeleri feshedildiği zaman dahi, mirası ret hakkının düşmeyeceği, bu durumların mirasbırakanın işlerinin yürütülmesi için gerekli işlemlerden olduğu ifade edilmiştir.²⁰⁴

Kanunu Medenisinin 550. maddesi uyarınca, müddeti içinde mirası reddetmeyen mirasçı mirası kayıtsız şartsız kabul etmiş sayılır. Müddetin hitamından önce alelade idarenin ve mirasa ait işleri idamenin istilzam etmediği bir muameleyi yapan ve malı zimmetine geçiren veya ketmeden mirasçı, mirası reddetmek hakkından mahrumdur. Açıklanan bu yön gözetilerek davanın kabulüne karar verilmesi gerekirken yazılı gerekçelerle reddi bozmayı gerektirmiştir.”; Benzer yönde Yarg.2.HD., 24.03.2005 t. 2005/2995 E. 2005/4692 K.; Yarg.2.HD., 4.7.2002 t. 2002/7824 E. 2002/8954 K.; Yarg.2.HD., 28.09.2007 t. 2007/11460 E. 2007/12835 K.; Yarg.2.HD., 26.02.2007 t. 2007/12141 E. 2007/2756 K. (Genççan, s.595-596); Yarg.2.HD., 11.7.1958 t. 1958/3734 E. 1958/3545 K.: “*Murisin külli halefi sıfatıyla davacı tenkis ve iptal davası açmıştır. Böyle bir dava açmış olan kimsenin mirasçılık sıfatını kabul ettiği nazara alınarak artık 5245 inci maddeye de dayanamayacağı teemmül edilmeden Asliye Hukuk Mahkemesine açtığı reddi miras davasının kabulü yolsuz olduğundan hükmün bozulmasına...*”(Özmen, s.564); Yarg.2.HD. 18.4.2002 t. 2002/4454 E. 2002/5478 K.(Kaçak, s.321).

²⁰³ Oğuzman, s.292-293; Dural, Öz, s.418; Bolak, s.805-806; Antalya, s.287; İnan, Ertaş, Albaş, s.510; Ayiter, Kılıçoğlu, s.234-235; Gönensay, Birsen, s.241; Kocayusufpaşaoğlu, s.617; Helvacı, s.134-136; Serozan, Engin, s.394-395; Bu yönde Yarg. 2.HD., 1.4.1974 t. 1974/2038 E. 1974/1987 K.: “*.., mirasçıların icra takibine yahut bir davaya karşı koymuş olmaları, kira toplamaları veya bir işletmeyi terekenin yararına olmak üzere idare etmeleri gibi eylemler terekeyi kabullenmek anlamına gelmez. Öyle ise terekenin korunması amacını güden bu çeşit basit ve fakat zorunlu işlemler borca batıklık iddiasının ileri sürülmesine engel değildir.*”; Yarg. 2.HD., 6.2.1975 t. 1975/8495 E. 1975/1131 K.: “*Mirasçının, miras bırakan hakkındaki icra kovuşturmasına itiraz etmiş olması, terekeyi benimseme ve kabullenme, ona sahip çıkma anlamına gelmez.*”.Öztan, ret hakkının düşmesini istemeyen mirasçının tereke ile ilgili bazı işlemleri yapacaksa, bu işlemler için kendisine yetki verilmesini mahkemeden istemeli ve en kısa zamanda resmi defter tutulması veya resmi tasfiyeyi talep etmesi gerektiğini belirtmiştir.(Öztan(Miras), s.333-334).

²⁰⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s.617. Tüzük, “*Resmi defter tutma süresince yapılacak zorunlu işler*” başlıklı m.43: “*Resmi defter tutma süresince, yapılmaması terekenin zararına sebep olacak acele tamirat, ekilenleri çapalamak, olgunlaşmış ürünü toplamak ve muhafaza etmek, muhafazası halinde değerinde azalma meydana gelecek malları*

TMK.m.610/III'e göre, zamanaşımı veya hak düşümü sürelerinin dolmasına engel olmak için dava açılması ve cebrî icra takibi yapılması, ret hakkını ortadan kaldırmaz. Şu halde söz konusu hükümde belirtilen hallerde terekeye gereğinden fazla karışma olarak değerlendirilmeyecek ve mirası ret hakkının düşmesinden söz edilmeyecektir. Bu hükmün yer almadığı eski kanun zamanında mirasçının işlemlerin mahiyetini takdirde hataya düşeceğinden endişe ettiğinde, ihtirazi kayıt ile ve mirası ret hakkını muhafaza ettiğini beyanla zamanaşımına uğrayacak bir davayı zamanında açmasının mümkün olduğu belirtilmiştir.²⁰⁵

Bu kapsamda üzerinde durulması gereken bir diğer husus, bir mirasçının mirasçılık belgesi almak için mahkemeye başvurmasının tereke işlerine gereğinden fazla karışma oluşturup oluşturmayacağı hususudur. İsviçre Hukukunda hakim olan fikre göre bir mirasçının mirasçılık belgesi için başvurduğunda, mirası kayıtsız ve şartsız kabul etmiş olacağı ve ret hakkının düşeceği ifade edilmiştir. Yargıtay ise aksi görüştedir.²⁰⁶ Burada Kocayusufpaşaoğlu, Yargıtay'ın bu görüşünün, mirası ret beyanında bulunan mirasçıdan önce mirasçılık sıfatının ispatını arayan düşüncesinin tabii bir sonucundan kaynaklandığını belirtmiştir. Böylece, mirası reddetmek isteyen mirasçı bile, önce bir mirasçılık belgesi alması sebebiyle ret hakkından yoksun kalmış saymak söz konusu olmayacaktır. Kocayusufpaşaoğlu, Medeni Kanun ve Velayet ve Miras Tüzüğü hükümleri, mirası ret beyanında bulunan kişinin önce mirasçılık sıfatını ispat etmesini hiçbir şekilde zorunlu kılmadıklarından, İsviçre'de olduğu gibi, mirasçılık belgesi talebinde bulunmanın, mirasçı olma niyetini ortaya koyan ve ret hakkını düşüren bir eylem olarak değerlendirilmesi gerektiği fikrini avunmaktadır.²⁰⁷ Ancak Yargıtay'ın bu yöndeki tutumu devam ettikçe, bir mirasçının mirasçılık sıfatını ispat etmek için mirasçılık belgesi almasını tereke işlerine gereğinden fazla karışma olarak nitelendirmek doğru olmayacaktır.²⁰⁸

satmak gibi zorunlu yönetim işleri yapılabilir." hükmünde sayılan haller verilen örnek ve açıklamalara uygunluk göstermektedir. Ancak tereke borcunun geçici mirasçı tarafından ödenmesinin tereke işlerine gereğinden fazla karışma niteliğinde olup olmadığı çelişki bulunmaktadır. Burada, ödeme yapan mirasçının kesin olarak mirası kazanma iradesinde bulunması dahilinde ret hakkının düştüğünden bahsedilebilir (Kocayusufpaşaoğlu, s.618).

²⁰⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s.616. TMK.m.610/III gerekçesi için bkz. Helvacı, s.136 dn. 348; Dural, Öz, s..418, Antalya, s.388; Ayan, s.221.

²⁰⁶ Oğuzman, s.293; Şener, s.201; Bolak, s.806; Antalya, s.387 dn 1432; İnan, Ertaş, Albaş, s.510; Ayiter, Kılıçoğlu, s.234. ve 235 dn. 12; Serozan, Engin, s.395; Aybay, s.92 dn. 8; Helvacı, 138 dn.353.

²⁰⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.618.

²⁰⁸ Ayiter, Kılıçoğlu, s.235 dn. 12.

Terekeye dahil olmayan değerler bakımından mirasçının yapmış olduğu işlemler ise, TMK.m.610/II kapsamında değildir. Buna göre, ölen bir kişinin mirasçının yakınlarına bağlanan 5434 s. T.C.Emekli Sandığı Kanunu'na göre dul ve yetim aylığı, 5510 s. Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun ifadesiyle ölüm aylığı²⁰⁹, yine aynı kanunlar kapsamında ödenen emeklilik ikramiyesi²¹⁰, ayrıca TBK.m.53/I-3' te düzenlenen destekten yoksun kalma tazminatı ve TBK.m.56' e göre manevi tazminat talepleri, bu hakların mirasbırakanın ölümü ile doğrudan doğruya mirasçılarda şahsında doğması nedeniyle terekede yer almayacak, böylece tamamen TMK.m.610/III'ün uygulama alanı dışında kalacaktır.²¹¹

2.1.2.4. Ret Süresi İçinde Terekeye Ait Değerlerinin Gizlenmesi veya Mal Edilmesi Nedeniyle(Cezai Olarak) Mirası Ret Hakkının Düşmesi

Mirası ret hakkının düşmesine neden olan TMK.m.610 kapsamındaki sebeplerden bir diğeri ise; TMK.m.610/II' de belirtildiği üzere mirasçının terekeden bir malı kendisine mal etmesi (zimmete geçirmesi) veya gizlemesidir. Medeni Kanunumuzun düzenlediği diğer hallerin aksine bu hal bir medeni hukuk cezası niteliği göstermektedir.²¹² Serozan, Engin, miras bırakana karşı işlenen suç mirastan

²⁰⁹ Şener, s.202; İnan, Ertaş, Albaş, s.510; Ayiter, Kılıçoğlu, s.234 dn. 10; Serozan, s.395. Yarg. İc. İf. D.'nin 10.1.1939 t. kararı: "Ölenin karısına bağlanan maaş, terekeye dahil değildir. Onun için maaş bağlanmakla mirası ret hakkı düşmez."(Şener, s.383); Yarg.2.HD., 25.04.2005 t. 2005/4071 E. 2005/6616 K.:" Dul ve yetim aylığı Emekli Sandığı Kanununa göre belirlenen kişilere verilir. Emekli Sandığı tarafından bağlanan dul aylığı terekeden intikal eden bir hak olarak kabul edilemez. Dul aylığını almak terekeyi tesahüp anlamına gelmez. Öyle ise açıklanan ilkeler çerçevesinde araştırma ve inceleme yapılarak sonucu uyarınca hüküm verilmesi gerekirken..."; Yarg.2.HD., 17.05.2002 t. 2002/5575 E. 2002/6666 K.: "...Davalı Hayriye'nin ceza dosyasındaki müdahale talebi suçtan zarar görmesi sebebi ile şahsi hakkına dayalı olup, mallarda tesahüp anlamında değildir."(Gençcan, s.594); benzer yönde Yarg.12.HD., 26.12.2005 t. 2005/23073 E. 2005/26042 K.(Kaçak, s.308).

²¹⁰ Bu yönde Yarg.2.HD., 20.11.1997 t. 1977/295 E. 1977/414 K.(Şener, s.382).

²¹¹ Oğuzman, s.293 dn. 129; Bolak, s.806; Antalya, s.388; Serozan, Engin, s.395. HGK. 18.04.2007 t. 2007/4-222 E.2007/222 K.: "Destekten yoksun kalma tazminatı niteliği itibari ile bağımsız bir hak olduğundan, mirasın reddedilmiş olması bu tazminatın talep edilmesine engel değildir. O halde, destekten yoksun kalma tazminatı ölüm ile ortaya çıkmasına rağmen, miras bırakanın şahsından doğan ve mirasçılara geçen bir hak değil, doğrudan bu kimselerin kendisinden doğan bağımsız bir haktır. Diğer bir ifadeyle, destekten yoksun kalma tazminatı niteliği itibariyle; üçüncü kişilere, desteğin gelir ve yardımından yoksun kalmaları nedeniyle tanınmış bağımsız bir hak olup, mirasçılık sıfatı ve miras hukuku ile ilgisi yoktur. Çünkü bu hak, mirasçılık sıfatından değil, eylemli olarak destek olma olgusundan kaynaklanmaktadır(YHGK 25.05.1984 gün, E: 1982/9-301, K: 1984/619)..."; Aynı yönde 4.HD. 21.05.1992 t. 1991/3944E. 1992/6778 K.; 4.HD.18.10.1973 t. 1973/10302 E. 1973/8845 K.; Yarg.2.HD., 28.12.1973 t. 1973/7950 E. 1973/7537 K.(Şener, s.382).

²¹² Antalya, s.387; Öztan(Miras), s.333; Aybay, s.92 dn.8; Bolak, s.806; Hatemi, s.124; Ayiter, Kılıçoğlu, s.235; Gönensay, Birsen, s.243; Serozan, Engin, s.396; İnan, Ertaş,

yoksunluk cezasına yol açabilirken(TMK.m.578), burada ortak mirasçılara karşı işlenen suçun mirasın zorla kabul ettirilmesi cezasına yol açabildiğini belirtmiştir.²¹³

Terekeye ait bir malın mal edilmesi (zimmete geçirilmesi) veya gizlenmesi mirasın açılmasından sonra olmalıdır. Buna karşılık, mirasın açılmasından önceki bir fiil ile de terekeden bir malın gizlenmesi mümkündür. Bu duruma mirasbırakanın sağlığında, zimmete geçirme söz konusu olmadan, bir malını elinde bulunduran mirasçının, miras açıldıktan sonra da sesini çıkarmaması örnek olarak verilebilir.²¹⁴ Burada mal kavramı geniş yorumlanmalı terekedeki malvarlığı değerleri, haklar, alacaklar hükmün kapsamına dahil edilmelidir. Çünkü kanun koyucu bu hükümlerle bir mirasçının diğer mirasçılarının ya da alacaklıların aleyhine olarak mirastan kendisine düşecek payı arttırmaya yönelik fiilleri önlemeye, böylece diğer mirasçılarının ve alacaklıların korunmasını amaçlanmıştır. Bu kapsamda çok az değerde mallara yönelik fiiller bu hüküm kapsamına girmeyecektir.²¹⁵

Albaş, s.510-511; Helvacı, s.127; Kocayusufpaşaoğlu, s.614;Dural, Öz, s.418; Şener, s.205-206; Oğuzman, s.293.

²¹³ Serozan, Engin, s.396. Hükümde belirtilen fiillerin Türk Ceza Kanununca cezayı gerektirmesi veya bu fiillerinden dolayı diğer mirasçılarının zarar görmüş olmaları şart olmayıp, fiilin kötü niyetle işlenmesinin yeterli olduğu yönünde bkz. Gönensay, Birsen, s.243.

²¹⁴ İnan, Ertaş, Albaş, s.511; Helvacı, s.129; Şener, s.205; Yarg.2.HD., 5.12.1952 t. 1952/7075 E. 1952/591 K.: “Davacı ve diğer mirasçılar icra dairesine verdikleri 14 Ocak 1945 tarihli dilekçede borcu ve murisden intikal eden hane ve bağıın satılmak suretiyle borcun ödenmesini beyanla sureti tesviye göstermiş olmakla beraber, 1949 tarihine kadar hale ve bağı tasarruf etmeleri ve bağıın mahsulünü alıp zimmete geçirmiş olmaları Medeni Kanunun 550 inci maddesi gereğince red hakkından mahrumiyetlerini müstelzim bulunmuş olduğu halde...”(Özmen, s.595-596). “ Yarg. 2.HD., murise ait telefonu gizleyerek kullanan mirasçının red hakkının düştüğünü kabul etmiş, fakat EMK.m.550(TMK.m.610)’deki “gizleme” kavramıyerine tereke işlerine karışma kavramına dayanmıştır. Yarg.2.HD., 6.11.1975 E. 8046/K. 8423.... Bu kararın gerekçesinde Yarg.HGK., 8.2.1950, E.1-261-140/K.20’ye yapılan atıfta yanlıştır. Zira, HGK., sözü geçen kararında “maksadı mirasçı sıfatıyla terekede tasarruf olmayıp sırf sonradan mirası kabul ettiği zaman ihmali yüzünden gelebilecek bir zararın önüne geçmek” için yapılan davranışı alelade bir idarimuamele saydığı halde Yarg. 2.HD, bu davranışı mirası benimseme addetmektedir. Yarg. HGK., 1.3.1978, 2-3472/192’ de ise, mirasçılarının, ücreti karşılığında telefonu kullanmasının, tereke işlerine karışma sayılmayacağı sonucuna varılmıştır.” (Oğuzman, s.293 dn. 129a). “ Kanuni mirasçı, mirası, kanuni müddeti içinde reddetmiş ve keyfiyetin de tescil edilmiş olması halinde terekeye ait bazı emvalin onun elinde bulunması mirası ret hakkından mahrumiyeti mucip bir keyfiyet olarak ileri sürülemez.” (Gönensay, Birsen, s.243, HUH., 23.1.1957, 2/13/6); Bu yönde YHGK. 19.1.1938 t. 2/69 E. 3 K.; (Özmen, s.550); benzer yönde Yarg.2.HD., 21.5.1973 t. 1973/3517 E. 1973/3393 K.; Yarg.2.HD., 17.3.1975 t. 1975/2207 E. 1975/2533 K. (Özmen, s.570, s.572). Örneğin A öldüğünde karısı B ve oğlu C hayattadır. Her ikisi de A’nın alacaklılarına ödenecek pek çok borcu olduğunu bildikleri için mirası ret etmeyi düşünmektedirler. B, henüz mirası ret etmeden A’nın babasından kalan saati rehnetmiş ve bir miktar para almıştır. Burada, B mirası ret edemeyecektir. (Öztan, s.327);

²¹⁵ Antalya, s.387; Helvacı, s.127; Kocayusufpaşaoğlu, s.614; Dural, Öz, s.418; Oğuzman, s.293; Aybay, s.92 dn. 8.; Bolak, s.808-807.

Son olarak, bu hüküm dahilinde mirası ret hakkının düşmesi sonucunun meydana gelmesi için mirasçının kendi mirasçılık sıfatını ve mal ettiği veya gizlediği malın terekeye ait olduğunu bilmesi ve bu fiili kasten işlemesi aranmıştır. Yani kasıtlı bir fiile bağlanan bu cezanın söz konusu olabilmesi için mirasçının en azından ayırt etme gücüne sahip olması gerekmektedir.²¹⁶

2.1.3. Devletin Mirasçılığı Ve Mirası Ret Hakkı

TMK.m.501'de mirasçı bırakmaksızın ölen kimsenin mirasının devlete geçeceği düzenlenmiştir. Söz konusu hükme göre, devlet yasal mirasçı sıfatına sahip olabilecektir. Devletin yasal mirasçı olabilmesinde en önemli şart, mirasbırakanın hiçbir yasal mirasçıya sahip olmamasıdır. Bunun dışında tüm tereke için mirasçı atanmamış olması da gerekmektedir. Ancak hiçbir yasal mirasçının olmadığı durumda, mirasbırakanın terekenin bir kısmı için bir mirasçı ataması halinde, kalan kısım devlete ait olacağından, devletin atanmış bir mirasçı ile birlikte miras ortaklığını oluşturması da mümkündür.²¹⁷ Bahsedilen hususlar gereği mirasbırakanın hiçbir yasal mirasçısının bulunmadığının tespiti bakımından TMK.594 hükmü önem arz etmektedir. Söz konusu düzenlemeye göre, mirasbırakanın mirasçısı bulunup bulunmadığı veya mirasçıların tamamı bilinmiyorsa, sulh hâkimi uygun araçlarla ve bir ay ara ile iki defa ilân yapıp hak sahiplerini son ilândan başlayarak en geç bir yıl içinde mirasçılık sıfatlarını bildirmeye çağırır. İlân süresinde kimse başvurmazsa ve sulh hâkimi de hiçbir mirasçı tespit edememişse, miras sebebiyle istihkak davası açma hakkı saklı kalmak üzere miras Devlete geçer. Böylece hükümde belirtilen sürecin tamamlanması ile Devlet mirasçılık sıfatını mirasbırakanın ölüm anından itibaren etkili olacak şekilde kazanacaktır.²¹⁸

²¹⁶ İnan, Ertaş, Albaş, s.511; Helvacı, s.127; Dural, s.418; Oğuzman, s.293 ve dn. 131a; Aybay, s.92 dn. 8; Ret hakkının böylesine bilinçli ve hukuka aykırı bir eylem yüzünden cezai bir yaklaşımla ve yaptırımla düşürülmesinden sonra, ret hakkının ne önemli sebeple yeni süre verilerek ne de irade bozukluğuna dayalı bir iptalle diriltilemeyeceğinin kendiliğinden anlaşılacağı belirtilmiştir (Serozan, Engin, s.396).

²¹⁷ Dural, Öz, s.47-48.

²¹⁸ İsviçre-Türk Hukuklarında devlet, terekeye Medeni Hukuktan doğan kanuni mirasçılık sıfatına dayanarak el koymaktadır. Devlet de bir kanuni bir mirasçıdır. Yoksa, devletin sahipsiz kalan terekeyi kamu hukukuna dayanan hakimiyet hakkı sebebi ile ele geçirmesi söz konusu değildir (Kocayusufpaşaoğlu, s.118; Dural, Öz, s.48; Oğuzman, s.92). Farklı yönde görüşte olan Berki,devletin sahipsiz terekeye elinde bulundurma sıfatıyla el koyduğu düşüncesinde isabet bulunduğunu belirtmiştir. Berki, devlet kelimesinin manası ile mirasçı olsa idi, hısımların mirasçılığının mesuliyeti ile Hazine

Devletin mirasçılığı tali bir nitelik taşımakta olup, her mirasbırakanın bir mirasçısının olması zorunluluğundan kaynaklanmaktadır. Bu kapsamda yasal mirasçılarının mirastan yoksunluk, mirasçılıktan çıkarma sebepleri ve mirastan feragat sözleşmesi, mirasın reddi ile mirasçılık sıfatlarını kaybetmeleri sonucunda da devletin mirasçılık sıfatını kazanması mümkündür.²¹⁹ Devletin yasal mirasçı olması dışında, ayrıca sadece atanmış mirasçı veya vasiyet alacaklısı olması da söz konusu olabilecektir.²²⁰

Devletin tereke borçları bakımından sorumluluğuna ilişkin TMK.m.631/II hükmü uygulama alanı bulacaktır. Sözü edilen düzenlemeye göre, mirasın devlete geçmesi hâlinde sulh mahkemesi, resen Kanunda yer alan usuller uyarınca terekenin resmî defterini düzenler. Devlet, deftere yazılan borçlardan sadece terekeyle sınırlı olarak sorumludur.²²¹

Devletin mirası reddine ilişkin olarak öğretide iki görüş ileri sürülmektedir. Bunlardan ilki devletin, isteği halinde, TMK.m.501 gereğince yasal mirasçı sıfatı ile kendisine kalan mirasın reddedilebileceği yönündeki görüştür. TMK. m.605/1 "*Yasal ve atanmış mirasçılar mirası reddedebilirler.*" hükmünden hareketle de bu sonuca varılmaktadır. Burada tek başına mirasçı olan devletin mirası reddettiği zaman TMK.m.612 en yakın mirasçılarının tamamı tarafından ret ilgili hüküm uygulanacak ve tereke iflas hükümlerine göre tasfiye edilecektir. Ancak tasfiye sonunda TMK.m.612/II "*Tasfiye sonunda arta kalan değerler, mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verilir.*" de belirtildiği üzere arta kalan değer devlete kalacaktır²²² Diğer görüş ise, kanun koyucunun devletin sorumluluğunu zaten kazanılan tereke

mesuliyeti arasında hiçbir fark olmayacağını, bundan başka devletin mirası reddi ile mirastan feragati ile gerçek mirasçılarının mirası reddi arasında fark bulunmayacağını ifade etmiştir (Şakir Berki, "*Türk Medeni Kanununda Devletin Mirasçılığı*", AÜHFD., C. 20, S.1-4, 1963, s.116).

²¹⁹ Öztan(Miras), s.59; Kocayusufpaşaoğlu, s.118; Dural, Öz, s.48; Berki, s.144-150; Oğuzman, s.92.

²²⁰ Mirasbırakandan farklı olarak, mirasçı hem gerçek hem de tüzel kişi olabilir. Ancak bu iki kişilik yönünden mirasçı olmada fark vardır. Gerçek kişiler hem yasal hem atanmış mirasçı olabilirken, tüzel kişiler, yukarıda bahsettiğimiz gibi devlet hariç, sadece atanmış mirasçı olabileceklerdir. Bu nedenle devletin atanmış mirasçı olmasında sakınca bulunmamaktadır. Ayrıca tüzel kişiler bakımından vasiyet alacaklısı olmak da mümkündür.(Dural, Öz, s.6, s.150); Devletin atanmış mirasçılığı ve belirli mal vasiyetinden yararlanması bakımından ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Berki, s.122-128.

²²¹ Berki, s.131; Ayrıca Berki, mirasbırakan yabancı bir devleti mirasçı olarak atanmışsa veya kanunen mirasçı olan devletin, miras sözleşmesi ile atanmış olması durumunda sınırlı sorumluluğun söz konusu olmayacağı kişisel sorumluluklarının gündeme geleceğini belirtmiştir (Berki, s.133).

²²² Kocayusufpaşaoğlu, s.120-121; Helvacı, s.47-48.

değerleri bakımından(yani aktifleri) ile sınırlı tutmuş olduğundan devletin mirası ret hakkına ihtiyacının olmayacağı yönündedir.²²³

2.1.4.Vasiyet Alacaklısının Vasiyeti Ret Hakkı

Bilindiği üzere Türk Medeni Kanunumuzda düzenlenen ölüme bağlı tasarruflar ikiye ayrılmaktadır. Bunlar içerik bakımından ölüme bağlı tasarrufu düzenleyen maddi anlamda ölüme bağlı tasarruf ile mirasbırakanın iradesini açıklarken uyması gerekli şekil kurallarını düzenleyen şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflardır. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar, TMK.m.531 vd. düzenlenen vasiyetname ile TMK.m.545 vd. yer alan miras sözleşmesidir. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflara ise, özellikle TMK.m.514-530 sayılan mirasçı atama, vasiyet(belirli mal bırakma), koşul ve yükleme, vakıf kurma gibi örnekleri verebiliriz. Burada konumuz açısından önemli olan tasarruf, vasiyettir.²²⁴ Vasiyet, mirasçı atanmasını gerektirmeyen, mirasçılara karşı nisbi hak doğuran, bütün ölüme bağlı tasarrufları içeren bir üst kavram olarak tanımlanabilir.²²⁵ Belirli mal bırakma, alt vasiyet, alacak vasiyeti örnek verilebilir. TMK.m.527 ve TMK.m.517 hükümlerine göre ise de vasiyet, hem miras sözleşmesinin hem de vasiyetnamenin konusu olabilecektir.

TMK.m.600/I-II' de belirtildiği üzere, vasiyet alacaklısı olan kişi (bu kişi mirasçı da olabilir) mirasbırakanın ölümünde, kural olarak mirasçılara karşı ileri sürülebilecek kişisel (nisbi) bir alacak hakkına sahip olacaktır.²²⁶ Vasiyet alacaklıları

²²³ Berki, s.147-148.

²²⁴ Dural, Öz, şekli anlamda bir ölüme bağlı tasarruf olan vasiyetnameyi ifade etmek üzere vasiyetname teriminin yanında vasiyet terimi de kullanıldığını (örnek olarak bkz. TMK 531 ve kenar başlığı, TMK 539), vasiyetin maddi anlamdaki ölüme bağlı tasarruf olduğu için, şekli anlamda bir ölüme bağlı tasarruf olan vasiyetnameyi ifade için kullanılmasının doğru olmadığını belirtmiştir. Ayrıca Medeni Kanununun 517.maddesinde, vasiyet terimi yerine (ve onunla birlikte), belirli mal bırakma terimini kullanılmaktaysa da, bunun, vasiyet teriminin kelime anlamında bir değişikliğe sebep olmayacağını ifade etmiştir. (Dural, Öz, s.53)

²²⁵ TMK.m.517'nin başlığında "belirli mal bırakma" ifadesi kullanılması çok eleştirilmiştir.(eski Medeni Kanun m.464 için de geçerli) Bunun sebebi vasiyetin sadece belirli mal bırakmaktan ibaret olmayıp, aksine belirli mal bırakmanın vasiyetin bir türü olmasıdır. Bu kapsamda belirli mal bırakma, vasiyetin karşılığı olarak değil, vasiyetin belirli bir mala ilişkin olması için kullanılması gerekmektedir (Dural, Öz, s.142-143). Ayrıca kanuni vasiyet kavramı için bkz. Dural, Öz, s.155.

²²⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s.51;Dural, Öz, s.144-145; Şener, s.187; Oğuzman, s.7, 285; Serozan, Engin, s.63; İnan, Ertaş, Albaş, s.76; Aybay, s.89; Ayiter, Kılıçoğlu, s.227. Vasiyet alacaklıları, külli halef olan mirasçılardan farklı olarak, tereke üzerinde tam bir hak elde etmeyip, sadece kendilerine vasiyet edilen şeye ilişkin mirasçılara karşı bir alacak hakkı elde eder. TMK.m.600/I' in istisnasını TMK.m.601/II: "*Kendisine mirasbırakanın ölümünde ödenecek bir sigorta alacağı vasiyet edilen kimse, sigorta sözleşmesinden doğan istem hakkını sigortacıya karşı doğrudan doğruya kullanabilir.*"

külli halef olmayıp, vasiyet borçlusuna cüzi haleftir, bu nedenle tereke borçlarından kişisel sorumluluğu söz konusu değildir.²²⁷

Vasiyet alacaklısının tereke borçlarından kişisel olarak sorumlu olması söz konusu olmamasına rağmen, kanunumuzda vasiyet alacaklısının vasiyet alacağını reddedebileceği düzenlenmiştir. TMK. "Vasiyetin reddi" başlıklı m.616 düzenlemesine göre,vasiyet alacaklısının vasiyeti reddetmesi hâlinde, mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, bu redden vasiyet yükümlüsü yararlanır. Bu hüküm ile vasiyetin ret edilebileceği sonucunu çıkarabilmekte fakat nasıl gerçekleştirileceği noktasında soru işaretleri oluşmaktadır. Bu noktada mirasın reddi hükümlerinin uygulanacağı düşünülecekse de, sadece bir alacak hakkı söz konusu olduğundan bunun mümkün olmadığı, vasiyet alacağının reddi konusunda farklılıkların bulunduğu sonucuna varılmaktadır.²²⁸ Burada vasiyet alacaklısı mirasın reddi gibi tek taraflı bir irade beyanı ile ret hakkını kullanacak fakat herhangi bir şekil şartı söz konusu olmayacaktır. Beyanın şarta veya kayda bağlı olup olmaması önem taşımamakta, ayrıca sulh mahkemesine varması gerekli bir irade beyanı da aranmamaktadır. Ayrıca ret tutanakla tespit edilmeyecektir.²²⁹ Bunlarla birlikte vasiyetin reddi için mirasın reddinde olduğu gibi ayırt etme gücü yeterli görülmemiş, vasiyet alacaklısının fiil ehliyetine sahip olması aranmıştır.²³⁰

TMK.m.616'da ret için bir süre de öngörülmemiştir. Ancak TMK.m.602' de yer alan, vasiyet alacaklısının dava hakkının, ölüme bağlı kazandırmayı öğrenmesinin veya vasiyet borcu daha sonra muaccel olarsa muaccel olma tarihinin üzerinden on yıl geçmekle zamanaşımına uğrayacağına ilişkin hükümden yola çıkarak vasiyet alacağının 10 yıl içinde talep edilmemesi halinde reddi anlamına geleceği ifade edilmiştir. Bu görüş kanunda bu yönde bir ifadenin yer almaması ve alacak hakları

hükümü oluşturmaktadır;Vasiyetin konusunun bir yapma borcu olması hali bakımından yapılan değerlendirmeler için bkz. Kocayusufpaşaoğlu, s.595-596.

²²⁷ Kocayusufpaşaoğlu, s.51-52; Dural, Öz, s.15-16; Şener, s.187; İmre, Erman, s.11-12; Serozan, Engin, s.64;Ayiter, Kılıçoğlu, s.231; İnan, Ertaş, Albaş, s.77, s.502; Terekedeki tek başına mal üzerinde dahi ölüm ile doğrudan doğruya hak kazanamadığından mirasbırakanın cüzi halefi dahi olmayacağı yönünde bkz. Oğuzman, s.7.

²²⁸ Gönensay, Birsen, s.261; Öztan(Miras), s.340;Serozan, Engin, s.387; Helvacı, s.205 ve dn. 513; Aybay, s.90 dn.5; Vasiyetin reddinin teknik olarak bir alaktan feragat olduğu yönünde bkz. Dural, Öz, s.153 dn. 376.

²²⁹ Öztan(Miras), s.330.

²³⁰ Helvacı, s.207

bakımından sona ermenin söz konusu olmamasından dolayı eleştirilmiş, bir süreye bağlı olmaksızın vasiyeti reddin mümkün olduğu belirtilmiştir.²³¹

Vasiyeti alacaklısı sahip olduğu ret hakkını kullanmadan ölmesi durumunda mirasçılardan kendilerine geçen bu alacak noktasında ret hakkını kullanması mümkündür. Ancak vasiyet alacaklısı, alacağı talep hakkına sahip olmadan ölürse, TMK.m.581/II' de yer alan, vasiyet alacaklısı mirasbırakandan önce ölmüş ise, tasarruftan aksi anlaşılmadıkça, vasiyeti yerine getirme yükümlülüğü, vasiyet yükümlüsünün yararına ortadan kalkar, hükmü uygulama alanı bulacaktır.

Vasiyet alacağının reddedilmesi ile birlikte TMK.m.616'da belirtildiği üzere mirasbırakanın arzusunun başka türlü olduğu tasarruftan anlaşılmadıkça, bu reddin vasiyet yükümlüsünün yararlanacağı sonucu çıkmaktadır.²³² Vasiyet alacağının reddinin iptalini ise, İİK.m.280' de yer alan, malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun, alacaklılarına zarar verme kastıyla yaptığı tüm işlemler, borçlunun içinde bulunduğu malî durumun ve zarar verme kastının, işlemin diğer tarafınca bilindiği veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunduğu hâllerde iptal edilebileceği yönündeki hüküm gereğince, vasiyet alacaklısının alacaklılarının gerçekleştirilmesi mümkündür.²³³

2.2. MİRASIN HÜKMEN REDDİ

TMK.'nın "Ret hakkı" başlıklı m.605/II' ye göre, ölümü tarihinde mirasbırakanın ödemedi aczi açıkça belli veya resmen tespit edilmiş ise, miras reddedilmiş sayılır. Bu hüküm gereğince, mirasbırakanın ödemedi aczinin açıkça belli veya resmen tespit edilmiş olması şartları dahilinde mirasın ret edilmiş sayıldığı yönünde bir karine söz konusudur.²³⁴ Gerçek redde ilişkin olarak daha önce

²³¹ Serozan, Engin, s.387; Helvacı, s.206; Oğuzman, s.287; Kocayusufpaşaoğlu, s.596; Dural, Öz, s.152-153.

²³² Dural, Öz, s.422-423; Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Antalya, s.390, s.338; Ayan, s.224; Gönensay, Birsen, s.261-262.

²³³ Bu görüşte olan Bolak, ayrıca mirasbırakanının bağış mükellefiyetli olsun veya olmasın mirasbırakanın alacaklılarının vasiyet alacaklısının ret tasarrufuna karşı dava haklarının bulunmadığını ifadesi etmiştir (Bolak, s.810). Vasiyet alacaklısının reddine karşı, onun alacaklılarının TMK.m.617'ye dayanarak iptal davası açamayacakları yönünde Helvacı, s.209-210 ve dn. 210.

²³⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s.619; Öztan(Miras), s.329; Oğuzman, s.295; Şener, s.207; Dural, Öz, s.419; Hatemi, s.125; Gönensay, Birsen, s.238; İnan, Ertuş, Albaş, s.507; Ayiter, Kılıçoğlu, s.240; Aybay, s.93; Bolak, s.802; Ayan, s.221; Antalya, s.381; Serozan, Engin, s.396.

belirttiğimiz üzere mirasın hükmen reddinde de amaç mirasbırakanın borçları noktasında sorumluluktan kurtulmaktır.²³⁵

Mirasın hükmen reddin hukuki niteliği konusunda değerlendirmelere bakacak olursak, karşımıza iki görüş çıkacaktır. Bunlardan kanun koyucunun hükmen redde ilişkin hükümlerle mirasın külli halefiyeti ilkesine istisna getirdiğine ilişkin görüşe göre, TMK.m.605/II hükmünde belirtilen şartların gerçekleşmesi dahilinde külli halefiyet gerçekleşmeyecek, mirasçılar ancak açıkça veya örtülü olarak kabul etmeleri halinde mirası kazanacaklardır.²³⁶ Bu görüşe külli halefiyet ilkesine bir istisna getirilmediği noktasında karşı çıkmıştır.²³⁷

Diğer bir görüşe göre ise, eğer burada mirasın kazanılması için mirasçıların kabul etmeleri aranırsa mirasbırakanın ölümü ile sahipsiz bir tereke söz konusu olacak ve ayrıca terekenin olağan yönetiminin sınırları içinde kalan ya da mirasbırakana ait işlerin yürütülmesi için zorunlu işlerin yapılması halinde (bunlar daha önce belirtildiği üzere ret hakkının düşmesine neden olmaz) dahi mirasın kabul edildiği sonucu ortaya çıkacaktır. Yani mirasçının tereke üzerinde hiçbir hakkı söz konusu olmayacak, en küçük işlemleri terekeye gereğinden fazla karışma olarak değerlendirilecektir. Bu kapsamda doktrinde hükmen ret halinde de külli halefiyetin geçerli olacağı, mirasçının kendisine geçmeyen mirası reddedemeyeceği yönündeki

²³⁵ Helvacı, bu amacı özellikle mirasın hükmen reddinde yoğun olarak görmenin mümkün olduğunu ifade etmiştir (Helvacı, s.12). Konuya ilişkin Yarg.4.HD., 25.5.2009 t. 2009/7583 E. 2009/7060 K. sayılı kararda, davacı idare, davalıların miras bırakanının yol açtığı haksız eylem sonucunda zarar görenlere yapılan ödemelerin, haksız eylemi gerçekleştiren mirasçılara alınmasını istemiştir. Buna karşılık davalılar ise, haksız eylemi gerçekleştiren miras bırakanın terekesinin borca batık olduğunu, kendilerine husumet yöneltilemeyeceğini ileri sürerek istemin reddedilmesi gerektiğini savunmuşlardır. Yerel mahkemece, istemin bir bölümü kabul edilmiş; karar, davalılardan Süleyman, Bektaş, Ahmet, Zeynep ve A.Şükrü tarafından temyiz olunmuştur. Bu kapsamda Yargıtay, terekenin borca batık olduğunun tespiti ayrı bir dava açılarak istenebileceği gibi, açılmış bir davada savunma olarak da ileri sürülebileceğini belirtmiştir. Ayrıca Yargıtay, açılmış bir davada ileri sürülen bu savunmanın HUMK'nın 222 ve izleyen maddeleri gereğince hadiseler biçiminde incelenip karara bağlanması gerektiğini, şu durumda davalıların, terekenin borca batık olduğuna ilişkin olarak gösterdikleri tüm kanıtlar toplanıp savunma doğrultusunda değerlendirilerek bir karar verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

²³⁶ Gönensay, Birsen, s.238; HGK. 14.03.2001 t., 2001/2-220 E. ve 2001/240 K. sayılı kararında, hükmi reddin sonuç doğurması için herhangi bir irade açıklaması ya da dava yolu öngörülmediği, reddin kendiliğinden oluştuğu kabul edilip, mirasın açılma ile kendiliğinden mirasçıya intikal edeceği yönündeki kurala istisna getirildiği belirtilmiştir (Horozoğlu, s.12 dn.28).

²³⁷ Helvacı, madde metninde belirtilen hallerin gerçekleştiği ihtimallerde dahi, mirasçıların mirası, mirasbırakanın ölüm anında kanunen kazanmakta olduğunu, eğer belirtilen hallerde, mirasçılar bu sıfatlarını muhafaza etmek istiyorlarsa bu hususa ilişkin iradelerini açık veya örtülü olarak ortaya koymak mecburiyetinde olduğunu belirtmiştir. Helvacı, burada susmanın mirası reddetmemek anlamına gelmemekte, aksine mirası reddetmek anlamına geldiğini ifade etmiştir (Helvacı, s.191).

bu görüş genel kabul görmüştür. Fakat burada gerçek reddin farklı olarak geçici olarak mirasın kazanılması durumunda susmanın ret anlamına geleceği de ifade edilmiştir.²³⁸

2.2.1.Mirası Hükmen Reddin Şartları

TMK.m.605/II' de belirtilen mirasın hükmen reddedilmiş sayıldığına dair karinenin gündeme gelebilmesi için, mirasbırakanın ölümü anında borçları ödemekten aczinin mevcut olması ve bunun açıkça belli veya resmen tespit edilmiş olması gerekmektedir. Bunların dışında ayrıca TMK.m.610/II kapsamında mirası ret hakkının düşmesi hallerinin gerçekleşmiş olmaması aranmıştır.²³⁹

Mirasbırakanın borçları ödemekten aciz olması, bir ön şart olarak ifade edilmiş, bu ifadeden yürürlükten kalkan Kanunda belirtilen “terekenin borca batık olması” yani terekenin pasifinin aktifinden fazla olduğunun anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Buna göre, mirasbırakana açılan davalar veya yapılan icra takipleri, mirasbırakanın geçici nakit sıkışıklığı bununla birlikte örneğin dilenci, serseri veya buna benzer bir hayat sürmesi üzerine ödemekten aciz olduğuna dair yapılan yorumların yeterli olmadığı, ödemedi aciz halinin mirasbırakanın ölüm anında açıkça belli olması veya resmen tespitinin gerektiği belirtilmiştir.²⁴⁰

Doktrinde bir görüş, Kanunda belirtilen “ölümü tarihinde” ifadesinden, mirasbırakanın ölümü sırasında bu bilginin mevcut olmasının zorunlu olduğunun anlaşılması gerektiğini belirtmiştir. Bir diğer görüş ise, mirasbırakanın borçlarını

²³⁸ Helvacı, s.193; Kocayusufpaşoğlu, s.620-621; Ayiter, Kılıçoğlu, s.240.

²³⁹ Konuya ilişkin Yarg.2.HD., 12.5.2009 t. 2009/6082 E. 2009/9439 K. sayılı kararında, terekenin borca batık olması sebebiyle hükmen reddi isteğine ilişkin(TMK m. 605/2) davada,ret hakkının yitirilmesine ilişkin TMK.m.610/II' nin sadece normal terekeler hakkında değil, hükmen ret durumunda da uygulanacağı, onun için bir mirasçı, kesin şekilde mirasa sahip çıkıp, TMK.m.610 kapsamında tasarruflarda bulunduktan sonra hükmen reddi ileri süremeyeceği sonucuna varılmıştır.

²⁴⁰ Helvacı, s.195; Horozoğlu, s.13-15; Ayrıca bu tespitte vasiyet borcu(örneğin belirli mal bırakma vasiyeti üzerine) hesaba dahil olmayacaktır. Bununla birlikte bu şartların gerçekleşip gerçekleşmesinde tereddüt söz konusu ise, mirasçılar gerçek ret haklarını kullanabileceklerdir. Serozan, Engin, TMK.m.605/II kuralı anlamında miras bırakanın borçlarını ödeme güçsüzlüğü, yürürlükten kalkan MK.m.545 anlamında terekenin borca batıklığından, yani terekenin pasifinin aktifinden fazla olmasından farklı bir anlam taşıdığını belirtmiştir.Burada hiçbir borcu olmayan bir dilencinin veya serserinin terekesi borca batık sayılamayacağı halde onun ödeme güçsüzlüğünün apaçık ortada olduğu, buna karşılık, geçici ödeme güçsüzlüğü (nakit darlığı) içine düşen bir mirasçının terekesinin hiç de borca batık olmayabileceğini ifade etmiştir. Sonuç olarak Serozan, Engin, değişik anlam taşıyıcılar da her iki olguyu hükmen ret karinesinin yürürlüğü için yeterli görmenin yerinde olacağını savunmuştur(Serozan, Engin, s.396).

ödemekten aciz olması durumunun mirasbırakanın sağlığında veya ölümünden sonra açıkça belirli hale gelmesinin ya da tespit edilmiş olmasının önemi olmadığını kabul etmektedir.²⁴¹

2.2.1.1. Mirasbırakanın Ödemeden Aczinin Açıkça Belli Olması

TMK.m.605/II' de yer alan "*mirasbırakanın ödemeden aczi açıkça belli... ise, miras reddedilmiş sayılır.*" ifadesinden, bu durumun tam olarak belirli olması, bu kapsamda mirasçılarının ve mirasbırakanın sosyal ve ekonomik çevresince bilinmesi gerektiği öngörülmektedir. Burada her türlü delil ile ispat mümkündür. Ancak mirasçısının ekonomik durumunun tespiti çeşitli sebepler ve buna bağlı yanlış çıkarımlardan dolayı her zaman kolay değildir. Bu nedenle somut olaya göre hakimin takdiri durumunun tespitinde önem arz etmektedir.²⁴²

2.2.1.2. Mirasbırakanın Ödemeden Aczinin Resmen Tespit Edilmiş Olması

TMK.m.605/II' de yer alan "*mirasbırakan ödemeden aczi..... resmen tespit edilmiş ise, miras ret edilmiş sayılır.*" ifadesinden ise ödemeden aczin birtakım resmi belge ve durumlarla tespit edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır. Bunlara, mirasbırakan aleyhine yürütülen takipler neticesinde geçici veya kesin aciz belgesi alınmış olması, mirasbırakanın iflası kararı, konkordato sürecinde olması veya iflasın ertelenmesi durumunda olması örnek olarak verilebilir.²⁴³ Yürürlükten kalkan Kanun zamanında ödemeden aczin (borca batıklık) sabit olmasının (yani tespiti) resmen tespit edilmiş olması şeklinde yorumlanması gerektiği ifade edilmişti. Ancak Yargıtay kararlarında sabit olmayı geniş yorumlayarak her türlü delil ile ispatı mümkün görmekteydi.

²⁴¹ Helvacı, s.195; Ayiter, Kılıçoğlu, s.240-241; Şener, s.207; İnan, Ertaş, Albaş, s.509; Serozan, Engin, s.397.

²⁴² Helvacı, s.195-196; Kocayusufpaşaoğlu, s.619; Öztan(Miras), s.329; Oğuzman, s.295 ve dn.135; Şener, s.207; Dural, Öz, s.419; Hatemi, s.125; Gönensay, Birsen, s.238; İnan, Ertaş, Albaş, s.508; Ayiter, Kılıçoğlu, s.240; Aybay, s.93; Horozoğlu, s.16 ve 17; Bolak, s.802; Ayan, s.221; Antalya, s.381; Serozan, Engin, s.397; Yarg.2.HD., 5.07.2004 t. 2004/8030 E. 2004/8918 K. sayılı kararında, mirasbırakanın terekesinin borca batık olmasının mutlaka resmi bir belgeyle ispatına gerek olmadığı, borca batıklığın her türlü delille ispatının mümkün olduğu ifade edilmiştir. Benzer yönde Yarg.2.HD., 23.10.2007 t. 2007/18978 E. 2007/14151 K.; Yarg.2.HD., 2.05.2002 t. 2002/4975 E. 2002/5721 K.(Gençcan, s.583).

²⁴³ Helvacı, s.196; Kocayusufpaşaoğlu, s.619; Öztan(Miras), s.329; Oğuzman, s.295; Şener, s.207; Dural, Öz, s.419; Hatemi, s.125; Gönensay, Birsen, s.238; İnan, Ertaş, Albaş, s.508; Ayiter, Kılıçoğlu, s.240; Aybay, s.93; Bolak, s.802; Ayan, s.221 dn. 22; Antalya, s.381.

Yürürlükte olan Kanun ise hükümde yer alan resmen tespit ifadesi ile konuya netlik kazandırmış bulunmaktadır.²⁴⁴

2.2.2.Mirası Hükmen Reddi Hakkının Kullanılması

Bahsedilen şartların gerçekleşmesi dahilinde mirasçılarının mirası ret etmiş sayılacakları karine olarak kabul edilmiştir. Bu nedenle mirasçılarının hükmen reddin sonuç doğurması için sulh mahkemesine bu hususta bir ret beyanında bulunmalarına gerek bulunmamaktadır. Ancak mirasçılarının(birlikte veya herhangi biri) bu durumun tespiti için dava açmalarına engel yoktur. Bununla birlikte ödemedi aciz olma mirasçılar aleyhine açılmış bir davada veya bir icra takibine yönelik itiraz olarak ileri sürülebilecektir. Böylece mirasçılarının mirası hükmen reddi hakkını kullandıklarından söz edilecektir. Bununla birlikte TMK.m.619 resmi defter tutma veya TMK.m.632 vd. resmi tasfiye talebinin bulunduğu durumda, mirası hükmen reddin anlamı ve yararı ortadan kalkacaktır.²⁴⁵

2.2.2.1. Mirasın Hükmen Reddine İlişkin Tespit Davası

Herhangi bir zamanaşımı veya hak düşürücü süre olmaksızın mirasçılar, mirasbırakanın aciz halinde olduklarını tespit için dava açabilecekler ve böylece daha sonra aleyhlerine karşı muhtemel dava ve icra takiplerine karşı ileri sürebilecekleri kesin bir delil elde etmiş olacaklardır.²⁴⁶ Bu davanın çekişmeli yargıya dahil olduğu, karşı tarafını ise tereke alacaklılarının oluşturduğu belirtilmiştir.²⁴⁷ Görevli mahkemenin tespitinde ise HUMK. zamanında davanın

²⁴⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s.620;Oğuzman, s.295 dn.136; Şener, s.207-208; Gönensay, Birsen, s.238-240'da yer alan dn.lar.; İnan, Ertaş, Albaş, s.508. EMK.m.545/c.2: *"Müteveffanın vefatı anında terekenin borca müstağrak olduğu şayi veya sabit olursa, miras reddedilmiş olur."*

²⁴⁵ Şener, s.209; Bolak, s.804. Ret intikalinde de söz konusu olabileceği yönünde bkz. Bolak, s.804; Ayan, s.222.

²⁴⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Oğuzman, s.295, s.296; Şener, s.208; Dural, Öz, s.419; İnan, Ertaş, Albaş, s.508; Ayiter, Kılıçoğlu, s.241; Bolak, s.804; Ayan, s.222 ve dn.24; Antalya, s.381-382; Yargıtay'ın 23.12.1942 tarihli İçtihatı Birleştirme Kararında,mirasçılarının terekenin borca batık olduğunu, ret süresi geçtikten sonra da aleyhlerine bir icra takibi veya dava esnasında ileri sürebilecekleri gibi, genel esaslara göre bunun tespitini de dava edebileceğini belirtmiştir(Serozan, Engin, s.397).

²⁴⁷ Yarg.2.H.D.'nin 2011/3472 E. 2011/5234 K.sayılı kararında,Yargıtay, davacının dava dilekçesinde miras bırakan babasının öldüğünü, öldüğü zaman pek çok borç yükü altında olup hakkında icra takipleri bulunduğunu, ödeme imkanı olmadığını, terekesinin borca batık olduğunu ileri sürdüğüne göre, isteğin mirasın kayıtsız şartsız reddine ilişkin olmayıp, miras bırakanın ölüm tarihinde ödemedi aczinin tespiti/bu sebeple mirasın

değerine göre sonuca varılacağı, bu kapsamda sulh hukuk veya asliye hukuk mahkemelerinin görevli olabileceği ifade edilmiştir.²⁴⁸ Yetkili mahkemenin tespitinde ise tartışmalı söz konusu olup HUMK.m.9' a göre genel yetki kuralı uygulanmasının gerektiği yönünde görüş ile TMK.m.576'dan hareketle mirasbırakanın yetkili olacağı yönünde iki görüş ileri sürülmüştür.²⁴⁹ Şu an yürürlükte olan 6100 sayılı HMK.'ya göre ise, göreve ilişkin hükümlerinde dava değerinin artık bu hususta etkili olmaması ve bu hususta Türk Medeni Kanunu ve Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda sulh mahkemelerini işaret eden bir hüküm olmaması nedeniyle HMK.m.2' de malvarlığına ilişkin davalarda görevli olan asliye hukuk mahkemesinin görevli olacağı sonucuna varılabilir. Yetki konusunda ise, TMK.m.576' dan hareketle mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesinin yetkili olması söz konusu olabilir. Böylece görevli ve yetkili mahkeme terekeyi tespit edip aktif ve pasif dengesine bakacak, eğer pasifler aktiflerden fazla ise(yani tereke borca batık ise) mirasbırakanın ödemen aczinin açıkça veya resmen tespit edilmiş olduğuna ilişkin incelemesi sonrasında kararını verecektir.

2.2.2.2. Mirası Hükmen Reddin Mirasçılar Aleyhine Açılmış Bir Davada İtiraz Olarak İleri Sürülmesi

Tereke alacaklıları, külli halefiyet ilkesi gereği mirasçılara geçen tereke noktasında alacaklarını mirasçılar aleyhine dava konusu yapabilir. Bu halde mirasçılar mirası hükmen reddedilmiş olduğunu ileri sürebileceklerdir. Daha önce de

hükmen reddine ilişkin olduğunu belirtmiş, bu kapsamda bu davanın açılması için kanunda bir süre öngörülmemiş olup, alacaklılara karşı her zaman açılmasının mümkün olduğunu ifade etmiştir. Benzer yönde Yarg.2.HD., 22.10.2007 t. 2007/19537 E. 2007/14058 K.; Yarg.2.HD., 2.5.2005 t. 2005/4700 E. 2005/7034 K.; Yarg.2.HD., 12.3.2003 t. 2003/2236 E. 2003/3374 K.(Gençcan, s.582); HGK., 16.4.2008 t. 2008/332 E. 2008/336 K.; Yarg.2.HD., 5.3.2009 t., 2009/17267 E. 2009/3864 K.

²⁴⁸ Yarg.2.HD., 09.05.2002 t. 2002/5162 E. 2002/6139 K. sayılı kararda, davacı mirasçılar mirasbırakan Osman'ın terekesinin borca batık olması nedeniyle reddini istemişlerdir. Türk Kanunu Medenisinin 545/II'nci maddesi gereğince açılan bu davada borç miktarının belirlenmesi ile, davanın alacaklı veya alacaklılara yöneltilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

²⁴⁹ HUMK. zamanındaki bu konuya ilişkin çözümü için: Yarg.2.HD., 17.04.1997 t. 1997/3065 E. ve 1997/4332 K. sayılı karar ve muhalefet şerhi önem arz etmektedir. Kararda "...terekenin borca batık olduğunun tespiti hakkındaki davada yetkili mahkeme, davalının yani tereke alacaklısının davanın açıldığı zamandaki ikametgâhı mahkemesidir." denilmektedir. Bu karara muhalefet şerhi vermiş olan üyenin görüşü koyulan hukuki gerekçeler bakımından daha anlamlı ve faydalıdır. Şerhte "...özel yetki kuralının bulunmaması halinde genel yetki kuralına başvurulması esas olmakla beraber, burada terekeye sıkı sıkıya ilgili bir durum söz konusu olduğundan terekenin reddinin de EMK m.518(TMK.m.576) ve HUMK m.11'in belirttiği tanım içinde yorumlanması gerekir... Yetkili mahkemenin mirasbırakanın son ikametgâhı olarak kabulü alacaklıların da yararınadır. Zira terekenin en iyi şekilde değerlendirileceği yer son ikametgâhtır." yorumu yapılmıştır.(Horozoğlu, s.37-38)

belirtildiği üzere, mirasın hükmen reddinde külli halefiyet ilkesi ile geçici miras kazanımının susma ile ret anlamına gelmektedir. Bu nedenle itirazı ileri süren mirasçılarının sorumluluğundan doğan bir borç söz konusu değildir. Yani burada bir defi değil, bir itirazın gündeme geldiğini belirtmek gerekir.²⁵⁰ Açılan davaya yapılan itirazın değerlendirilmesi de davayı yürütülen mahkemenin sorumluluğu altındadır.

2.2.2.3. Mirası Hükmen Reddin Mirasçılar Aleyhine Açılmış Bir Takipte İtiraz Olarak İleri Sürülmesi

Tereke alacaklıları alacaklarını dava konusu yapabilecekleri gibi, mirasçılar aleyhine bir icra takibinin konusu da yapabilirler. Burada da mirasçılar yapacakları itiraz ile mirasın hükmen ret edilmiş olduğunu ileri sürebileceklerdir.²⁵¹ Bilindiği üzere İİK. kapsamında genel haciz yolu ile ilamlı veya ilamsız takip, kambiyo senetlerine mahsus haciz yolu ile takip veya rehnin paraya çevrilmesi yolu ile takip yapılması mümkündür. Bunlar dışında iflas yolu ile takiplerde mümkün olabilir. Burada genel haciz yolu ile ilamsız icra takipleri bakımından, mirasçının yaptığı itiraz ile takip duracaktır. Bu noktada alacaklı İİK.m.68'e uygun belgelere dayanarak açılmış takip bakımından, ister genel mahkemelerde itiraz iptali davası açabilecek isterse icra mahkemesinde itirazın kesin kaldırılması yoluna gidebilecektir. Fakat İİK.m.68'e uygun belgelere dayanılmadan açılmış bir takip söz konusu ise alacaklı sadece genel mahkemede itirazın iptali davası açabilecektir.

Bu iki durumda genel mahkeme ve icra mahkemesi konuya nasıl yaklaşacakları sorusu akla gelmektedir. Genel mahkemelerde açılan davada mahkeme konuyu ön sorun olarak inceleyecek ve sorunu çözüme kavuşturacaktır. Ancak icra mahkemesinde mahkeme duruma farklı yaklaşacak, mirası hükmen redde ilişkin itirazın esasına girerek inceleme yapamayacaktır. Bunun sebebi İİK.m.68/IV hükmünden kaynaklanmaktadır. Düzenleme şöyledir: *“Borçlu murisine ait bir alacak için takibedilmekte olup da, terekenin borca batık olduğunu ileri sürerse bu hususta ilam getirmesi için kendisine münasip bir mühlet verilir. Bunun dışında itirazın kaldırılması talebinin kabul veya reddi için ileri sürülen iddia ve savunmalar bekletici mesele yapılamaz.”* Böylece mirasçılar yukarıda incelediği üzere asliye

²⁵⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Helvacı, s.198; Oğuzman, s.296; Şener, s.208; Dural, Öz, s.419; İnan, Ertuş, Albaş, s.508; Ayiter, Kılıçoğlu, s.241; Bolak, s.803; Ayan, s.222; Antalya, s.382 ve dn.1403; Serozan, s.397.

²⁵¹ Kocayusufpaşaoğlu, s.621; Helvacı, s.198-199; Şener, s.208 ve dn.83; Dural, Öz, s.419; Ayiter, Kılıçoğlu, s.241; Bolak, s.802; Ayan, s.222; Serozan, Engin, s.397.

mahkemesinden mirasın hükmen reddedildiğine dair ilam getirdiği takdirde icra mahkemesi davayı sonuçlandıracaktır.²⁵²

2.2.3. Mirası Hükmen Reddin Sonuçları

Mirasın hükmen reddi sonucunda, mirasbırakanın ölümünde doğrudan doğruya mirasçılık sıfatını kazanan kişilerin tamamının mirası reddetmesi ve sonuçlarının düzenlendiği, “en yakın mirasçılarının tamamı tarafından ret” başlıklı TMK.m.612 hükmünde yer alan sonuca ile benzer bir durum söz konusu olacaktır. TMK.m.612’ye göre, en yakın yasal mirasçılarının tamamı tarafından reddolunan miras, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir. Eğer tasfiye sonunda arta kalan değerler söz konusu olursa, mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verilir. Burada resmi tasfiyeye ilişkin TMK.m.632 vd. ile Tüzük m.45/II’den hareketle mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh mahkemesi yetkili olacaktır. Eğer mirasçılar mirasbırakanın ödemedi aciz olmasına rağmen mirasçı olmak istiyorsa, daha öncede belirtildiği üzere İİK.m.183 kapsamında tasfiyenin sonuna kadar mirası kabul ettiklerine dair beyanda bulunmaları gerekmektedir.²⁵³

²⁵² İlamlı icra takibi bakımından ilam alınması aşamasında ileri sürülebileceği düşünerek(olmadı icranın geri bırakılması kararı), kambiyo senetleri mahsus takipler bakımından ise itirazların icra mahkemesine yapılacağı ve yine devreye İİK.m.68/IV hükmü gireceğinden benzer şeyleri ifade edilebilir.

²⁵³ Kocayusufpaşaoğlu, s.622; Helvacı, s.200-201; Öztan(Miras), s.329;Gönensay, Birsen, s.238; İnan, Ertaş, Albaş, s.507; Bolak, s.803; Ayan, s.222; Antalya, s.382; Serozan, Engin, s.398; Şener, s.210.

BÖLÜM III

3. MİRASIN REDDİNİN HUKUKİ SONUÇLARI VE MİRASIN REDDİNDE ALACAKLILARIN KORUNMASI

3.1.MİRASIN REDDİNİN HUKUKİ SONUÇLARI

Yasal veya atanmış mirasçılar mirası ret haklarını kullanmaları neticesinde mirasçılık sıfatlarını kaybedecektir. Bununla birlikte ret beyanı bozucu yenilik doğuran nitelikte olduğundan, geçmişe etkili olarak hüküm ve sonuç doğuracaktır. Çalışmanın bu kısmında mirasın reddinin, reddi gerçekleştiren yasal ve atanmış mirasçılarının sayıları ve amaçları bakımından sonuçları, reddin yasal mirasçılarının denkleştirme ve tenkis yükümlülüğüne etkisi ile mirasbırakanın serbest tasarruf oranına etkisi incelenecektir.

3.1.1. Yasal Mirasçılarının Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları

TMK.'da yasal mirasçılarının mirası reddinin hukuki sonuçları, yasal mirasçılardan birinin mirası reddi ile en yakın yasal mirasçılarının tamamının mirası reddi kapsamında iki farklı başlıkta yer almıştır. Bu kısımda Kanunda yer alan bu ayırım dikkate alınarak yasal mirasçılarının mirası reddinin hukuki sonuçları incelenecektir.

3.1.1.1. Yasal Mirasçılardan Birinin Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları

TMK.m.611/I'e göre, mirası reddeden bir yasal mirasçının payı, kendisi mirasbırakanın ölümünde sağ değilmiş gibi, diğer yasal mirasçılara geçecektir.²⁵⁴ Burada reddedenin yerine mirasçı olacak kişilerin, mirasbırakanın ölümü anında Kanunda mirasçılık sıfatını kazanmak için öngörülen şartlara sahip olması gerekmektedir.²⁵⁵ Mirasbırakanın yasal mirasçılarında birinin mirası reddi halinde, Kanun tarafından kabul edilen zümre sistemine ilişkin TMK. 495 vd. maddelerine göre yasal mirasçının tespitini yapmak gerekmektedir. Örneğin mirasbırakanın, yasal mirasçısı olan birden fazla altsoyu varsa ve bunlardan biri mirası reddedecek olursa, diğer altsoyun miras payı yatay şişme prensibine göre artacaktır. Buna karşılık mirası reddeden yasal mirasçının kendi altsoyunun bulunduğu durumda ise, burada altsoy, yasal mirasçıya halef olacaktır.²⁵⁶

Yukarıda yer alan açıklamalarla birlikte TMK.m.611/I hükmünün uygulanmasının istisnaları da söz konusudur. Eğer mirasbırakanın tek yasal mirasçı varsa, bu mirasçı ret hakkını kullanmışsa ya da doğrudan doğruya mirasçı olan kişilerin(en yakın yasal mirasçılarının) tamamının reddi halinde TMK.m.612 hükmü gereğince miras, iflas hükümlerine göre tasfiye edilecektir. Bunun dışında sağ kalan eş ile birlikte yasal mirasçı olan altsoyun tamamı mirası reddetmiş ise, TMK.m.613 hükmü uygulama alanı bulacak ve altsoyun mirası sağ kalan eşe geçecektir.

²⁵⁴ Dural, Öz, s.419-420; Kocayusufpaşaoğlu, s.622; Şener, s.212; Oğuzman, s.296; Bolak, s.807; İnan, Ertaş, Albaş, s.511; Ayiter, Kılıçoğlu, s.235-236; Antalya, s.388; Gönensay, Birsan, s.250; Öztan, s.334-335; Ayan, s.222; Serozan, Engin, s.398; Hatemi, s.125; Aybay, s.93; R. Coquoz: "Mirasın Reddinin Mirasın İntikali Üzerine Olan Tesirleri", çev. Güral, Jale, AHFD., C:8, S: 1-2, 1951, s.687; Oğuzman, s.296 dn. 143a.; İnan, Ertaş, Albaş, s.511 dn. 233; Bu yönde Yarg.2.HD., 01.12.2005 t. 2005/14173 E. 2005/5113 K.: "...Mirasın mirasçılardan biri tarafından reddi halinde, mirası reddeden mirasçının payı reddetmeyen diğer mirasçılara geçeceğinden davada hazinenin hasım gösterilmesi yerinde değildir. Hazine hakkındaki davanın husumet nedeniyle reddi gerekirken..."(Gençcan, s.596); benzer yönde Yarg.2.HD., 21.3.1975 t. E. 1975/2452 K. 1975/2679; HGK. 28.9.1955 t. 105/99 sayılı kararı için bkz. Şener, s.386-387.

²⁵⁵ Şener, s.212; Bolak, s.807-808; Örneğin mirasbırakanın ölümünden sonra fakat reddeden önce ana rahmine düşen ceninin, mirası reddeden mirasçının yerine mirasçı olması mümkün değildir (Oğuzman, s.296 dn. 143; Helvacı, s.144).

²⁵⁶ Dural, Öz, s.420; Kocayusufpaşaoğlu, s.622-623; İnan, Ertaş, Albaş, s.511-512 ve s.512 dn. 234; Turan Başara, s.168 ve dn. 111.

3.1.1.2. En Yakın Mirasçılarının Tamamının Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları

3.1.1.2.1. Genel olarak

Kanun koyucu, TMK.'nın 612. maddesinde TMK.m.611'in istisnasına yer verilmiştir. Buna göre, en yakın yasal mirasçılarının tamamı tarafından reddolunan miras, sulh mahkemesince iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir. Tasfiye sonunda arta kalan değerler, mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine verilir.²⁵⁷ Kocayusufpaşaoğlu, en yakın yasal mirasçılarının tamamı tarafından reddedilen bir terekenin, genel olarak borç içinde olan bir tereke olduğunu, bu kapsamda arka planda gelen ve mirasbırakana olan nisbi uzaklıkları nedeniyle manevi bağları daha zayıf bulunan diğer mirasçılarının da bu terekeyi nasıl olsa reddedeceklerinin asıl olduğunu belirtmiştir. Bu nedenle kanun koyucunun gereksiz yere zaman kaybına yol açmayan ve intikali durdurarak terekeyi tasfiye yoluna gitmesi sonucu doğuran bir düzenlemeye yer vermesinin isabetli olduğunu ifade etmiştir.²⁵⁸

Mirasbırakanın en yakın yasal mirasçılarının anlaşılması gereken, mirasbırakanın ölümü anında doğrudan doğruya mirasçı sıfatını kazanan kişilerdir. Mirasbırakanın tek bir yasal mirasçı olsa dahi bu hüküm uygulama alanı bulacaktır.²⁵⁹ Örneğin, M ölümünde geriye oğulları A, B ve B'nin kızı C ile eşi E' yi bırakmış olsun. Bu durumda M'nin en yakın yasal mirasçıları A, B ve E olacaktır. İşte bu mirasçılarının tamamının mirası reddetmeleri halinde TMK.m.612 uygulama alanı bulacak ve terekenin iflas hükümlerine göre resmi tasfiyesi gerçekleştirilecektir.

²⁵⁷ Helvacı, s.150; Dural, Öz, s.420; Kocayusufpaşaoğlu, s.623-624; Oğuzman, s.296-297; Aybay, s.93-94; Hatemi, s.126; Serozan, Engin, s.399; Ayan, s.223; Öztan(Miras), s.335; Gönensay, Birsen, s.253; Antalya, s.389; İnan, Ertaş, Albaş, s.512; Ayrıca yürürlükten kalkan Kanun zamanında konuya ilişkin EMK.m.552 ve m.553 hükümlerinin değerlendirilmesi için bkz. Helvacı, s.149-150; Gönensay, Birsen, s. 251-252; Şener, s.213-214; Oğuzman, s.296-297 ve dn. 148; Hatemi, s.126; Antalya, s.389; Necip Kocayusufpaşaoğlu, "En Yakın Kanuni Mirasçılarının Mirası Reddetmesi- Mehaza Göre Tefsir-", MHAD, 1957, S:1, s. 36-47; Ayiter, Kılıçoğlu, s.236; İnan, Ertaş, Albaş, s.512; Bolak, s.808-809; Coquoz, s.689 dn. I.

²⁵⁸ Kocayusufpaşaoğlu, s.624; Gönensay, Birsen, s.254; İnan, Ertaş, Albaş, s.513 ve dn. 238; Kocayusufpaşaoğlu(En Yakın Kanuni Mirasçılar), s.38; Coquoz, s.688-689.

²⁵⁹ Helvacı, s.152-154 ve s.153 dn. 386-387; Dural, Öz, s.420; Kocayusufpaşaoğlu, s.624; Şener, s.214; Oğuzman, s.297; Serozan, Engin, s.399; Öztan(Miras), s.335; Ayiter, Kılıçoğlu, s.236; Kocayusufpaşaoğlu(En Yakın Kanuni Mirasçılar), s.39; Coquoz, s.690; Bu yönde Yarg.2.HD., 20.9.2005 t. E. 2005/7014 K.2005/12350 sayılı kararda, en yakın kanuni mirasçılardan, doğrudan doğruya mirasçılık sıfatını kazanan mirasçılarının anlaşılması gerektiği belirtilmiştir. Bu kapsamda mirası reddeden mirasbırakanın kardeşleri davalı Ayten ve Vedat'ın çocukları Cevat, Özge, Seval ve Vural en yakın mirasçılardan sayılamayacaktır. Aynı yönde Yarg.2.HD., 10.05.2004 t. 2004/4959 E. 2004/5990 K.; Yarg.2.HD., 31.01.2007 t. 2007/9528 E. 2007/874 K. (Gençcan, s.597-598).

Tasfiye işlemleri İİK.m.180'den hareketle İİK.m.208-256 hükümlerine göre yapılacaktır. TMK.m.612 ve TMK.m.634 vd. kapsamında resen başlatılacak olan terekenin iflas hükümlerine göre resmi tasfiyesinde, mirasbırakanın son yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesi görevli olacaktır. Sulh hukuk mahkemesi hakimi tasfiyeyi bizzat veya atayacağı bir veya birden fazla tasfiye memuru ile gerçekleştirebilecektir. Tasfiye sürecinde, öncelikle İİK.m.248 gereğince iflasın açılmasından iflas tasfiyesinin sonuçlanmasına kadar iflas masası(masa adına sulh mahkemesi) tarafından yapılan borçlar(masraflar) masa alacaklılarına ödenecektir. Masa alacaklarının tam olarak ödenmesinden sonra, iflas alacaklıları(yani mirasbırakanın alacaklıları) İİK.m.206-207'ye göre alacaklarına kavuşacaktır.²⁶⁰

TMK.m.603'te mirasbırakanın alacaklılarının hakları, vasiyet alacaklılarının haklarından, vasiyet alacaklılarının hakları da mirasçılardan alacaklılarının haklarından önce geleceğine ilişkin bir hükme yer verilmiştir. Söz konusu hüküm uyarınca, mirasbırakanın alacaklılarından sonra vasiyet alacaklıları alacağına kavuşabilecektir.²⁶¹ Bununla birlikte eğer TMK.m.612 gereğince yapılan tasfiye sonrasında arta kalan değerler söz konusu olursa, bunlar mirası reddetmemişler gibi hak sahiplerine geçecektir.²⁶²

Mirasçılardan alacaklıları da kalan terekenin paylaşılması ile mirasçısına düşecek pay neticesinde alacaklarını talep hakkına sahip olacaktır. Arta kalan

²⁶⁰ Kuru, Arslan, Yılmaz, s.513-514, s.543; Antalya, s.389; İnan, Ertaş, Albaş, s.513; Horozoğlu, s.45-48; Bu yönde Yarg.2.HD., 7.03.2005 t. 2005/517 E. 2005/3440 K. sayılı kararında, Yaşar Cengiz'in 16.10.2002 tarihinde vefat etmiş olduğu ve ondan kalan mirasın en yakın mirasçılardan tamamı tarafından reddedildiğinden, TMK.m.612 kapsamında terekenin iflas hükümlerine göre tasfiye edileceği, tasfiye görevinin Sulh Hukuk Mahkemesine ait olduğu belirtilmiştir.(Gençcan, s.597). Tanju Uygur: "Mirasın Tüm Mirasçılardan Tarafından Reddi Halinde Hazine Hukukunun Korunması", Ankara Barosu Dergisi, S:1, 1979, s.21.

²⁶¹ Helvacı, s.155 ve dn. 394.

²⁶² Dural, Öz, s.420-421; Şener, s.214; Oğuzman, s.297; Helvacı, s.158; Bu yönde Yarg.2.HD., 10.05.2004 t. 2004/4959 E. 2004/5990 K.: "*..Miras ölenin milli hukukuna tabidir. Türkiye'de bulunan taşınmazlar hakkında da Türk hukuku uygulanır. En yakın yasal mirasçılardan tamamı tarafından reddolunan miras Sulh Hakimince iflas hükümlerine göre tasfiye edilir, ölenin borçlarının ödenmesinden sonra arta kalan miktar miras reddedilmemiş gibi en yakın mirasçılardan arasında taksim olunur. Bu şekilde reddedilen miras daha sonraki derecede bulunan mirasçılara geçmez.*"; Yarg.2.HD., 28.04.2004 t. 2004/4444 E. 2004/5457 K.; Yarg.2.HD., 8.12.2005 t. 2005/14348 E. 2005/17188 K.(Gençcan, s.599-600); Aynı yönde Yarg.2.HD., 24.10.2007 t.2007/19759 E. 2007/14296 K.; Yarg.2.HD., 5.5.2008 t. 2008/7038 E. 2008/6521 K.; Yarg.12.HD., 22.10.2009 t. 2009/18622 E. 2009/20602 K.; Yarg. 2.HD., 12.06.2003 t. 2003/7484 E. 2003/8676 K.: "*Sulh Hukuk Hakimisi, en yakın mirasçılardan mirası reddettiklerini belirlemesi durumunda her hangi bir başvuruya gerek olmadan, kendiliğinden, resmi tasfiyeye gitmesi gerekir.*"; Aynı yönde Yarg.2.HD., 8.12.2005 t. 2005/14348 E. 2005/17188 K.; Yarg.2.HD., 7.12.2004 t. 2004/14914 E. 2004/14665 K.(Gençcan, s.600-601).

değerler bakımından da en yakın mirasçılarının ret haklarını kullanmaları mümkündür. Fakat böyle bir durumda genel kural olan TMK.m.611/I hükmü uygulanacaktır.²⁶³

Mirasbırakanın yasal mirasçıları ile birlikte atanmış mirasçıları da bulunuyor ise, öncelikle hem yasal hem de atanmış mirasçıların tümü mirası reddederse yine TMK.m.612 uygulanacak ve terekenin iflas hükümlerine göre resmi tasfiyesine gidilecektir. Eğer yalnız atanmış mirasçıların tümü mirası reddedecek olursa TMK.m.612 uygulanmayıp, TMK.m.611/II gereğince reddeden yasal mirasçılar yararlanacaktır. Sadece yasal mirasçıların tümünün mirası reddi halinde de TMK.m.612 uygulanmayarak, TMK.m.611/I'e göre miras payları halefiyet yoluyla diğer hak sahiplerine geçecektir.²⁶⁴

3.1.1.2.2. Altsoyun Tamamının Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları

TMK. m.611/I' in bir diğer istisnası da, "*Mirasın sağ kalan eşe geçmesi*" kenar başlığını taşıyan 613. maddesinde yer verilmiştir. Bahse konu hükme göre, altsoyun tamamının mirası reddetmesi hâlinde, bunların payı sağ kalan eşe geçer.²⁶⁵ Mirasbırakanın ölümü anında yasal mirasçı olan altsoyun tamamının mirası reddetmesi ile miras payları sağ kalan eşe geçecektir.²⁶⁶ Örneğin, mirasbırakan ölümünde eşi E, oğlu A ve kendisinden önce ölen oğlu B' nin iki oğlu C ve D hayatta ve C' nin F isimli bir kızı vardır. Oğlu B, diğer oğlunun çocukları C ve D mirası reddetmişlerdir. Böyle bir durumda B, C ve D' nin miras payları mirasbırakanın eşi E' ye geçecektir. Burada ayrıca F' nin de mirası ret etmiş olması aranmayacaktır. Çünkü bu hükmün uygulanması için mirasbırakanın ölümünde, doğrudan doğruya yasal mirasçı olan altsoyunun tamamının mirası reddetmesi yeterli olacaktır.²⁶⁷

²⁶³ Helvacı, s.158-159.

²⁶⁴ Dural, Öz, s.421; Helvacı, s.187-188; Kocayusufpaşaoğlu, s.628; Şener, s.214; Oğuzman, s.297; Serozan, Engin, s.400; Bolak, s.809; Coquoz, s.690.

²⁶⁵ Maddede geçen "bunların payı" ifadesi yerine "..mirasın tamamının.." ifadesinin daha uygun olacağı yönünde bkz. Helvacı, s.164 dn. 147; İnan, Ertaş, Albaş ise, bu ifadedden reddeden mirasçıların saklı pay miktarlarının sağ kalan eşe geçeceği anlamının çıkarılması gerektiğini belirtmiştir (İnan, Ertaş, Albaş, s.512).

²⁶⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s.629; Şener, s.215; Oğuzman, s.298 ve dn. 150; Antalya, s.389; Öztan, s.329; Ayan, s.223; Hatemi, s.126; Aybay, s.94 ve dn.9; Serozan, Engin, s.400; aynı yönde Yarg.2.HD., 12.2.1976 t. 1976/923 E. 1976/141 K.: "*Füruun cümlesinin(tamamının) mirası reddetmesi halinde keyfiyetin karı kocadan sağ olana tebliğ edilmesi ve sonucu uyarınca işlem yapılması gerekir.*" (Şener, s.391-392); Benzer yönde Yarg.2.HD., 24.10.2007 t. 200/19759 E. 2007/14296 K.; Yarg.11.HD. 15.12.2003 t. 2003/4788 E. 2003/11837 K. (www.kazancı.com)

²⁶⁷ Öztan, s.329-330; Dural, Öz, s.421.

TMK. 613. maddesi, sadece sağ kalan eşin mirasbırakanın altsoyu ile yani birinci zümre mirasçıları ile yasal mirasçı olduğu halde uygulanacaktır. Bu nedenle sağ kalan eşin diğer zümre mirasçılarıyla birlikte yasal mirasçı olduğu durumda, bu zümrede yer alan mirasçıların tamamı mirası reddederse TMK.m.611/I hükmü uygulama alanı bulacaktır. Bununla birlikte sağ kalan eşi hayatta olmadığı veya mirası reddettiği bir durumda yine TMK.m.613 uygulanması söz konusu olmayacak, bunun yerine en yakın yasal mirasçıların mirası reddetmesi halini düzenleyen TMK.m.612 uygulanacaktır.²⁶⁸

3.1.1.2.3. Sonra Gelen Mirasçılar Yararına Mirasın Reddinin Hukuki Sonuçları

TMK.'nin "*Sonra gelen mirasçılar yararına ret*" kenar başlığını taşıyan 614. maddesine göre, mirasçılar, mirası reddederken, kendilerinden sonra gelen mirasçılardan mirası kabul edip etmeyeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler. Bu durumda ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar. Bunun üzerine miras, iflâs hükümlerine göre tasfiye edilir ve tasfiye sonunda arta kalan değer olursa, bunlar önce gelen mirasçılara verilir. Kanun koyucu en yakın mirasçıların tamamının reddinin her zaman doğrudan terekenin tasfiyesi ile sonuçlanmasını istememiş ve bu düzenleme ile TMK.m.612'ye bir istisna getirmiştir. Ayrıca daha önce de belirtildiği üzere bu düzenleme ret beyanının kayıtsız şartsız yapılmasının gerektiğini belirten TMK.m.609/II' nin de bir istisnasını oluşturmaktadır.²⁶⁹

Bu hükmün uygulanabilmesi için öncelikle mirasbırakanın en yakın yasal mirasçılarının tamamının mirası reddetmesi ve bu mirasçılardan en az birinin reddi sonradan gelen mirasçılar yararına (alt derece lehine) gerçekleştirmesi gerekmektedir.²⁷⁰ Burada sonradan gelen mirasçıları yalnızca altsoy olarak düşünmemek gerekir. Sonradan gelen mirasçılar ikinci veya üçüncü zümreye dahil olabilirler. Diğer taraftan en yakın mirasçıların sonradan gelen mirasçılarından

²⁶⁸ Helvacı, s.165-167; Dural, Öz, s.421-422; Kocayusufpaşaoğlu, s.630; Şener, s.215; İnan, Ertaş, Albaş, s.513; Öztan(Miras), s.336; Serozan, Engin, s.400.

²⁶⁹ Helvacı, s.169-170; Dural, Öz, s.422; Kocayusufpaşaoğlu, s.630; Oğuzman, s.298; Serozan, Engin, s.400-401; Aybay, s.94; Hatemi, s.125; Ayan, s.223; Öztan(Miras), s.336; Gönensay, Birsen, s.254-255; Antalya, s.389-390; Ayiter, Kılıçoğlu, s.237; İnan, Ertaş, Albaş, s.514; Bolak, s.810.

²⁷⁰ Oğuzman, s.298 ve dn. 151a; Helvacı, s.170 -171 ve dn. 423; Dural, Öz, s.422; Kocayusufpaşaoğlu, s.630; Şener, s.216; Öztan(Miras), s.336; Bolak, s.810; Coquoz, s.692-693.

sadece belirli biri yararına mirası reddi mümkün olmayacaktır. Reddin sonradan gelen mirasçılarının tümü yararına ve mutlak olarak yapılması gerekmektedir.²⁷¹ Bu şekilde yapılan ret beyanı üzerine mirasbırakanın yerleşim yeri sulh hukuk mahkemesi hakimi durumu sonra gelen (alt derecedeki) mirasçılara bildirecek ve onlara bir aylık süre içinde karar vermelerini isteyecektir. Burada mirasçılar mirası kabul veya reddedebileceklerdir. Ancak herhangi bir beyanda bulunmazlarsa mirası reddetmiş sayılacaklardır.

Bununla birlikte belirtmek gerekir ki, sonradan gelen mirasçılar mirası tekrar sonra gelen mirasçılar lehine reddetmek imkanına sahip değillerdir.²⁷² Örneğin, mirasbırakan A'nın ölümünde oğlu B ve babası C hayatta olsun. B sonra gelen mirasçı lehine reddetmiştir. Bu durumda sulh hukuk hakimi bunu sonradan gelen mirasçı olana C'ye bildirecek ve C bulunacağı irade beyanına göre mirasa sahip olacak ya da olamayacaktır.²⁷³

Yukarıda incelediğimiz üzere kanun koyucu, en yakın yasal mirasçılarının tamamının mirası sonradan gelen mirasçılar yararına reddetmesine ilişkin düzenleme ile terekenin doğrudan iflas hükümlerine göre tasfiyesine gidilmesini engelleme noktasında en yakın yasal mirasçılara bir imkan tanınmıştır. Bu noktada birden fazla sonradan gelen mirasçı olduğu durumda sadece birinin bu mirası kabul etmesi dahi mirasın tasfiyeye gitmesinin engellenmesi için yeterli görülmektedir.²⁷⁴ Eğer sonradan gelen mirasçılarının hiçbiri kabul beyanında bulunmaz ise Kanun'da açıkça belirttiği üzere tereke iflas hükümlerine göre tasfiye edilecektir. Bu tasfiye neticesinde tasfiyeden arta kalan değerler söz konusu olursa, zaten sonradan gelen mirasçılar yararlarına yapılan mirası ret neticesinde kabul iradesinde bulunmadıklarından burada da hak sahibi olamayacak ve bu değerler önce gelen mirasçılara verilecektir.²⁷⁵

²⁷¹ Şener, s.216; Helvacı, s. 172; Dural, Öz, s.422; Oğuzman, s.298; Serozan, Engin, s.400; Öztan(Miras), s.336-337; Antalya, s.390; Ayiter, Kılıçoğlu, s.237; Bolak, s.810-811; Coquoz, s.692.

²⁷² Kocayusufpaşaoğlu, s.630; Şener, s.216; Helvacı, s.172-173; Dural, Öz, s.422; Oğuzman, s.298; Ayan, s.223; Gönensay, Birsen, s.255; Ayiter, Kılıçoğlu, s.237; İnan, Ertaş, Albaş, s.514; Bolak, s.811.

²⁷³ Helvacı, s.172; Dural, Öz, s.422; Kocayusufpaşaoğlu, s.630; Şener, s.216.

²⁷⁴ Şener, s.216; Kocayusufpaşaoğlu, s.630; Aybay, s.94; Gönensay, Birsen, s.255.

²⁷⁵ Antalya, s.390; İnan, Ertaş, Albaş, s.514; Helvacı, s.173-174; Dural, Öz, s.422; Kocayusufpaşaoğlu, s.630; Şener, s.216, s.218; Oğuzman, s.298; Serozan, Engin, s.401; Ayan, s.223; Öztan(Miras), s.337, s.339.

3.1.2. Atanmış Mirasçılarının Mirası Reddinin Hukuki Sonuçları

TMK.' nın "*Mirasçılarının biri tarafından ret*" kenar başlığını taşıyan 611. maddesinin ikinci fıkrasında, atanmış mirasçılarının mirası reddetmesinin hukuki sonucuna da yer verilmiştir. Bu düzenleme gereğince, bir veya birden fazla atanmış mirasçının tamamının mirası reddetmesi halinde mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda aksi öngörülmedikçe veya ölüme bağlı tasarrufun yorumu yoluyla mirasbırakanın iradesinin farklı yönde olduğu sonucu çıkmadıkça atanmış mirasçılarının payı en yakın yasal mirasçılara geçecektir.²⁷⁶ Örneğin, mirasbırakan yapmış olduğu ölüme bağlı tasarrufta bir yedek mirasçı atanmış olabilir veya atanmış mirasçılardan birinin mirası reddetmesi halinde ona ait payın diğer atanmış mirasçılara payları oranında geçmesi belirtilmiş olabilir(TMK.m.520).²⁷⁷ Aynı şekilde mirasbırakanın terekenin tamamı için atanmış mirasçı tayin ettiği ve bunlardan birinin ya da tamamının mirası reddi halinde miras payının kime geçeceği hususunda ölüme bağlı tasarrufun yorumu yoluyla bir sonuca varılabilir. Eğer terekenin tamamı için mirasçı atayan mirasbırakanın iradesi, yasal mirasçılarını miras dışı bırakmak şeklinde yorumlanabiliyorsa, reddedenin miras payının devlete geçmesi, aksi halde en yakın yasal mirasçılara geçişini kabul etmek gerekecektir.²⁷⁸

Yukarıda yer alan açıklamalarla birlikte ve TMK.m.612. gereğince, mirasbırakanın atanmış ve en yakın yasal mirasçıları bulunduğu durumda, tamamının mirası reddetmesi söz konusu ise burada TMK.m.611/II uygulanmayıp, tereke iflas hükümlerine göre tasfiye edilecektir. Diğer taraftan bir kişinin hem atanmış mirasçı hem de vasiyet alacaklısı olduğu durumda, miras payını reddetmesinin, vasiyet alacağını talep etme hakkını etkilemeyeceğini belirtmek gerekir.²⁷⁹

²⁷⁶ İnan, Ertaş, Albaş, s.514; Öztan(Miras), s.335; Hatemi, s.125; Aybay, s.93; Serozan, Engin, s.399; Ayiter, Kılıçoğlu, s.236; Bolak, s.808; Gönensay, Birsen, s.250; Şener, s. 213; Kocayusufpaşaoğlu, s.630-631; Oğuzman, s.296; Dural, Öz, s.422; Helvacı, s.183-184; Antalya, s.389; Ayan, s.233; Coquoz, s.693.

²⁷⁷ Bolak, s.808; Ayiter, Kılıçoğlu, s.236; Dural, Öz, s.422, s.171-173; Helvacı, s.184-185; Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Coquoz, s.693.

²⁷⁸ İnan, Ertaş, Albaş, s.514; Öztan(Miras), s.335; Gönensay, Birsen, s.251; Coquoz, s.693-694.

²⁷⁹ Şener, s.213; Oğuzman, s.296; Helvacı,s.187; Gönensay, Birsen, s.251.

3.1.3.Mirasın Reddinin Mirasbırakanın Serbest Tasarruf Oranına Etkisi

Mirasbırakanın, TMK.m.505/I hükmünde belirtilmiş olan saklı paylı mirasçılarının TMK. 506'ncı maddesinde yer alan saklı pay oranlarının toplamı dışında kalan, serbestçe sağlararası veya ölüme bağlı tasarrufta bulunabilmesi mümkün olan tereke kısmına mirasbırakanın serbest tasarruf oranı denilmektedir.²⁸⁰ Daha önce ayrıntılı olarak incelediği üzere, TMK.'nın 611'inci maddesine göre mirası reddeden mirasçının miras payı, kendisi mirasbırakandan önce ölmüş gibi sayılarak, diğer yasal mirasçılara geçecektir. Bu bakımdan mirası reddetmiş olan mirasçı hesaba katılmayacaktır. Fakat mirası reddin mirasbırakanın serbest tasarruf oranına etkisi, yani tasarruf oranını arttırıp arttırmayacağı, ret hakkını kullanan mirasçının yerine mirasçı olacak kişilerin durumuna göre değişecektir.²⁸¹

Örneğin, mirasbırakan M' nin eşi E' nin birinci derece mirasçılarla birlikte mirasçılığı söz konusu olup, mirasbırakanının A, B ve C adlı üç çocuğundan C mirası reddetmişse, C hesaba katılmadan, tereke E, A ve B arasında paylaştırılacaktır. Buna göre,E' nin TMK.m.499 gereğince, yasal miras payı 1/4 iken TMK.m.506 gereğince, saklı payı yine 1/4, A ve B' den her birinin ise, TMK.m.495/II gereğince miras payı 3/8 iken TMK.m.506 gereğince saklı payı $3/8 \times 1/2 = 3/16$ dır. Böylece mirasbırakanın serbest tasarruf oranı $16/16 - 10/16 = 6/16$ olur. C mirası reddetmemiş olsaydı, tereke mirasbırakanın eşi E ile çocukları A, B ve C arasında paylaştırılacağı ve saklı payları, $E=1/4$, $A=1/8$, $B=1/8$ ve $C=1/8$; saklı paylar toplamı ise, terekenin $5/8$ 'ini oluşturacağı için, mirasbırakanın serbest tasarruf oranı $8/8 - 5/8 = 3/8$ ($6/16$) olurdu. Başka bir ifadeyle, örnekte açıklanan her iki durumda da C mirası reddetmemiş olup mirasçı olarak kalsa da veya C mirası reddettiği için diğer mirasçılar bu ret durumundan yararlansa da mirasbırakanın serbest tasarruf oranı değişmeyecek ve $3/8$ ($6/16$) olarak tespit edilecektir.²⁸²

²⁸⁰ Dural, Öz,s.239-240; Kocayusufpaşaoğlu,s.360; Oğuzman,s.198; Petek, s.139.

²⁸¹ Ayan,s.223; Petek, s.161; Helvacı,s.174; Dural, Öz,s.271-272; Oğuzman,s.234-235; Kocayusufpaşaoğlu,s.407; Öztan(Miras),s.103; Cem Baygın: "Tenkis Davalarında Mirasbırakanın Tasarruf Nisabının Hesaplanması", EÜHFD, C:XII, S:3-4, 2008, s.176-177.

²⁸² Helvacı, s.174-177; Ayan, s.223; Kocayusufpaşaoğlu, s.407-408;Dural, Öz, s.272; Öztan(Miras), s.103.

3.1.4. Mirasın Reddinin Denkleştirme ve Tenkis Yükümlülüğüne Etkisi

3.1.4.1. Mirasın Reddinin Denkleştirme Yükümlülüğü Etkisi

Kanun koyucu, mirasbırakanın sağlığında, yasal mirasçılarında bazılarına miras payına mahsuben yapmış olduğu karşılıksız kazandırmaların, aynen ya da değerinin miras ortaklığına geri verilmesi veya bunların kazandırmayı alan mirasçının miras payına mahsup edilmesi gerektiğini düzenlenmiştir. Mirasta denkleştirme olarak ifade edilen bu kurum, TMK. 669-675. maddeler arasında düzenlenmekte olup, mirasbırakandan sağlığında karşılıksız bir kazandırma almış olan mirasçının, böyle bir kazandırma almamış olan mirasçılara nazaran daha iyi ve elverişli bir durumda olmasını önlenmekte ve mirasçılarının kanuna göre elde edecekleri miras payları bakımından eşitliği sağlamaktadır.²⁸³

Mirasta denkleştirmenin çalışmanın konusu açısından önemi TMK. 670.maddede kendisi göstermektedir.²⁸⁴ Denkleştirme borçlusu, mirasbırakanın ölümü anında yasal mirasçı sıfatına sahip olan ve kural olarak denkleştirmeye tabi kazandırmayı almış olan kişidir. Ancak TMK.m.670'de *mirasın açılmasından önce veya sonra mirasçılık sıfatını kaybeden mirasçıya ait geri verme yükümlülüğü, onun yerini alan mirasçılara, miras paylarında meydana gelen artış oranında geçeceği hükme bağlanmıştır*. Şu halde hükmüne göre denkleştirmeye tabi kazandırmayı alan bu mirasçının mirasbırakanın ölümü sırasında mirasçılık sıfatını kazanamadığı veya geçmişe etkili olarak kaybettiği durumlarda onun payını alan mirasçının denkleştirme konusunda yükümlülüğü söz konusu olacaktır. Bu kapsamda mirasçının mirasın açılmasından sonra mirasın ret hakkını kullanarak geçmişe etkili olarak mirasçılık sıfatını kaybettiğinden yola çıkarak denkleştirme yükümlülüğü sona ermiş olduğunu düşünsek de külli halefiyet ilkesi gereğince onun yerini alan mirasçılarının paylarında meydana gelen artış bakımından sorumluluğunun devam edeceği Kanunumuzda açıkça belirtilmiştir.²⁸⁵

²⁸³ Kocayusufpaşaoğlu, s.438; Oğuzman, s.327-328; Gamze Turan Başara, Miras Hukukunda Denkleştirme, Ankara, Turhan Kitabevi, 2013, s.6; Dural, Öz, s.319-320; Öztan(Miras), s.402.

²⁸⁴ Denkleştirmeye ilişkin hükümler ayrıca mirasbırakanın alacaklılarının korunmasına yönelik TMK. 618.maddesi gereğince mirası reddeden mirasçılarının sorumluluğu bakımından çalışmamızı ilgilendirdiğinden ileride de incelenecektir.

²⁸⁵ Helvacı, s.179-180; Öztan(Miras), s.408; Oğuzman, s.328; Dural, Öz, s.325-326; Turan Başara(Denkleştirme), s.8-9, s.186-187.

TMK.m.611/II'de mirası reddeden atanmış mirasçının payının, mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufundan arzusunun başka türlü olduğu anlaşılmadıkça, mirasbırakanın en yakın yasal mirasçılara kalacağı ifade edilmiştir. Bu kapsamda burada mirasbırakan tarafından yapılan ölüme bağlı tasarruf gereğince denkleştirmeye yükümlü tutulan atanmış mirasçının mirası reddetmesi halinde, onun payını alan en yakın yasal mirasçının 670'inci madde kapsamında denkleştirme borçlusu sayılıp sayılmayacağı sorusu akla gelmektedir. Doktrinde Escher/Escher'e (naklen Art. 627, N.15) göre, TMK.m.670 yalnızca denkleştirme borçlusu yasal mirasçının mirasçılık sıfatını kaybetmesi halinde uygulama alanı bulur. Eitel (naklen BernerKomm., Art. 627, N.16) ise, burada yasal mirasçının yerini alan mirasçı ile atanmış mirasçının yerini alan mirasçı arasında yapılan ayrımı haklı bulmamakta ve sözü edilen mirasçıların da 670'inci madde kapsamında denkleştirme borçlusu olacaklarını kabul etmektedir.²⁸⁶

3.1.4.2. Mirasın Reddinin Tenkis Yükümlülüğüne Etkisi

Mirasbırakanın sağlığında yasal mirasçısına miras payına mahsuben yapmış olduğu kazandırmalar bakımından mirası reddeden mirasçının yerine geçen mirasçı, TMK.'nın 670.maddesi kapsamında denkleştirme yükümlülüğünü kısmen veya tamamen yerine getiremiyorsa, bu mirasçının TMK.m.565/b.1'e göre tenkis yükümlülüğü söz konusu olabilecektir. Kanun koyucu TMK.M.565/b.1 hükmü ile denkleştirmeden kurtulan kazandırmaları tenkise tabi tutarak saklı paylı mirasçıların saklı paylarına ulaşma imkanını sağlamıştır. Böylece, mirası reddeden mirasçının, yasal mirasçılık sıfatı söz konusu olmadığından artık denkleştirme yükümlülüğü söz konusu olamayacaksa da TMK.m.565/b.1'e göre tenkis yükümlülüğü devam edecektir.²⁸⁷

3.2. MİRASIN REDDİNDE ALACAKLILARIN KORUNMASI

Mirasın reddi ile mirasbırakanın alacaklıları zarar görebileceği gibi, mirası reddeden mirasçının alacaklılarının da zarar görmesi söz konusu olabilir. Bu bakımdan kanun koyucu her iki tür alacaklının, mirasçının mirası ret hakkını kullanması halinde korunması için birtakım düzenlemelere yer vermiştir. Bunlar,

²⁸⁶ Turan Başara(Denkleştirme), s.189.

²⁸⁷ Dural, Öz, s.256-257; Helvacı, s.178; Oğuzman, s.221; Kocayusufpaşaoğlu,s.386-387; Turan Başara(Denkleştirme),s.164-165; Baygın, s.157-158.

mirası reddeden mirasçının alacaklılarının korunması bakımından “*Mirasçılarının alacaklılarının korunması*” kenar başlığını taşıyan, reddin iptali davasının düzenlendiği TMK.’nın 617. maddesi ile mirasbırakanın alacaklılarının korunmasını ilgilendiren “*ret halinde sorumluluk*” kenar başlıklı TMK.’nın 618. maddesidir. Bu kısımda sırasıyla alacaklıların korunmasına yönelik TMK. 617. ve 618. madde hükümlerinin incelemesine yer verilecektir.

3.2.1. Mirası Reddeden Mirasçılarının Alacaklılarının Korunması

Borç ödemekten aciz halinde olan diğer bir deyişle mevcut malvarlığı borçlarını karşılamayan veya iflas etmiş olan mirasçı mirası reddederse, mirasçının alacaklıları alacaklarına ulaşamayacak bu nedenle zarar görmüş olacaktırlar. Bu kapsamda mirasçılarının alacaklılarının korunmasına yönelik TMK.’nın 617’nci maddesi uyarınca, malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptalini talep edebilecektir. Şayet reddin iptaline karar verilirse, miras resmen tasfiye edilir. Bu suretle tasfiye edilen mirastan reddeden mirasçının payına bir şey düşerse bundan, önce itiraz eden alacaklıların, daha sonra diğer alacaklıların alacakları ödenir. Arta kalan değerler söz konusu olursa, bunlar ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilir.²⁸⁸ Söz konusu düzenleme dikkate alındığında reddin iptali davasının yalnızca gerçek ret bakımından söz konusu olabileceği sonucuna varılmaktadır.²⁸⁹ Eğer vasiyet alacaklısının kendisine yapılan vasiyeti, alacaklılarına zarar vermek amacıyla reddi söz konusu ise bu hükümden alacaklılar yararlanmayacak, fakat “*zarar verme kastından dolayı*” kenar başlığını taşıyan İİK.m.280’e göre tasarrufun iptali davasını açarak alacaklılarına kavuşabileceklerdir.²⁹⁰

²⁸⁸ Oğuzman, s. 298-299; Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Helvacı, s.211; Dural, Öz, s.423; Şener, s.218; Ayan, s.224; Gönensay, Birsen, s.256; Serozan, Engin, s.401; Aybay, s.94; Hatemi, s.126; Öztan, s.336, s.338; Antalya, s.390; Ayiter, Kılıçoğlu, s.238; İnan, Ertaş, Albaş, s.515; Özdemir, s.194.

²⁸⁹ TMK.m.605/II hükmüne göre mirasın hükmen reddi halinde mirasçılarının zarar verme amacından bahsedilemeyeceğinden alacaklıların iptal davası açmalarından da söz edilemez. Ancak mirasçı hükmen reddin şartlarını hileli davranışlar ile sağlamışsa, alacaklıların bu yönde verilen mahkeme kararına karşılık HUMK.m.445(HMK.m.374 vd.) e göre yargılamanın iadesi yoluna giderek reddin iptali davasının uygulanmasını sağlayabileceği gibi, doğrudan reddin iptali davası açabileceğinin mümkün olduğu belirtilmiştir (Şener, s.221, Helvacı, s.213 dn. 537).

²⁹⁰ Helvacı, s.214.

Reddin iptali davası, bazı davalarla benzerlik gösterebilir veya karıştırılması söz konusu olabilir. Bu bakımından İİK.'nin 277-280'nci maddelerinde düzenlenen bir borçlunun, mallarının, hacizden veya iflasına karar verilmeden önce, alacaklılarından mal kaçırmak için yapmış olduğu bağışlamalar ve hileli tasarrufların iptali için alacaklılara tanınan iptal davasının alacaklıların alacaklarına kavuşmasını sağlama amacı taşıması noktasında reddin iptali davası ile benzerlik gösterdiği söylenebilir. Özellikle İİK.m.280 yer alan *“Malvarlığı borçlarına yetmeyen bir borçlunun, alacaklılarına zarar verme kastıyla yaptığı tüm işlemler, borçlunun içinde bulunduğu malî durumun ve zarar verme kastının, işlemin diğer tarafınca bilindiği veya bilinmesini gerektiren açık emarelerin bulunduğu hâllerde iptal edilebilir.”* hükmü doğrultusunda reddin iptali davasına yakın dursa da, bu davanın açılması için örneğin alacaklıların geçici veya aciz belgesine sahip olması gerekliliği gibi bir özel dava şartının bulunması ya da tasarrufun yapıldığı üçüncü kişinin borçlunun zarar verme amacını bildiğinin ispatını alacaklılara yüklemesi bakımından reddin iptali davasından ayrıldığı görülmektedir.²⁹¹

²⁹¹ Gönensay, Birsen, s.258-259 dn.1; Ayiter, Kılıçoğlu, s.239; Ayrıca koşulların varlığı halinde “mirasın reddi” işleminin de İİK 277 ve devamı maddeleri gereğince iptale konu olabilecek tasarruflardan olduğunun kabul edilebileceği yönünde bkz. Y.HGK. E. 2010/17-596 K.2010/641 T.08.12.2010: *“(...Davacı vekili, davalılardan S.D'nin müvekkiline olan borcu nedeniyle hakkında icra takibi yaptıklarını, ancak borçlunun alacaklılardan mal kaçırmaya amacı ile kendilerine cebri icra yetkisini tanınmasını talep etmiştir. Davalılardan Ş, R, S. ve S.F.İ. davanın reddini savunmuşlar, diğer davalı S. D cevap vermemiştir. Mahkemece koşulları oluşmayan davanın reddine karar verilmiş, hüküm, davacı vekili tarafından temyiz edilmiştir. Mahkemece davanın reddine karar verilmiş ise de yapılan araştırma ve inceleme hüküm vermeye yeterli bulunmamaktadır. Davacı vekili dava dilekçesinde müvekkilinin davalılardan S. D' den olan alacağı için hakkında icra takibi başlattıklarını, alacağın bir kısmını tahsil ettiklerini, alacaklarının büyük bir kısmını ise tahsil edemediklerini, borçlu davalının aciz halde olduğunu, ancak, borçlunun annesinden kalan mirası, alacaklılardan mal kaçırmaya amacı ile reddettiğini öne sürerek İzmir 4. Sulh Hukuk Mahkemesi'nin 2008/831-891 sayılı dosyası üzerinden yapılan mirasın reddine dair tasarrufun iptalini ve kendilerine cebri icra yapma yetkisi verilmesini talep etmiştir. Mahkemece iptale tabi bir tasarrufun bulunmaması, ayrıca mirasın reddinin iptaline dair bir davanın da açılmaması nedeniyle davanın reddine karar verilmiştir. Dava dilekçesi içeriğinden davacının talebinin ne olduğu ve hangi yasa maddesi uyarınca iptal istediği yeterince açık olmadığı görülmektedir. Talep sonucu açık değilse, HUMK'un 75/2 maddesi uyarınca mahkemenin davacı tarafa talep sonucunu açıklattırması gerekir. Bu madde hükmünde, “hakim müphem ve mütenakız gördüğü iddia ve sebepler hakkında izahat isteyebilir” denilmekte ise de bunu sadece hakime tanınan bir yetki şeklinde değil, aynı zamanda hakime verilen bir görev olarak anlamak gerekir. Somut olayda mahkemece davacının isteğinin ne olduğunun açık ve net bir şekilde belirlenmesi için açıklama yapılmasına izin verilmeden davanın reddine karar verilmiştir. Bu durumda mahkemece davacı tarafa HUMK'un 75/2 maddesi uyarınca davacı tarafın isteğinin ne olduğu, davayı İİK' in 277 ve devamı maddelerine dayalı tasarrufun iptali davası olarak mı yoksa Medeni Kanun'un 617. maddesine dayalı mirasın reddinin iptali davası olarak mı açtıklarının açık ve net bir şekilde açıklattırılması, ondan sonra taraf delillerinin toplanması ve hasil olacak sonuca göre bir karar verilmesi gerekirken, yazılı olduğu üzere davanın reddine karar verilmiş olması doğru bulunmadığı gibi kabule göre de Medeni Yasa'nın öngördüğü koşullar oluşmadan*

Bununla birlikte daha önce incelediği üzere mirasçının mirası ret hakkının düşmesine (TMK.m.610)ilişkin olarak menfaati olanlar tarafından (mirasçılar veya reddeden mirasçı ya da tereke alacaklılarınca) açılacak olan reddin kesin hükümsüzlüğünün tespiti davası ile reddin iptali davası karıştırılmaması gerekmektedir. Çünkü reddin iptaline ilişkin davanın konusu hukuken geçerli bir işlem oluştururken, diğerinde hukuken geçerli olmayan bir işlemin hükümsüzlüğünün tespiti söz konusu olacaktır.²⁹²

3.2.1.1. Reddin İptali Davasının Şartları

TMK.m.617’de reddin iptali davasının şartları, reddeden mirasçının mevcut malvarlığının borcuna yetmemesi, reddeden mirasçının malvarlığı mevcudunun borcuna yetmediği bilerek alacaklılarına zarar verme amacıyla hareket etmiş olması ve alacaklılarına yeterli güvence vermemesi olmak üzere üç gruptur.Ayrıca Kanunda öngörülen altı aylık süreye de uyulması gerekmektedir.

3.2.1.1.1. Reddeden Mirasçının Mevcut Malvarlığının Borcuna Yetmemesi

TMK.m.617’ de yer alan “*Malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı*” ifadesinden, mirası ret anında mirasçının kendisine geçen miras payı dışında kendi mevcut malvarlığının borçlarını ödemeye yetmediği, yani mevcut malvarlığının aktiflerinin pasiflerini karşılamaya yeterli olmadığı anlamını çıkarmak gerekir. Bu durumun borç ödemediği aciz belgesi ile ispatlanması gerekmez. Fakat reddeden mirasçının

mirasın reddine dair işlemin tenekenin açılmasıyla borçlunun aktifine geçecek olan mal, para vs. değerlerin karşılıksız olarak diğer mirasçılara geçişini sağlayacak olduğundan, koşullarının varlığı halinde İİK' in 277 ve devamı maddeleri uyarınca iptale konu olabilecek tasarruflardan olduğu halde mirasın reddi işleminin iptale tabi bir tasarruf olarak kabul edilmemesi de doğru bulunmamıştır...) gerekçesiyle bozularak dosya yerine geri çevrilmeyle yeniden yapılan yargılama sonunda; mahkemece önceki kararda direnilmiştir. Hukuk Genel Kurulu'nca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kağıtlar okunduktan sonra gereği görüldü: *Tarafların karşılıklı iddia ve savunmalarına, dosyadaki tutanak ve kanıtlara, bozma kararında açıklanan gerektirici nedenlere göre, Hukuk Genel Kurulu'nca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken, önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır. Bu nedenle direnme kararı bozulmalıdır.*” (İstanbul Barosu Dergisi, C:87,S:1, 2013, s.285-286);Bu konuda doktrinde bu iki davanın yarışıp yarışamayacağı veya seçiminin nasıl yapılması gerektiği bakımından düşünceler de yer almaktadır. Konuya ilişkin görüşler için bkz. Helvacı, s.212-213 dn. 536; Serozan, Engin, s.402; İİK.m.277-280’e göre tasarrufun iptali davası hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Kuru, Arslan, Yılmaz, s.611-624.

²⁹² Helvacı, s.105-106.

durumunun ispat külfeti reddin iptalini isteyen alacaklılara düşecektir. Alacaklıların ileri sürdüğü hususların yeterliliğini ise hakim takdir edecektir.²⁹³

3.2.1.1.2. Reddeden Mirasçının Mevcut Malvarlığının Borcuna Yetmediği Bilerek Alacaklılarına Zarar Verme Amacıyla Hareket Etmiş Olması

TMK.m.617' de yer alan "*alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse*" ifadesinden, reddin iptali davasının diğer bir şartının reddeden mirasçının alacaklılarına zarar verme amacını taşıması gerektiği anlamı çıkmaktadır. Burada reddeden mirasçının mevcut malvarlığının borcuna yetmediğinin bilincinde olması gerekmektedir. Bu durumların da ispat külfeti reddi iptal davası açacak olan alacaklılardadır. Mirasçının mirası reddetmesi neticesinde alacaklılar zarara uğramış olmasalar da reddin iptalini isteyebileceklerdir. Fakat doktrinde alacaklıların, reddeden mirasçının kendilerini zarara sokma amacı taşıdığından yanı sıra kendilerine zarar vermiş olduğunu ispat etmesi gerektiği de belirtilmiştir.²⁹⁴

3.2.1.1.3. Reddeden Mirasçının Alacaklılarına Yeterli Güvence Vermemiş Olması

Reddin iptali davası açılabilmesi için gerekli olan son şart ise, TMK.m.617'de "*kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde*" şeklinde belirtildiği üzere reddeden mirasçı tarafından davayı açan alacaklının veya iflas dairesinin davacı olduğu durumda bütün alacaklıların alacaklarını karşılamaya yönelik yeterli bir güvencenin verilmemiş olmasıdır. Reddeden mirasçı reddin iptali davasına engel olmak istiyorsa, reddin iptali davasında hüküm verilinceye kadar yeterli bir güvenceyi göstermek zorundadır. Burada güvencenin kimin tarafından sağlandığı ya da niteliği önemli değildir. Önemli olan davayı açan alacaklının veya iflas dairesinin davacı olduğu durumda bütün alacaklıların tatmin edilmesidir. Bu güvencenin yeterli olup olmadığını hakim takdir edecektir.²⁹⁵

²⁹³ Oğuzman, s.298 ve dn. 151c;Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Helvacı, s.215; Dural, Öz, s.423; Şener, s.220; Gönensay, Birsen, s.256; Serozan, Engin, s.401; Aybay, s.94; Öztan, s.337; Antalya, s.390; Ayiter, Kılıçoğlu, s.239; İnan, Ertaş, Albaş, s.515.

²⁹⁴ Oğuzman, s.298; Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Helvacı, s.216-217; Dural, Öz, s.423; Şener, s.218; Gönensay, Birsen, s.256; Serozan, Engin, s.401;Aybay, s.94; Öztan, s.337; Antalya, s.390; Ayiter, Kılıçoğlu, s.239; İnan, Ertaş, Albaş, s.515; Özdemir, s.195.

²⁹⁵ Oğuzman, s.299; Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Helvacı, s.128-129 ve dn. 556 ile 562; Dural, Öz, s.423; Şener, s.221-222; Gönensay, Birsen, s.258; Serozan, Engin, s.401; Öztan(Miras), s.343; Antalya, s.390; Ayiter, Kılıçoğlu, s.239; İnan, Ertaş, Albaş, s.516.

3.2.1.2. Reddin İptali Davasında Süre

TMK. 617/1'de reddeden mirasçının alacaklılarına veya iflas dairesine reddin iptalini gerçekleştirebilmeleri için altı aylık bir süre tanınmıştır. Kanunda iptal davasının açılması için öngörülen ret tarihinden başlayarak altı aylık süre, hak düşürücü nitelikte bir süredir. Kanun koyucu davanın bu hak düşürücü süre içinde açılmasını gerekli bularak, tereke paylaşımının gecikmesini engellemeyi amaçlamıştır. Altı aylık hak düşürücü süre Kanunda açıkça belirtildiği üzere ret tarihinden itibaren başlayacaktır. TMK.m.609 ve Tüzük m.39 gereğince mirasçılar tarafından yapılan ret mahkeme tarafından tescil edileceğinden reddin iptali için öngörülen sürenin tescilden itibaren başlayacağı belirtilmiştir.²⁹⁶ Diğer taraftan reddin tescilinin kurucu değil bildirici nitelikte olduğu belirtilerek, alacaklıların reddi öğrendiği tarihten itibaren dava açma süresinin başlayacağı, öğrenme olmasa da tescil tarihinin sürenin başlangıcı için yeterli olduğu ifade edilmiştir.²⁹⁷

TMK.'nin "*Mirasçılarının alacaklılarının korunması*" başlıklı 617. maddesinde yer alan "*..ret tarihinden itibaren başlayarak altı ay içerisinde..*" hükmünün, İstanbul 6. Asliye Hukuk Mahkemesinde görülen bir mirasın reddinin iptali davasında, borçlu mirasçının ilgili ibarenin Anayasa'ya aykırı olduğu itirazının mahkeme tarafından ciddi bulunması üzerine, mahkemece Anayasa'nın 2. maddesi ve 36. maddesine aykırı olduğunun tespiti ile iptalin karar verilmesi için Anayasal denetim yollarından somut norm denetimine (itiraz yoluna) gidilmiştir. İtiraz, alacaklıları koruma amacı taşıyan TMK.m.617'de öngörülen sürenin makul olmadığı ve sürenin başlangıcının ret tarihi olarak belirlenmesinin hak arama hürriyetini kısıtladığı yönündedir.²⁹⁸

Anayasa mahkemesi, 27.03.2014 tarihli E. 2013/148 K. 2014/62 sayılı kararında, "*İtiraz konusu kuralda, mirasın reddinin iptali davası açabilmek için alacaklılara altı aylık süre sınırlaması getirilmekle birlikte, "ret tarihi" bu sürenin başlangıcı olarak belirlenmiştir. İtiraz konusu kuralda düzenlenen "ret tarihi" mirasın ret beyanının sulh hâkimine ulaştığı tarih olup 4721 sayılı Kanuncun sistemi, reddin alacaklılar tarafından derhal öğrenilebilmesine imkân tanımaktadır. Zira, mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesine yöneltilen ret beyanı hâkim tarafından tutanakla tespit edilerek, ret özel kütüğüne tescil edilecektir. Mirasçının alacaklıları,*

²⁹⁶ Oğuzman, s.299 ve dn. 152a; Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Helvacı, s.219-220; Dural, Öz, s.423; Gönensay, Birsen, s.257; Serozan, Engin, s.401; Öztan(Miras), s.342; Antalya, s.390; Ayiter, Kılıçoğlu, s.239; İnan, Ertaş, Albaş, s.516; Özdemir, s.194.

²⁹⁷ Şener, s.219.

²⁹⁸ Ayrıca asliye hukuk mahkemesinin itiraz yoluna başvuru kararının gerekçesi için bkz. 27.03.2014 t E. 2013/148 K.2014/62.(www.kazanci.com.)

mirasın reddedilip reddedilmediğini mirasbırakanın yerleşim yeri sulh mahkemesi nezdinde yapacakları girişim ile öğrenme imkânına her zaman sahiptirler. Dolayısıyla, itiraz konusu kuralda belirlenen altı aylık süre, alacaklıların mirasın reddedilip reddedilmediğini, reddedilmiş ise borçlu mirasçı tarafından yeterli güvence verilip verilmediğini araştırabilmeleri ve dava açma haklarını kullanabilmeleri için ölçülü olduğu gibi, reddin iptali davasının süresinin başlangıcının ret tarihi olarak belirlenmesi, borçlu dışındaki diğer mirasçıların terekeye bir an önce kavuşmasını ve uzun süre dava tehdidi altında kalmasını önlemeye, reddeden mirasçının alacaklılarının korunması sağlamaya elverişli olup...açıklamalarında bulunarak, mirası reddin iptali davası için öngörülen kuralın, hukuk devleti ilkesine ve hak arama hürriyetine aykırı bir yönünün olmadığı sonucuna varmıştır.

3.2.1.3. Reddin İptali Davasında Yetkili ve Görevli Mahkeme

TMK.m.617’de reddin iptali davasında görevli olacak mahkeme belirtilmediği ve bununla birlikte TMK. ile HMK’ da açık düzenleme bulunmadığı için HMK.’nın ikinci maddesinde yer alan *“Dava konusunun değer ve miktarına bakılmaksızın malvarlığı haklarına ilişkin davalarla, şahıs varlığına ilişkin davalarda görevli mahkeme, aksine bir düzenleme bulunmadıkça asliye hukuk mahkemesidir. Bu Kanunda ve diğer kanunlarda aksine düzenleme bulunmadıkça, asliye hukuk mahkemesi diğer dava ve işler bakımından da görevlidir.”* hükmü uygulama alanı bulacak ve asliye hukuk mahkemesi görevli olacaktır.²⁹⁹

Reddin iptali davasında hangi mahkemenin yetkili olacağı konusunda ise iki görüş bulunmaktadır. Bu görüşler HMK.m.6 (HUMK. m.9)’daki genel kurala göre davalının davanın açıldığı tarihteki yerleşim yeri mahkemesi ile TMK.m.576’dan hareketle mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesinin yetkili olacağı yönündedir.³⁰⁰ Burada HMK.’nin *“Mirastan doğan davalarda yetki”* kenar başlığını taşıyan 11. maddesinde yer alan *“1) Aşağıdaki davalarda, ölen kimsenin son yerleşim yeri mahkemesi kesin yetkilidir.. b) Terekenin kesin paylaşımına kadar mirasçılara karşı açılacak tüm davalar.”* şeklindeki düzenlemeden hareketle reddin iptali davasında yetkili mahkemenin mirasbırakanın son yerleşim yeri mahkemesi olduğu söylenebilir.

²⁹⁹ Şener, s.219-220;Helvacı, s.214 dn. 538; Öztan(Miras), s.343; Ayiter, Kılıçoğlu, s.238; Özdemir, s.195; Bu yönde Yarg.2.HD., 28.02.2007 t. E. 2007/12322 K. 2007/2956 (Gençcan, s.603).

³⁰⁰ Şener, s.220;Helvacı, s.214 dn. 538; Gönensay, Birsen, s.258; Öztan, s.336.

3.2.1.4. Reddin İptali Davasının Tarafları

3.2.1.4.1. Davacı

TMK.m.617'deki şartların gerçekleşmesi halinde reddeden mirasçının alacaklıları veya iflas dairesi reddin iptali davasını açabileceklerdir. Ancak tereke (mirasbırakan) alacaklılarının ve vasiyet alacaklılarının bu davayı açmaya yetkileri bulunmamaktadır.

3.2.1.4.1.1. Mirası Reddeden Mirasçının Alacaklıları

TMK.m.617 kenar başlığı ve metninde açıkça belirttiği üzere, mirası reddeden mirasçının alacaklıları reddin iptali davasını açmaya yetkilidir. Reddeden mirasçının iflasına karar verilmiş olmadıkça alacaklıların her biri ayrı olarak dava açabilecektir. Hükümde açıklık olmasa da alacaklı mirasın reddinden önce doğmuş alacaklılar tarafından iptal davasının açılacağını belirtmek gerekir. Burada alacağın muaccel olup olmamasının önemli olmadığı belirtilmiştir. Eğer reddeden mirasçının alacaklısı sağlığında bu hakkını kullanamamışsa veya bu hakkını kullanmış fakat dava devam ederken ölmüşse, onun yerine külli halefiyet sonucu mirasçılarını devam edecektir.³⁰¹

3.2.1.4.1.2. İflas Dairesi

Reddeden mirasçının iflasına karar verilmiş olması halinde İİK.m.184 gereğince bütün alacaklıları temsil eden iflas dairesi reddin iptali davasını açmaya yetkili olacaktır. Bununla birlikte İİK.m.245'de yer alan "*Alacaklıların masa tarafından neticelendirilmesine lüzum görmedikleri bir iddianın takibi hakkı istiyen alacaklıya devrolunur.*" hükmünden hareketle isteyen alacaklılara dava açma hakkı devredilebileceği söylenebilir. Diğer taraftan eğer reddin iptali dava açma hakkı tasfiye dışında kalmış olması söz konusu ise, İİK.m.255/III' de yer alan "*Şüpheli bir hak mevzuubahis oldukça iflas dairesi alacaklılara keyfiyeti ilan eder yahut mektupla*

³⁰¹ Oğuzman, s.298 ve dn.152; Kocayusufoğlu, s.631; Helvacı, s.220-221; Dural, Öz, s.423; Şener, s.220; Gönensay, Birsen, s.256-257; Serozan, Engin, s.401; Öztan(Miras), s.342; Antalya, s.390; Ayiter, Kılıçoğlu, s.238; İnan, Ertaş, Albaş, s.515.

*bildirir ve 245 inci madde mucibince muamele yapılır.” hükmü uygulama alanı bulur ve iflas dairesi veya alacaklılar bu davayı açmaya hak kazanabilir.*³⁰²

3.2.1.4.2.Davalı

Reddin iptali davasında davalı tarafın kim olacağına dair iki farklı görüş bulunmaktadır.Bir görüşe göre, İİK.m.282’ de yer alan “*İcra ve iflas Kanununun 11 inci babındaki iptal davaları borçlu ve borçlu ile hukuki muamelede bulunan veya borçlu tarafından kendilerine ödeme yapılan kimseler ile bunların mirasçıları aleyhine açılır. Bunlardan başka, kötü niyet sahibi üçüncü şahıslar aleyhine de iptal davası açılabilir. İptal davası iyi niyetli üçüncü şahısların haklarını ihlal etmez.*” hükmünden hareketle reddeden yararlanan mirasçılara husumet yöneltilmesi gerektiğini ileri sürülmektedir.³⁰³ Hakim görüşe göre, iptal davasında davalı sıfatı mirası reddeden mirasçıya ait olacaktır. Bu konuda Helvacı, ret açıklamasının tek taraflı bir hukuki işlem olduğunu, mirası reddeden mirasçının bu açıklamayı reddeden yararlanan mirasçıların hiç haberi olmaksızın ya da onların rızası hilafına gerçekleştirilebileceğini, yani reddeden yararlanan mirasçının bu irade açıklamasına hiçbir şekilde katılmayarak kanun gereğince mirası kazandığını belirtmiş, bu durumdan hareketle kendi dışında gelişen bütün bu olaylardan habersiz olan bir kişinin alacaklının açtığı davada davalı sıfatına sahip olmasının isabetli olmayacağını ifade etmiştir. Bu kapsamda savunma yapabilme imkanına ve çeşitli ispat araçlarına (örneğin, borcun ödendiğine dair makbuzlara, ticari defterlere vb.) sahip olan mirası reddeden mirasçının davalı sıfatına sahip olması gerektiğini belirtmiştir.³⁰⁴

3.2.1.5. Reddin İptali Davasının Sonuçları

3.2.1.5.1. Mirasın Resmi Tasfiyesinin Yapılması

Mirasın reddi iptal davasının açılması ile hakim öncelikle reddin iptali davası için kanunda öngörülen şartların gerçekleşip gerçekleşmediğini tespit edecek ve

³⁰² Oğuzman, s.299;Kocayusufpaşaoğlu, s.631;Helvacı, s.221-222; Dural, Öz, s.423; Şener, s.220; Gönensay, Birsen, s.256; Serozan, Engin, s.401; Öztan(Miras), s.342; Antalya, s.390; Ayiter, Kılıçoğlu, s.238; İnan, Ertaş, Albaş, s.515.

³⁰³ Oğuzman, s.299 ve dn.153; Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Dural, Öz, s.423; Şener, s.221; Gönensay, Birsen, s.257; Serozan, Engin, s.401; Öztan(Miras), s.342; Antalya, s.391; Özdemir, s.195.

³⁰⁴ Helvacı, s.224.

şartlar sağlanmışsa reddin iptaline karar verecektir. Bu kararlar birlikte de TMK.m.617/II hükmü gereğince mirasın resmi tasfiyesine gidilecektir. Mahkemenin reddin iptaline karar vermesinden sonra, resmi tasfiye için alacaklıların ayrıca bir talepte bulunmalarına gerek yoktur. Kanun koyucu bu düzenleme ile mirasçının alacaklıları ile reddeden yararlanan mirasçılarının menfaatlerini korumayı amaçlamıştır. TMK.m.612/I uyarınca en yakın yasal mirasçılarının reddinde olduğu gibi bu durumda da talep olmaksızın, doğrudan doğruya kanundan doğan resmi tasfiyeye gidilecektir. Belirtmek gerekir ki, TMK.m.632/II' de yer alan *“Bu istem, birlikte mirasçı olanlardan birinin mirası kabul etmesi hâlinde dikkate alınmaz.”* hükmü doğrultusunda resmi tasfiyeye engel olunması mümkün değildir.³⁰⁵

Bu konuda doktrinde tartışmalı olan husus, birden fazla mirasçının bulunduğu ve bunlardan sadece birinin alacaklılarını zarara sokma amacı ile mirası reddettiği durumda resmi tasfiyenin terekenin tamamı bakımından mı yoksa reddeden mirasçının payı bakımından mı söz konusu olacağına ilişkindir. Kocayusufpaşaoğlu, kanun metninin, ister tek bir mirasçı bulunup mirası reddetmiş olsun, ister birden fazla mirasçı bulunup içlerinden birinin mirasın reddine ilişkin beyanı TMK.m.617 uyarınca iptal ettirilmiş olsun, bütün terekenin resmen tasfiye edileceği yönünde anlaşılması gerektiğini ifade etmiştir. Kocayusufpaşaoğlu, ayrıca doktrinde bunu böyle anlayanlar olduğu gibi, bir tek mirasçının alacaklılarına zarar vermek kastı ile mirası reddetmiş olmasından diğer mirasçılarının olumsuz yönde etkilenmemesi gerektiğini, MK.557'nin sadece tek bir mirasçının bulunduğu ihtimalleri düşünerek kaleme alındığını, bunun dışındaki ihtimaller için maddenin TMK.m.1 anlamında boşluk ihtiva ettiğini ileri sürerek, sadece reddeden mirasçının miras payının resmen tasfiye edileceğini savunanlar da olduğunu belirtmiştir.³⁰⁶ Helvacı ise, bir mirasçının mirası reddetmiş olması ile diğer mirasçılar olumsuzluklardan etkilenecek olsa da, reddin iptali davasında güvence gösterilmesi ile bunun engellenmesinin mümkün olduğunu belirterek, kanun metninin mirasın tamamının resmi tasfiyeye konu edilmesi sonucuna götürdüğünü belirtmiştir.³⁰⁷ İsabetsiz olan bir diğer görüşe göre, hakkaniyete daha

³⁰⁵ Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Dural, Öz, s.423; Helvacı, s.225-226; Kılıç, s.796-797; Öztan, s.337; İnan, Ertaş, Albaş, s.517; Ayiter, Kılıçoğlu, s.239; Gönensay, Birsen, s.632; Antalya, s.391; Aybay, s.94; Ayan, s.224;Serozan, Engin, s.401-402; Özdemir, s.194.

³⁰⁶ Kocayusufpaşaoğlu, s.632; Benzer görüşte Oğuzman, s.299 ve dn. 154; Gönensay, Birsen, s.258.

³⁰⁷ Helvacı, s.226-227 ve dn. 581.

uygun bulunan tasfiyenin yalnızca reddi iptal edilen mirasçı veya mirasçıların payları hakkında yapılması gerekir.³⁰⁸

3.2.1.5.2. Mirasın Resmi Tasfiyesinin Tamamlanması

Tasfiyenin yalnızca reddi iptal eden mirasçı veya mirasçıların payları hakkında yapılması gerektiğini kabul eden çözüm kapsamında, diğer mirasçıların miras payı kendilerine kalırken, mirası reddeden mirasçının hesaplanan payı noktasında tasfiyeye gidilecek³⁰⁹ ve arta kalan değer söz konusu olursa da TMK.'nin m.617/III yer alan *“Bu suretle tasfiye edilen mirastan reddeden mirasçının payına bir şey düşerse bundan, önce itiraz eden alacaklıların, daha sonra diğer alacaklıların alacakları ödenir. Arta kalan değerler ise, ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilir.”* hüküm gereğince de sahiplerine ulaşacaktır.³¹⁰ Terekenin tamamının tasfiyeye gitmesi gerektiğini savunan düşünceye göre ise çözüm şu şekilde olmalıdır: Mesela mirasbırakan öldüğünde iki oğlu A ve B hayattadır. A'nın üçüncü şahıs C'ye 30.000 TL ve bir bankaya 10.000 TL borcu vardır. Bu nedenle A mirası reddeder, C de bunun üzerine reddin iptali davası açar ve kazanırsa resmi tasfiyeye gidilir. Resmi tasfiye sonucunda tereke 100.000 TL'dir. A'nın ve B'nin miras payları 50.000 TL'dir. B kendisine düşen 50.00 TL'yi alır. A'nın 50.000 TL'sinden ise, önce reddeden mirasçının itiraz eden alacaklısı C 30.000 TL, daha sonra diğer alacaklısı banka 10.000 TL alacaktır. Geriye kalan 10.000 TL ise, diğer mirasçı B' ye verilecektir.³¹¹

3.2.2. Mirasbırakanın Alacaklılarının Korunması

Bazı kişiler mali durumları iyi olmadığı halde, alacaklılarını zarara sokmak amacıyla veya ileride mali imkanları düzeleceği umuduyla ya da büyük bir umursamazlık içerisinde, sağlığında mirasçılarına denkleştirmeye tabi olan birtakım kazandırmalarda bulunmuş olabilir.³¹² Bu durumda kişinin ölümü anında, terekesinin

³⁰⁸ Şener, s.221; İnan, Ertaş, Albaş, s.517 ve dn. 253, 254 de anılan yazarlar; Ayiter, Kılıçoğlu, s.239; Serozan, Engin s.402' de anılan yazarlar.

³⁰⁹ Resmi tasfiye usul işlemlerine ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Kılıç, s.800-815.

³¹⁰ Kocayusufpaşaoğlu, s.631; Dural, Öz, s.423; Helvacı, s.229-231; Oğuzman, s.299; Şener, s.222; Öztan(Miras), s.343; İnan, Ertaş, Albaş, s.517; Ayiter, Kılıçoğlu, s.239; Gönensay, Birsen, s.632; Antalya, s.391; Aybay, s.94; Ayan, s.224; Serozan, Engin, s.402; Özdemir, s.195.

³¹¹ Öztan(Miras), s.345.

³¹² Şener, s.222.

alacaklıların alacağına yeterli olmaması ile karşılaşılabılır. Mirasçılar da mirasbırakanın borçlarından kişisel olarak sorumlu olmamak için ret hakkını kullanırlarsa, mirasbırakanın alacaklılarının mağduriyeti söz konusu olacaktır. İşte TMK.'nin "*ret halinde sorumluluk*" kenar başlıklı 618'inci maddesi "*Ödemeden âciz bir mirasbırakanın mirasını reddeden mirasçılar, onun alacaklılarına karşı, ölümünden önceki beş yıl içinde ondan almış oldukları ve mirasın paylaşılmasında geri vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde sorumlu olurlar.*" hükmü ile mirası reddeden mirasçının tereke borçlarından sorumlu olmayacağı kuralına istisna getirilerek, mirasbırakanın alacaklılarının korunması amaçlanmıştır. Buna göre Kanunda öngörülen şartlar altında, mirası reddeden mirasçının mirasbırakanın borçlarına ilişkin sorumluluğu söz konusu olacak ve böylece mirasbırakanın alacaklıları alacaklarına kavuşabileceklerdir.³¹³

Bu kapsamda çalışmanın mirasbırakanın alacaklılarının korunması başlığında, mirasbırakan alacaklılarının TMK.m.618'e dayalı dava hakkı ile bu davanın şartları ve sonuçları incelenecektir.

3.2.2.1. Mirasbırakan Alacaklılarının TMK.m.618'e Dayalı Dava Hakkı

Mirasbırakan alacaklıları TMK.m.618 hükmüne dayalı olarak hem gerçek ret hem de hükmen ret halinde dava haklarını kullanabileceklerdir. Bununla birlikte alacaklılar İİK.m.278-280'de öngörülen şartların mevcut olması halinde tasarrufun iptali davası da açabileceklerdir. Fakat mirasbırakan alacaklılarının açacağı bu dava, yürürlükten kalkan Medeni Kanun m.558 "*...mirası reddetmiş olan mirasçı aleyhine istirdat davası ikame edebilirler.*" ifadesiyle bir istirdat davası olmayıp, mirası reddeden yasal mirasçılarının sorumluluğuna ilişkin bir dava niteliğindedir.³¹⁴

Doktrinde farklı görüşler olmakla birlikte, hakim görüşe göre, TMK.m.618'de öngörülen sorumluluğun ikincil nitelikte bir sorumluluk olduğu belirtilmiştir. Bu noktada Gönensay, Birsen, birden fazla mirasçının olduğu durumda biri reddetmiş ve diğerleri reddetmemiş olsa bile, reddeden mirasçının kendisine açılacak davaya

³¹³ İnan, Ertaş, Albaş, s.517; Helvacı, s.233-234; Dural, Öz, s. 423; Kocayusufpaşaoğlu, s.632-633; Oğuzman, s.299-300; Şener, s.222-223; Sarı Fidan, s.160; Şakir Berki: "Türk Medeni Kanununda Mirasçılarının Mesuliyeti", AHFD, C:25, S: 3-4, 1968, s.113; Özdemir, s.195; Serozan, Engin, s.402; Ayan, s.224; Aybay, s.94; Hatemi, s.126; Antalya, s.391; Gönensay, Birsen, s.259; Ayiter, Kılıçoğlu, s.237; Öztan(Miras), s.345-346.

³¹⁴ Helvacı, s.233-234 dn. 595 ve 597.; Oğuzman, s.300 dn. 157.

engel olamayacağı, ancak dava neticesinde tereke borçları ödediği miktar ile mirası reddetmemiş olan mirasçılara rücu edebileceğini belirtmiştir.³¹⁵ Ayiter, Kılıçoğlu ise hakim görüşü destekleyen görüşü ile, TMK.m.618' de açıkça belirtilmese de mirastan feragat eden mirasçının sorumluluğuna ilişkin *“tereke alacaklılarının hakları”* kenar başlıklı TMK.m.530 *“Mirasın açılması anında tereke, borçları karşılamıyorsa ve borçlar mirasçılar tarafından da ödenmiyorsa, feragat eden ve mirasçuları, alacaklılara karşı feragat için ölümünden önceki beş yıl içinde mirasbırakandan almış oldukları karşılıktan, mirasın açılması anındaki zenginleşmeleri tutarında sorumludurlar.”* hükmü ile amaç birliği taşıdığına dikkat çekerek, kıyasen reddeden mirasçının sorumluluğunun da ikincil nitelikte olduğunu belirtmiştir. Buna göre tereke alacaklıları alacakları için öncelikle mirası reddetmemiş mirasçılara başvuracaklar, eğer alacaklarına kavuşamazlarsa mirası reddeden mirasçılarının sorumluluğuna gideceklerdir.³¹⁶ Bununla birlikte TMK.m.612'e göre en yakın yasal mirasçılarının tamamının reddinde olduğu gibi resmi tasfiye söz konusu olursa, mirasbırakan alacaklıları yine öncelikle tasfiye neticesinde alacaklarının karşılanması bekleyecek, tereke tasfiyesi ile karşılanamayan alacakları noktasında mirası reddeden mirasçılarının sorumluluğuna gideceklerdir.³¹⁷

3.2.2.2. Davanın Şartları

TMK.m.618/II'de yer alan *“Ödemeden âciz bir mirasbırakanın mirasını reddeden mirasçılar, onun alacaklılarına karşı, ölümünden önceki beş yıl içinde ondan almış oldukları ve mirasın paylaşılmasında geri vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde sorumlu olurlar.”* hükmü gereğince dava açılabilmesi için öncelikle mirasbırakanın ölüm anında ödemekten aciz olması gerekir. Ancak bu durumun hükmen redde ilişkin TMK.m.605/II' den farklı olarak açıkça belli olmasının veya resmen tespit edilmesinin gerekli olmadığı belirtilmiştir.³¹⁸ Davanın diğer bir şartı ise, yasal mirasçılardan birinin mirasbırakanın ölümünden önceki beş yıl içinde³¹⁹ ondan

³¹⁵ Gönensay, Birsen, s.260.

³¹⁶ Ayiter, Kılıçoğlu, s.238; Benzer görüşte Helvacı, s.235-236 ve dn. 602; Dural, Öz, s.424; Kocayusufpaşaoğlu, s.633; Oğuzman, s.299 dn.155; Şener, s.224; Özdemir, s.196; Serozan, Engin, s.402-403; İnan, Ertaş, Albaş, s.518; Öztan(Miras), s.346-347.

³¹⁷ Helvacı, s.236-237; Dural, Öz, s.424; Kocayusufpaşaoğlu, s.633; Özdemir, s.196; Ayiter, Kılıçoğlu, s.238; Öztan(Miras), s.346.

³¹⁸ Helvacı, s.238.

³¹⁹ Mirasbırakanın alacaklılarını korumak için öngörülen mirasbırakanın ölümünden önceki beş yıllık sürenin amacı aşan düzeyde bir süre olduğu yönünde bkz. Serozan, Engin, s.403.

denkleştirmeye tabi bir kazandırma almış ve mirası reddetmiş olmasıdır. Mirasbırakanın tek bir yasal mirasçısı olsa dahi mirası reddetmesi neticesinde bu hüküm uygulanabilecektir.³²⁰ Bu durumda yasal mirasçılarının kullanmış oldukları ret hakkı geçerli olduğundan TMK.m.617’de olduğu gibi reddin iptaline gerek yoktur.³²¹ Bununla birlikte denkleştirme borçlusu olmak için yasal mirasçılardan biri olması gerekli olduğundan, bu hüküm atanmış mirasçılarının mirası reddetmelerinde uygulanamayacaktır.³²² Diğer taraftan belirtmek gerekir ki, TMK.m.669’a göre mirasbırakanın altsoyunu denkleştirmeden muaf tutması ile alacaklılarından mal kaçırmaması söz konusu olabilir. Bu konuya ilişkin doktrinde hakim görüş ise, mirasbırakanın iradesinin dikkate alınmaması TMK.m.618 amacına uygun olarak, denkleştirmeye tabi kazandırmanın tereke alacaklılarını tarafından geri alınması gerektiği yönündedir.³²³ Kanunda davanın açılması için herhangi bir süre şartı öngörülmediğinden, mirasbırakan alacaklılarının kendi alacakları zamanaşımına uğrayana kadar dava yoluna gitme hakkına sahip olduğunu belirtmek gerekir.³²⁴

3.2.2.3. Davanın Sonuçları

TMK.m.681/I’ de yer alan şartların gerçekleşmesi neticesinde açılacak olan dava ile reddeden mirasçılar, mirasın paylaşılmasında geri vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde mirasbırakanın alacaklılarına karşı sorumlu olacaklardır. Reddeden mirasçılarının sorumluluğu, *“Açılma ve değerlendirme anı”* kenar başlıklı TMK.m.575’ de yer alan *“Mirasbırakanın sağlığında yapmış olduğu mirasla ilgili kazandırmalar ve paylaştırmalar, terekenin ölüm anındaki durumuna göre değerlendirilir.”* hükmüne göre, denkleştirmeye tabi sağlararası kazandırmanın mirasın açıldığı andaki değeri kapsamındadır.

TMK.m.618/II ve III’de *“Olağan eğitim ve öğrenim giderleriyle âdet üzere verilen çeyiz, bu sorumluluğun dışındadır. İyiniyetli mirasçılar, ancak geri verme zamanındaki zenginleşmeleri ölçüsünde sorumlu olurlar.”* şeklinde ifade edildiği üzere mirası reddeden mirasçılarının sorumluluğuna istisnalar getirilmiştir. Böylece

³²⁰ Helvacı, s.242; Kocayusufpaşaoğlu, s.634; Şener, s.223; Gönensay, Birsen, s.260; Öztan, s.340.

³²¹ Helvacı, s.235; Dural, Öz, s.424; Kocayusufpaşaoğlu, s.633.

³²² Helvacı, s.238 dn. 612’ de anılan yazarlar; Kocayusufpaşaoğlu, s.633; Şener, s.224; Gönensay, Birsen, s.260; İnan, Ertaş, Albaş, s.517; Öztan(Miras), s.346.

³²³ Ayiter, Kılıçoğlu, s.238; Helvacı, s.241-242; Kocayusufpaşaoğlu, s.634-635; Serozan, Engin, s.402.

³²⁴ Kocayusufpaşaoğlu, s.633.

TMK.618/II' ye göre, mirasbırakanın sağlığında yapılan evlenme esnasında adet üzerine verilen çeyiz veya olağan eğitim ve öğretim giderleri noktasında, mirasçılar mirası reddetseler de, bu tür kazanımları geri vermekle yükümlü olmayacaktır.³²⁵ TMK.m.618/III gereğince mirası reddeden mirasçının iyiniyetli olması halinde ise, yani TMK.m.3'e göre mirası reddeden mirasçı, denkleştirmeye tabi kazandırmayı elde ederken mirasbırakanın ödemedi aciz olduğunu ve kazandırmanın alacaklılarına zarar vereceğini bilmiyor veya bilmesi gerekmiyorsa, sorumluluğu alacaklıların TMK.m.618'e dayalı talepte buldukları andaki zenginleşmeleri kadar olacaktır. Eğer mirası reddeden mirasçı kötü niyetli ise herhangi bir istisna söz konusu olmayacak, almış olduğu kazandırmanın tam değeri ile sorumluluğu devam edecektir.³²⁶ Reddeden mirasçının iyi niyetli olup olmadığı tespiti için bir görüş denkleştirmeye tabi kazandırmanın alındığı anın esas alınmasını belirtirken, Helvacı ise mirası ret anındaki durumunun esas alınması gerektiğini savunmaktadır.³²⁷ Son olarak belirtmek gerekir ki, eğer birden fazla mirasçı için TMK.m.618'in şartları gerçekleşmiş ise bu mirasçılarının sorumluluğu mütesseldir.³²⁸

³²⁵ Helvacı, s.239-241; Dural, Öz, s.424; olağan ölçüyü aşsa da eğitim ve öğretim masraflarının sorumluluk dışında olduğu yönünde bkz. Kocayusufpaşaoğlu,s.633; Oğuzman,s.300; Şener,s.223; Özdemir, s.196; Serozan, Engin, s.403; Ayan, s.224; Aybay, s.94; Antalya, s.391; Gönensay, Birsen, s.260; İnan, Ertaş, Albaş, s.517.

³²⁶ Dural, Öz, s.424; Kocayusufpaşaoğlu, s.633; Oğuzman, s.300; Şener, s.224; Berki(Mesuliyet), s.113; Serozan, Engin, s.403; Ayan, s.224; Aybay, s.94; Antalya, s.391; Gönensay, Birsen, s.261; Ayiter, Kılıçoğlu, s.238; İnan, Ertaş, Albaş, s.517; Öztan(Miras), s.346.

³²⁷ Helvacı, mirasbırakanın ölümünden üç ya da dört sene önce ondan denkleştirmeye tabi bir kazandırma alan bir mirasçının, daha o sırada mirasbırakanın aciz halinde olduğunu ve bu kazandırmayı alarak mirasbırakanın alacaklılarına zarar vereceğini ispatlamanın oldukça zor olacağını, bu nedenle, mirası reddeden mirasçının iyi niyetli olup olmadığının tespiti için denkleştirmeye tabi kazandırmanın alındığı anın esas alınması gerektiğini belirten görüşün TMK.m.618'in uygulanabilme ihtimalini imkansız hale getireceğini ileri sürmüştür. Bu kapsamda önemli olanın mirası reddeden mirasçının sorumluluğunun sebebinin daha önceden aldığı denkleştirmeye tabi kazandırmanın mirasbırakanı o anda düşürmesinin değil, mirasbırakanın ölümü anda aciz halinde olması ve mirasçının sorumluluğunun sebebi de mirası reddederek mirasbırakanın alacaklılarının başvurabileceği bir malvarlığı değerini onların egemenlik alanlarının tamamen dışına çıkarması olduğunu ifade etmiştir.(Helvacı, s.245).

³²⁸ Helvacı, s.246; Özdemir, s.196; Serozan, Engin, s.403.

SONUÇ

Türk Miras Hukukunda benimsenen külli halefiyet ilkesi gereğince tereke doğrudan doğruya, aktif ve pasifiyle yasal ve atanmış mirasçılara geçmektedir. Söz konusu terekenin mirasçılarının malvarlığına geçişi, mirasçılarının iradeleri dışında gerçekleşmektedir. Külli halefiyet ilkesinin sonucu olarak mirasbırakanın hakları ile borçları, kanunen ve derhal mirasçılara geçmekte, mirasçılar borçlardan sadece tereke ile değil, ayrıca kendi malvarlıklarıyla da sorumlu olmaktadır.

Kanunda benimsenen miras geçişi ile, terekenin sahipsiz bırakılmaması, mirasbırakana ait hiçbir değer ve borcun dışarıda bırakılmaması ve böylece sahiplerinin güvenliğinin sağlanması amaçlanmıştır. Diğer taraftan ayrıcalıklı tahsisler önlenerek mirasçılar arasında eşitlik korunmakta, mirasbırakanın alacaklıları ve borçluları için şeffaflık gerçekleşmektedir. Bu bakımdan terekeyi koruyucu, pratik ve faydalıdır. Ancak kanun koyucunun külli halefiyet ilkesinin sonuçlarının sınırlandırılması, mirasçılarını mirasbırakanın borçlarına ilişkin sorumluluğundan kurtarmak amacıyla mirasçılara mirası ret hakkı tanınması isabetli olmuştur.

Türk Medeni Kanunu "Ret hakkı" kenar başlığı altındaki m.605'e göre mirasın reddi, mirasçılarının bu yönündeki irade açıklamasından kaynaklanan gerçek ret ile Kanunun bu konuda öngördüğü karineden kaynaklanan hükmen ret ile gerçekleştirilmektedir. Bu hüküm doğrultusunda yasal ve atanmış mirasçılar kendilerine geçmiş olan mirası reddetmek üzere irade açıklamasında bulunabileceklerdir. Ayrıca külli halef sayılmayan vasiyet alacaklılarının da TMK.m.616 gereği mirası reddetmeleri mümkündür.

Mirasın reddi ancak mirasbırakanın ölümünden sonra mümkündür. Bu nedenle bir mirasçı mirasbırakanın sağlığında mirasçılık sıfatını kazanmak istemiyorsa mirasbırakan ile bir mirastan feragat sözleşmesi yapması gerekecektir.

Mirasçuların mirasbırakanın ölüm ile kendilerine geçen mirası reddetmesi mümkün olduğundan, Kanunda belirtilen mirası ret süreleri boyunca burada bir mirasın geçici kazanılması durumu ve geçici bir mirasçılık sıfatı söz konusudur. Mirasın kesin olarak kazanılması ret süresi içerisinde mirası reddedilmemesi bozucu şartına bağlanmıştır.

Mirasın gerçek reddi, mirasçının mirası ret yönünde irade beyanında bulunması ile gerçekleşir. Bir mirasçının tek başına geçerli bir ret beyanında bulunabilmesi için fiil ehliyetine sahip olması gerekmektedir.

Mirası ret hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı bir hak niteliği taşımamaktadır. Bu nedenle, bir mirasçının yasal temsilcisi veya iradi temsilcisi (vekili) onun adına mirası ret beyanında bulunabilecektir. Ancak iradi temsilcinin mirası ret beyanında bulunabilmesi için, Türk Medeni Kanunu ve ilgili kanun hükümlerinde bu konuda herhangi bir açıklamaya yer verilmemesine rağmen, doktrin ve Yargıtay'ın bu husustaki eğilimi gereğince, özel temsil yetkisine sahip olması gerektiği belirtilmektedir.

İflasın açılması ile İİK.m.184 hükmü uyarınca, müflisin haczedilebilen bütün mal, alacak ve hakları kendiliğinden iflas masasına girecektir. İİK.m.191 gereğince de müflisin masaya dahil haklar bakımından tasarruflarda bulunması alacaklılar bakımından hükümsüz olacağından, müflis bir mirasçının mirası ret beyanında yönündeki tasarruf yetkisi sınırlanmıştır. Diğer taraftan eğer eşler mal rejimi olarak mal ortaklığı rejimini seçmişlerse, eşlerden her biri, ortaklık mallarına girecek olan bir mirasın reddini birlikte gerçekleştirebileceklerdir. Aksi halde yani diğer eşin rızası olmadığı durumda mirasın reddi geçersiz olacaktır.

TMK.m.609'da açıkça belirtildiği üzere, mirasın reddi kayıtsız ve şartsız olarak sulh hukuk mahkemesine sözlü veya yazılı beyanla yapılacaktır. Mirası ret beyanının yöneltileceği yetkili mahkeme ise, TMK.m.609/IV hükmünden yola çıkarak mirasın açıldığı yer sulh mahkemesi olacaktır. Burada önemli olan beyanın içeriğinden açıkça mirastan ret edilip edilmediğinin anlaşılmasıdır. Ayrıca ret beyanında herhangi bir gerekçe gösterilmesi aranmamaktadır.

Kısmi ret, mirasçının birden fazla mirasçılık sıfatına sahip olduğu durumda birinin reddedilmesi, miras payının belirli bir oranda reddi ya da terekeye dahil belirli malvarlığı değerleri noktasında gündeme gelebilir. Bir kimsenin kanun gereği yasal

mirasçı, mirasbırakanın iradesi ile atanmış mirasçı ya da vasiyet alacaklısı olmasında engel yoktur. Hakim görüşe göre, böyle bir durumda mirasçı sahip olduğu mirasçılık sıfatlarını dilediği gibi reddedebilir. Miras payının belli bir oranda reddi hususunda(örneğin yarısını ret) ise, doktrinde böyle bir ret beyanının geçersiz olacağı görüşü bulunmakla birlikte, genel kabul belli oranda reddin mümkün olduğu yönündedir.

TMK.'da mirasın reddi hakkının ancak belli süreler dahilinde kullanılacağı kabul edilmiştir. Bunlar, TMK.m.606/I gereğince üç aylık süre (olağan süre), TMK.m.626' da belirtilen resmi defter tutmadan sonra yapılan inceleme sonrasındaki bir aylık süre ve TMK.m.614/II sonra gelen mirasçılar yararına rette kabul beyanında bulunulması için verilen aksi halde reddedilmiş sayılacağı belirtilen hükümde yer alan bir aylık sürelerdir. Bu süreler, mirastan reddin yenilik doğuran bir hak niteliği taşıması nedeniyle hak düşürücü sürelerdir. Mirasın reddi hakkının kullanılmış sayılması için ret beyanının ret süresi içinde mahkemeye ulaşıp ulaşmaması gerekmektedir. Ret beyanının süresinde yapılmadığı takdirde her zaman bir tespit davası ile hüküm altına alınabilecektir.

Mirası ret beyanı üzerine mahkemenin yapacağı işlemler, TMK.m.609 ve TMK.'nın Velayet, Vesayet ve Miras Hükümlerinin Uygulanmasına İlişkin Tüzük m.39 hükümlerinde düzenlenmiştir. TMK.m.609'a göre, Sulh hukuk mahkemesi hâkimi, sözlü veya yazılı ret beyanını bir tutanakla tespit edecektir. Ret beyanı süresi içinde yapılmışsa, mirasın açıldığı yerin sulh mahkemesince özel kütüğüne yazılacak ve reddeden mirasçı isterse kendisine reddi gösteren bir belge verilecektir. Ayrıca, Sulh hukuk mahkemesi hakimi ret beyanını tescil edebilmesi için, Tüzük m.39/III' den hareketle mirası reddedenin mirasçılık sıfatını taşıyıp taşımadığını da tespit etmesi gerekmektedir.

Mirasın reddi bakımından mahkemenin özel kütüğe yaptığı tescil kurucu nitelikte olmayıp, bildirici niteliktedir. Burada bir çekişmesiz yargı işi söz konusudur. Tescil ile reddin üçüncü kişilerce öğrenilmesi ve incelenme imkanının sağlanması amaçlanmıştır.

Kanunda ret sürelerinin bazı durumlarda yetersiz olabileceği öngörülerek, yenilik doğuran haklarda kesilmesi ve durması söz konusu olmayan bu hak düşürücü sürenin uzatılmasına veya yeni bir süre verilmesine karar verilebileceği belirtilmiştir. Bu kapsamda TMK.m.615'te önemli sebeplerin varlığı hâlinde sulh

hâkimi, yasal ve atanmış mirasçılara tanınmış olan ret süresini uzatabileceği veya yeni bir süre tanıyabileceği hükmüne yer verilmiştir. Hakimin resen mirasçıya yeni bir süre vermesi veya mevcut ret süresini uzatması söz konusu değildir. Hakim ancak mirasçının talebi doğrultusunda bu konuda karar vermekte yetkilidir.

Kural olarak, mirası ret hakkının yenilik doğuran bir hak olması nedeniyle mirası ret beyanının geri alınamayacağı belirtilmiştir. Bu kural ile ilgililerin (işlemin muhatabının yani mirasçılar, alacaklılar) menfaatlerinin korunması amaçlanmıştır. Ancak bu kurala rağmen bazı hallerde mirası ret beyanının geri alınmasının mümkün olacağı kabul edilmektedir. Bunlardan ilki tüm ilgililerin onayı ile geri almanın yapılabileceği yönündedir. İkinci durum ise, İİK.m.183 kapsamında ret beyanının geri alınabileceğidir. Son olarak TBK. "Önerinin ve kabulün geri alınması" başlıklı m.10hükmü TMK.m.5'ten hareketle mirası ret beyanının geri alınması için uygulanabilecektir.

Bütün irade beyanlarında olduğu gibi ret beyanının da TBK.m.30 ve m.39 arasında düzenlenen hükümler kapsamında hata(yanılma), hile(aldatma), ikrah(korkutma) ve saikte hata(yanılma) nedeniyle iptal edilebilirliği söz konusudur.

Mirası ret hakkının düşme hallerini dört başlık altında toplanabilir. Bunlar; açık kabul beyanı ile ret hakkının düşmesi, TMK. "Ret hakkının düşmesi" başlıklı m.610hükmü gereği öngörülen ret süresinin dolması nedeniyle, tereke işlerine gereğinden fazla karışma (örtülü kabul) nedeniyle ve ret süresi içinde tereke değerlerine sahip çıkma nedeniyle (cezai olarak) ret hakkının düşmesi halleridir. Bu kapsamda, eğer mirası ret hakkının düşmesi hallerinden biri gerçekleşirse, bu durum bir tespit davası ile hüküm altına alınabilecektir.

Terekeye dahil olmayan değerler bakımından mirasçının yapmış olduğu işlemler ise, TMK.m.610 kapsamında değildir. Buna göre, ölen bir kişinin mirasçının yakınlarına bağlanan 5434 s. T.C.Emekli Sandığı Kanunu'na göre dul ve yetim aylığı, 5510 s. Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun ifadesiyle ölüm aylığı, yine aynı kanunlar kapsamında ödenen emeklilik ikramiyesi, ayrıca TBK.m.53/I-3' te düzenlenen destekten yoksun kalma tazminatı ve TBK.m.56' e göre manevi tazminat talepleri, bu hakların mirasbırakanın ölümü ile doğrudan doğruya mirasçılarının şahsında doğması nedeniyle terekede yer almayacak, böylece tamamen TMK.m.610 uygulama alanı dışında kalacaktır.

Devletin mirası reddine ilişkin olarak öğretide iki görüş ileri sürülmektedir. Bunlardan ilki devletin, isteği halinde, TMK.m.501 gereğince yasal mirasçı sıfatı ile kendisine kalan mirasın reddedilebileceği yönündeki görüştür. Diğer görüş ise, kanun koyucunun devletin sorumluluğunu zaten kazanılan tereke değerleri bakımından(yani aktifleri) ile sınırlı tutmuş olduğundan devletin mirası ret hakkına ihtiyacının olmayacağı yönündedir.

Mirasın hükmen reddinin düzenlendiği TMK.m.605/II'ye göre, mirasbırakanın ödemedi aczinin açıkça belli veya resmen tespit edilmiş olması şartları dahilinde mirasın ret edilmiş sayıldığı yönünde bir karine söz konusudur. Mirasbırakanın ödemedi aczi açıkça belli olması ifadesinden, bu durumun tam olarak belirli olması, bu kapsamda mirasçılarının ve mirasbırakanın sosyal ve ekonomik çevresince bilinmesi gerektiği öngörülmektedir. Mirasbırakan ödemedi aczi ifadesinden ise, ödemedi aczin birtakım resmi belge ve durumlarla tespit edilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Mirasçılarının hükmen reddin sonuç doğurması için sulh mahkemesine bu hususta bir ret beyanında bulunmalarına gerek bulunmamaktadır. Ancak mirasçılarının (birlikte veya herhangi biri) bu durumun tespiti için dava açmalarına engel yoktur. Bununla birlikte ödemedi aciz olma mirasçılar aleyhine açılmış bir davada veya bir icra takibine yönelik itiraz olarak ileri sürülebilecektir. Böylece mirasçılarının mirası hükmen reddi hakkını kullandıklarından söz edilecektir.

Yasal veya atanmış mirasçılar mirası ret haklarını kullanmaları neticesinde mirasçılık sıfatlarını kaybedecektir. Bununla birlikte ret beyanı bozucu yenilik doğuran nitelikte olduğundan, geçmişe etkili olarak hüküm ve sonuç doğuracaktır. TMK.m.611/I'e göre, mirası reddeden bir yasal mirasçının payı, kendisi mirasbırakanın ölümünde sağ değilmiş gibi, diğer yasal mirasçılara geçecektir. Mirası reddin mirasbırakanın serbest tasarruf oranına etkisi, yani tasarruf oranını arttırıp arttırmayacağı, ret hakkını kullanan mirasçının yerine mirasçı olacak kişilerin saklı pay oranlarına göre değişecektir.

TMK.m.611/I hükmünün uygulanmasının istisnaları da söz konusudur. Eğer mirasbırakanının tek yasal mirasçı varsa, bu mirasçı ret hakkını kullanmışsa ya da doğrudan doğruya mirasçı olan kişilerin (en yakın yasal mirasçılarının) tamamının reddi halinde TMK.m.612 hükmü gereğince miras, iflas hükümlerine göre tasfiye edilecektir. Bunun dışında sağ kalan eş ile birlikte yasal mirasçı olan altsoyun

tamamı mirası reddetmiş ise, TMK.m.613 hükmü uygulama alanı bulacak ve altsoyun mirası sağ kalan eşe geçecektir. TMK.'nın "Sonra gelen mirasçılar yararına ret" kenar başlığını taşıyan 614. maddesine göre, mirasçılar, mirası reddederken, kendilerinden sonra gelen mirasçılardan mirası kabul edip etmeyeceklerinin sorulmasını tasfiyeden önce isteyebilirler. Bu durumda ret, sulh hâkimi tarafından daha sonra gelen mirasçılara bildirilir; bunlar bir ay içinde mirası kabul etmezlerse reddetmiş sayılırlar.

TMK.m.611'de atanmış mirasçılarının mirası reddetmesinin hukuki sonucuna da yer verilmiştir. Bu düzenleme gereğince, bir veya birden fazla atanmış mirasçının tamamının mirası reddetmesi halinde mirasbırakanın ölüme bağlı tasarrufunda aksi öngörülmedikçe veya ölüme bağlı tasarrufun yorumu yoluyla mirasbırakanın iradesinin farklı yönde olduğu sonucu çıkmadıkça atanmış mirasçılarının payı en yakın yasal mirasçılara geçecektir.

TMK.m.670'ye göre denkleştirmeye tabi kazandırmayı alan bir mirasçının mirasbırakanın ölümü sırasında mirasçılık sıfatını kazanamadığı veya geçmişe etkili olarak kaybettiği durumlarda onun payını alan mirasçının denkleştirme konusunda yükümlülüğü söz konusu olacaktır. Bu kapsamda mirasçının mirasın açılmasından sonra mirasın ret hakkını kullanarak geçmişe etkili olarak mirasçılık sıfatını kaybettiğinden yola çıkarak denkleştirme yükümlülüğü sona ermiş olduğunu düşünüldüğünde de, külli halefiyet ilkesi gereğince onun yerini alan mirasçılarının paylarında meydana gelen artış bakımından sorumluluğunun devam edeceği Kanununda açıkça belirtilmiştir.

Kanun koyucu TMK.M.565/b.1 hükmü ile denkleştirmeden kurtulan kazandırmaları tenkise tabi tutarak saklı paylı mirasçılarının saklı paylarına ulaşma imkanını sağlamıştır. Böylece, mirası reddeden mirasçının, yasal mirasçılık sıfatı söz konusu olmadığından artık denkleştirme yükümlülüğü söz konusu olamayacaksa da TMK.m.565/b.1'e göre tenkis yükümlülüğü devam edecektir.

TMK.'nın 617'nci maddesi uyarınca, malvarlığı borcuna yetmeyen mirasçı, alacaklılarına zarar vermek amacıyla mirası reddederse; alacaklıları veya iflâs idaresi, kendilerine yeterli bir güvence verilmediği takdirde, ret tarihinden başlayarak altı ay içinde reddin iptalini talep edebilecektir. Mirasın reddinin iptali davası yalnızca gerçek ret bakımından söz konusudur. Reddin iptali davasında yetkili ve görevli mahkeme, mirasbırakan son yerleşim yeri asliye hukuk mahkemesidir.

Reddin iptaline karar verilirse, miras resmen tasfiye edilir. Tasfiyenin yalnızca reddi iptal edilen mirasçı veya mirasçıların payları hakkında yapılması gerekir. Tasfiye neticesinde arta kalan değerler söz konusu olursa, TMK.m.617/III uyarınca ret geçerli olsa idi bundan yararlanacak olan mirasçılara verilecektir.

TMK.m.618'de de mirası reddeden mirasçının tereke borçlarından sorumlu olmayacağı kuralına istisna getirilerek, mirasbırakanın alacaklılarının korunması amaçlanmıştır. Bu kapsamda ödemediği bir mirasbırakanın mirasını reddeden mirasçılar, onun alacaklılarına karşı, ölümünden önceki beş yıl içinde ondan almış oldukları ve mirasın paylaşılmasında geri vermekle yükümlü olacakları değer ölçüsünde sorumlu olurlar. Reddeden mirasçının sorumluluğunun, ikincil nitelikte olduğu belirtilmiştir. Buna göre tereke alacaklıları alacakları için öncelikle mirası reddetmemiş mirasçılara başvuracaklar, eğer alacaklarına kavuşamazlarsa mirası reddeden mirasçılarının sorumluluğuna gideceklerdir.

KAYNAKÇA

Akıntürk, T. ve Akipek, J.G. (2007). *Türk Medeni Hukuku Başlangıç Hükümleri Kişiler Hukuku(Yenilenmiş 6.bası)*.(3.Cilt) İstanbul: Beta Yayınları.

Akıntürk, T. ve Ateş Karaman, D. (2010). *Türk Medeni Kanunu-Aile Hukuku*, (Cilt 2, 12. bs.). İstanbul: Beta Yayınları.

Antalya, G. (2009). *Miras Hukuku*, (2.bs.).İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Aslan, M.Mirasçıların Vergi Borçlarından Sorumluluğu. *MÜHF-HAD*, C:17, S. 3-4 (127-144)

Ayan, M.(2009).*Miras Hukuku*(5.bs.). Konya: Mimoza Yayınları.

Aybay, A. (2002).*Miras Hukuku Dersleri*(3.baskı). İstanbul.

Ayiter, N. ve Kılıçoğlu, A. (1993).*Miras Hukuku* (3.bs.) Ankara: Savaş Yayınları.

Başara, İ. (2011).*Mirasın Reddi*.(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi) Gazi Üniversitesi.

Berki, Ş. (1980).Eski Ve Yeni Hukukumuzda Miras Sistemleri.*AÜHFD*, C:37, S:1, s.223–237.

Berki, Ş. (1953).Roma'da Miras Hukuku.*AÜHFD*, C:10, S:1–4, s.542–576

Metin İçinde: (Berki Roma'da Miras).

Berki, Ş. (1963).Türk Medenî Kanununda Devletin Mirasçılığı, *AHFD*, S:1-4, 1963, s.115-150.

Berki, Ş.(1968).Türk Medenî Kanununda Mirasçılarının Mes'uliyeti,*AHFD*, C:25, S:3-4, s.107-136.

Berki, Ş. (1976).Türk Medeni Kanununda Miras Hukukunun Esasları, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 33(1-4), s.125–138.

Bolak, A.E.(1980). *Uygulamada Miras ve Tereke Hukuku*. İstanbul: Arpaz Matbaacılık Tesisleri.

Buz, V. (2005).*Yenilik Doğuran Haklar*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Cingöz, D.(2014).*Bir Mükellef Hakkı Olarak Mirasın Reddi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Coquoz, R.(1951).Mirasın Reddinin Mirasın İntikali Üzerine Olan Tesirleri. çev. Güral, Jale, *AHFD*, C. 8, S. 1-2, 1951, s. 685-695.

Çoşar, H. (2006). *Mirasçılık Belgesi*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Davran, B. (1947).Mirası Ret Beyanından Rücu Caiz Midir?, *İH.*, S. 24, 1947, s. 330-333, 345.

Demir, V.(2007). Redd-İ Miras Edenler Ve Mirastan İskat Olunanlar Bağ-Kur'dan Ölüm Aylığı Alabilirler Mi?,*Yaklaşım Dergisi*, 15(76), 266–269.

Demirbaş, H.(2006) *Yenilik Doğuran Haklar*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Dinçer, S.S.(2009).*Mirastan Feragat Sözleşmesi ve Hukuki Sonuçları*,Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

Dural, M. ve Öz, T.(2015).*Türk Özel Hukuku Miras Hukuku*. (Cilt IV). İstanbul: Filiz Kitabevi.

Eren, F.(2009).*Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. (11.bası).İstanbul: Beta Yayınları.

Genç Arıdemir, A. (2012).*Mirasın Açılmasından Sonra Yapılan Miras Payının Devri Sözleşmesi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Gençcan, Ö.U.(2008). *Miras Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Gınalı, A. (Ocak-Şubat 2011).Mükellefin Ölümü Halinde Mirasçılarının Sorumluluğu,*Mali Çözüm Dergisi*, s.231-238.

Gönensay, S. ve Birsen, K. (1963).Miras Hukuku. (2.bs.). İstanbul: Ahmet Sait Matbaası.

Günel, N.(1995)Roma Miras Hukuku'na Genel Bir Bakış Ve Vasiyet Yolu İle Miras.*AÜHFD*, C:44, S:1, s.425–438.

Hatemi, H. (2004).*Miras Hukuku(Gözden Geçirilmiş 4.bs.)*.İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Hatipoğlu, C.Y. (2004).*Murisin Mirasçılar Aleyhine Yaptığı Sağlararası Muvazaalı Muamelelerin Hukuki Sonuçları*. Ankara: Yetkin Yayınları.

Helvacı, İ. (2014).*Eski Medeni Kanunumuzla Karşılaştırmalı Olarak Türk Medeni Kanununa Göre Mirasın Reddi*(1.bs.dan tıpkı 2.bs). İstanbul: Filiz Kitabevi.

Helvacı, S.(2010).*Gerçek Kişiler* (3.bs.). İstanbul: Legal Yayıncılık.

Metin İçinde: (Helvacı, Kişiler)

Horozoğlu, O. (2010).*Mirasın Hükmen Reddi ve Hukuki Sonuçları*, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

İmre, Z. ve Erman, H.(2010).*Miras Hukuku (Gözden Geçirilmiş 7.bs.)*. İstanbul: Der Yayınları.

İnan, A. N., Ertuş, Ş., Albaş, H. (2008).*Türk Medeni Hukuku - Miras Hukuku*(7.bs.). Ankara: Seçkin Yayınları.

Kaçak, N.(2006). *Yeni İçtihatlarla Yeni Miras Hukuku*. Ankara: Seçkin Yayınları.

Kılıç, M. (2013).Türk Hukukunda Mirasın Resmi Tasfiyesi.*AÜHFD*, 62(3), s.761-817.

Kılıçoğlu, A. (2009).*Miras Hukuku* (2.bs.).Ankara: Turhan Kitabevi.

Kılıçoğlu, A.(2014). *Medeni Kanun'umuzun Aile- Miras- Eşya Hukukuna Getirdiği Yenilikler, (Genişletilmiş 3.bs)*. Ankara.

Kocayusufpaşaoğlu, N. (1987).*Miras Hukuku*(3.bs.). İstanbul: Filiz Kitabevi.

Kocayusufpaşaoğlu, N.(1957). En Yakın Kanuni Mirasçıların Mirası Reddetmesi, Mehaza Göre Tefsir,*MHAD*,S:1, s.36-47.

Kuru, B., Arslan, R., Yılmaz, E. (2012).*İcra ve İflas Hukuku*(26.bs.).Ankara: Yetkin Yayınları.

Oğuzman, K. ve Barlas, N.(2015). *Medeni Hukuk Giriş-Kaynaklar-Temel Kavramlar* (21.bs.).İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Oğuzman, M.K., Seliçi, Ö., Oktay-Özdemir, S.(2012).*Kişiler Hukuku (Gözden Geçirilmiş ve Yenilenmiş 12.bs.)*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Oğuzman, M.K.(1995).*Miras Hukuku (Gözden Geçirilmiş 6.bs.)*. İstanbul: Filiz Kitabevi.

Özdemir, H. (2012). Mirasçıların Murisin Borçlarından Dolayı Sorumluluğu.*EÜHFD*, C:XVI, S:1-2, s.191-223.

Özel, Ç. (2002).Medeni Hukuk Açısından Ölüm Anının Belirlenmesi ve Ceset Üzerindeki Hakka İlişkin Bazı Düşünceler.*AÜHFD*,C:51, S:1, s.43-77.

Özmen, İ. (2010).*Tereke Hukuku Davaları* (3.bs.). Ankara: Adalet Yayınevi.

Öztan, B.(2009). *Medeni Hukuk'un Temel Kavramları*(30.bası). Ankara: Turhan Kitabevi.

Öztan, B.(2010). *Miras Hukuku(Tablolar ve Örneklerle)* (4.bs.) Ankara, Turhan Kitabevi.

Metin İçinde: (Öztan, Miras)

Pekcanitez, H.,Atalay, O., Özeker, M. (2011).*Medeni Usul Hukuku*(12.bası).Ankara:Yetkin Yayınları.

Petek, H. (2002).Mirasçılık Sifatını Sona Erdiren Sebeplerden Mirasbırakanın Serbestçe Tasarruf Edebileceği Kısım Üzerindeki Etkisi.*Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C:4, S:2, s.139-172.

Petek, H.(2013).Mirasın Hükmen Reddi. *Yaşar Üniversitesi Elektronik Dergisi*, III(Özel Sayı), 2191–2235.

Rüzgaresen, C.,Erdem, M.(2011). Terekenin İflâs Hükümlerine Göre Tasfiye Sebepleri.*EÜHFD*, C. XV, S. 1–2, s.231-254.

Sarı Fidan, Ö. (2015).Mirasçılık Sifatını Kaybedenlerin Miras Ortaklığı İle İlişkileri.*Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*. C. XIX, Sa. 2., s.149-164.

Sarı, S. (2007).*Evlilik Birliğinde Yasal Mal Rejimi Olarak Edinilmiş Mallara Katılma Rejimi*.İstanbul: Beşir Kitabevi.

Serozan, R. ve Engin, B.İ.(2008).*Miras Hukuku*(2.bs.).Ankara: Seçkin Yayınları.

Serozan, R. (2013).*Medeni Hukuk, Genel Bölüm-KişilerHukuku*(4.bs.). İstanbul: Vedat Kitapçılık.

Şener, E. (1996). *Miras Hak ve Payları (Feraiz ve İntikal Hükümleri Dahil)*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Şener, E.(1976).Mirasçılık Sifatının Yitirilmesi ve Benzeri Haller,*AD*. c.2, s.81 vd.

Şenocak, Z.(1996).Yargıtay'ın Verdiği Bir Karar Dolayısıyla,*AHFD*, C. 45, S. 1, s.449-451.

Turan Başara, G. (2012).Türk Hukukunda Mirasın Kazanılmasında Kabul Edilen Prensipler ve Mirası Ret Hakkı, *Erzurumluoğlu Armağanı*, Ankara, s.141-181.

Turan Başara, G.(2013). *Miras Hukukunda Denkleştirme*. Ankara: Turhan Kitabevi.

Umur, Z.Roma Miras Hukuku'nun Ana Hatları.*İstanbul Ü. Hukuk Mecmuası*, C:31, S:1, s.159-195.

Uygun, T.(1979)Mirasın Tüm Mirasçılar Tarafından Reddi Halinde Hazine Hukukunun Korunması, *Ankara Barosu Dergisi*, S:1, s.20-23.

Vardar Hamamcıoğlu, G. (2014).*Medeni Hukukta Tasarruf İşlemleri*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Yağcı, K. (2013).*Cezai Mirasçılıktan Çıkarma*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.

Yavuz, C., Acar, F., Özen, B.(2014).*Borçlar Hukuku Dersleri, (Özel Hükümler)*. İstanbul: Beta.

Yıldırım, A. (2014).*Türk Borçlar Hukuku Genel Hükümler (2.bs.)*. Ankara: Adalet Yayınevi.

Yıldırım, M.F. (2004).Beklenen Miras Hakkının Devri Sözleşmesi Konusunda İki Sözleşme, *AÜHFD*, S:1, s.117-130.

Yıldırım, M.F.(1995). Beklenen(Açılmamış Bir Terekedeki)Miras Hakkının Devri Sözleşmesi I-II", *YKD*, C:21, S:1-2-3, s.109-144, s.278-293.

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Soyisim, İsim : Günal, Aydın Ebrar

Uyruğu : T.C.

Doğum Tarihi ve Yeri : 01/07/1991 - Mersin

Medeni Hali : Bekar

Telefon Numarası : 0538 275 63 57

E-posta : ebrar_gunal@hotmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Yılı
Lisans	Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi	2014
Lise	MTSO Anadolu Lisesi	2009

İŞ DENEYİMİ

Yıl	Yer	Pozisyon
2015 – Halen	Ankara Barosu	Avukat

YABANCI DİL

İyi Seviyede (YDS: 71,25)

Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü 27. Hukukçular İçin Sertifika Programı
(2015-2016)